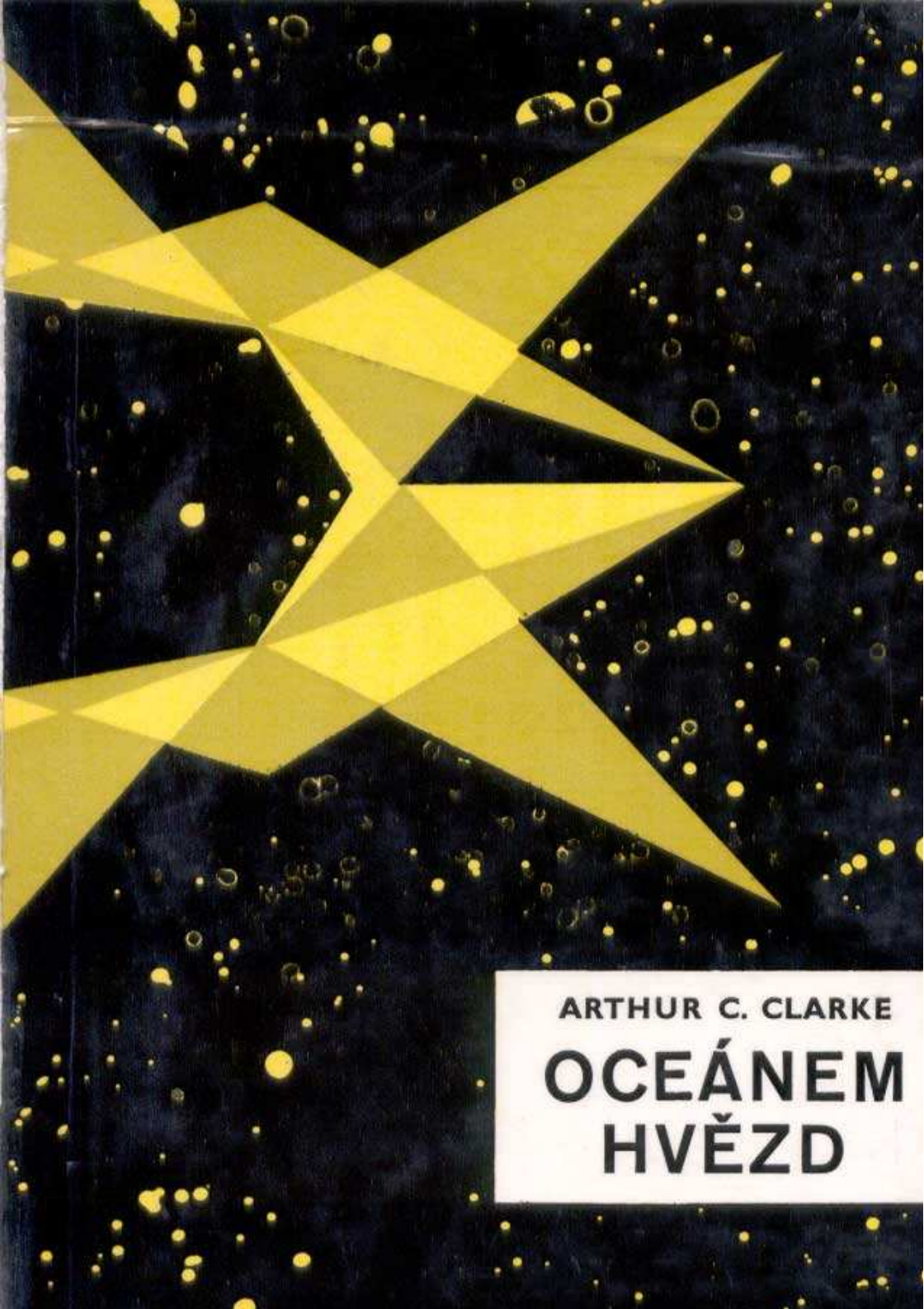

ARTHUR C. CLARKE

**OCEÁNEM
HVĚZD**

ARTHUR C. CLARKE

OCEÁNEM HVĚZD

PRAHA 1962

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ
KRÁSNÉ LITERATURY
A UMĚNÍ

**PŘELOŽIL
MILOSLAV ŽILINA**

ZDIGITALIZOVALA
[YANITSHKA](#) 09/2003

© ARTHUR C. CLARKE 1959

OBSAH

HLÍDKA	5
JUPITER PĚT	19
TICHO PROSÍM	63
ZBROJNÍ HOREČKA	79
PACIFISTA	90
OHNĚ V HLUBINÁCH	105
ZÁCHRANNÝ ODDÍL	118

HLÍDKA

Až příště uvidíte měsíční úplněk vysoko nad jižním horizontem, podívejte se pozorně na jeho okraj vpravo a potom očima sklouzněte nahoru po oblouku jeho kotouče. Asi tak v místě, kde by vám ručička ukazovala dvě hodiny, uvidíte malý tmavý ovál; jestli máte normální zrak, najdete ho bez nesnází. Je to velká uzavřená planina, jedna z nejkrásnějších na Měsíci, a říká se jí Mare Crisium - Moře rozhodujících okamžiků. V průměru má asi pět set kilometrů a je skoro souvisle obklopena věncem velkolepých hor; před naším příchodem v pozdním létě roku 1996 se ji nikdo nepokusil prozkoumat.

Byla to rozsáhlá výprava. Měli jsme dva těžké nákladní letouny, které nám dopravovaly zásoby a vybavení z hlavní lunární základny v Mare Serenitatis na vzdálenost osm set kilometrů. Tři menší rakety nám sloužily na krátké vzdálenosti – pro případ, že terén byl pro naše povrchová vozidla nepřístupný. Naštěstí je Mare Crisium z větší části úplně ploché. Nejsou tam ty obrovské pukliny, jinde na Měsíci časté a nebezpečné, a je tam jen velmi málo kráterů a hor. Podle našeho mínění by nás byly naše mocné pásové traktory bez obtíží dopravily, kamkoli by bylo třeba.

Byl jsem geologem expedice - nebo selenologem, záleží-li vám na přesnosti - a pracoval jsem v čele skupiny, která prozkoumávala Mare v jeho jižní oblasti. Za týden jsme ujeli sto padesát kilometrů podél úpatí hor, které kdysi, asi tak před miliardou let, strměly na březích pravěkého moře. Když se život na Zemi začínal

vyklubávat, tady už odumíral. Vody opadávaly po úbočích těch úžasných skal a mizely do prázdného nitra Měsíce. Nad pevninou, přes kterou jsme postupovali, rozléval se nejdřív oceán, hluboký skoro jeden kilometr, oceán bez přílivu a bez odlivu, a dnes jako jediný pozůstatek vlhkosti zbyla jinovatka, kterou jsme občas nacházeli v jeskyních, kam nikdy sluneční žár neproniká.

Vyrazili jsme na cestu časně za zdlouhavého lunárního svítání, a přesto nám do soumraku zbýval podle pozemského času skoro ještě týden. Šestkrát denně jsme vylezli z vozu a v kosmoskafandrech jsme hledali a sbírali neobyčejné lunární horniny nebo jsme kladli značky pro příští návštěvníky. Vlastně to byla všední rutina bez překvapení. Při průzkumu Měsíce na vás nečihá žádné nebezpečí, ale taky na tom není nic zvlášť vzrušujícího. Celý měsíc jsme si mohli pohodlně žít ve svých traktorech s přetlakovými kabinami, a kdybychom se byli dostali do nesnází, měli jsme stále po ruce rádio a mohli jsme zavolat o pomoc a pak tiše sedět, dokud by nás nepřišla vyprostit nějaká kosmická loď.

Řekl jsem, že při expedici na Měsíc vás nepotká nic vzrušujícího, ale samozřejmě to není tak docela pravda. Oko se nikdy nenasytí těch neuvěřitelných horských srázů, mnohem divočejších než idylické kopečky na Zemi. A když jsme objížděli mysy a výspy toho zmizelého moře, nikdy jsme nevěděli napřed, jaké nádherné panoráma se před námi otevře. Celý jižní okraj Mare Crisium tvoří rozsáhlá delta, kudy kdysi ústilo do oceánu kolem dvaceti řek; řeky se pravděpodobně napájely lijáky, které bezpochyby bičovaly do těch hor za krátkého vulkanického období měsíčního mládí. Každé to

dávné říční koryto nás lákalo, abychom se po něm vyšplhali do neznámých vysočin nad námi. Ale měli jsme před sebou ještě tak sto padesát kilometrů, a tak jsme jen žádostivě vzhlíželi k výšinám, které budou čekat dál, na naše nástupce.

Na voze Jsme se řídili podle pozemského času a přesně ve dvaadvacet hodin jsme vysílali na základnu poslední denní hlášení; náš den tím skončil. Venku stále ještě žhnuly skály v bezmála kolmých paprscích slunce, ale pro nás nastávala noc a teprve po osmi hodinách jsme zase vstávali. Po probuzení traktor ožil, jeden z nás připravoval snídani, bylo slyšet znásobený bzukot holicích strojků a někdo chytil krátkovlnné vysílání ze Země. Opravdu, když se kabinou táhla vůně smažicích se uzenek, bylo nám často nepochopitelné, že nejsme zase doma na své planetě - všechno vypadalo tak normálně a domácky, až na to, že věci padaly nepřírozeně pomalu a že jsme si připadali mnohem lehčí.

Přišla taky řada na mne, abych přichystal snídani v koutě hlavní kabiny, kterého jsme užívali jako kuchyně. Ještě po letech si docela živě pamatuji na ten okamžik, v rádiu zrovna hráli jednu z mých oblíbených melodií, starou waleskou písničku „Davida od Bílé skály“. Náš řidič už měl na sobě skafandr a prohlížel si venku traktorové pásy. Můj asistent Louis Garnett byl vpředu na pozorovatelně a do deníku expedice doplňoval nějaké opožděné záznamy za včerejšek.

Když jsem stál u kastrůlku a jako nějaká pozemská hospodyňka dával pozor, až uzenky dostanou barvu, z dlouhé chvíle jsem bloudil očima po horské hradbě, která zakrývala celý jižní obzor a jenom na východě a na západě mizela z dohledu za oblým

povrchem Měsíce. I když jsem dobře věděl, že ty nejbližší hory jsou odtud třicet kilometrů, vypadalo to, jako by se tyčily dva tři kilometry od našeho traktoru. Na Měsíci ovšem nesplývají v dálce detaily - není tam ta skoro nepostřehnutelná mlhavá atmosféra, která na Zemi obrysy vzdálených předmětů změkčuje a někdy zkresluje.

Hory strměly do výšky tří kilometrů, příkře trčely z roviny, jako by je před věky nějaký výbuch v hlubině vymrštil skrz tekutou měsíční skořápku. I u těch nejbližších bylo úpatí zakryto zrakům ostře zaobleným povrchem roviny, neboť Měsíc je velmi malý svět a z místa, kde jsem stál, byl horizont vzdálen jen tři kilometry.

Zdvihl jsem oči k vrcholům, na něž se ještě žádný člověk nevyšplhal, k vrcholům, které už v době, kdy Země byla holá a bez života, shlížely na oceány pod sebou, jak se zlověstně propadají do svých hrobek a odnášejí s sebou naději a slib budoucího světa. Slunce do těch horských náspů bilo tak oslnivě, až mi oči přecházely, ale hned kousek nad nimi vytrvale zářily hvězdy na obloze černější, než jakou vidíte v zimě o půlnoci na Zemi.

Chtěl jsem se už obrátit, když mi do oka padl kovový záblesk vysoko na hřebenu mohutné výspy, která vyčnívala do někdejšího moře pětáctýřicet kilometrů odtud na západ. Byl to světelný bod bez rozměrů, jako by jeden z těch nelidských štítů strhl z nebe hvězdu, a nejprve mě napadlo, že je tam hladká skalní plocha vystavena slunečním paprskům a odráží mi je přímo do očí. Nebylo to neobvyklé. Když je Měsíc ve druhé čtvrti, hvězdáři na Zemi někdy mohou pozorovat mohutné horské hřbety v Oceanu Procellarum, které hrají modrobílým měňavým světlem, jak jejich úbočí odrážejí

sluneční paprsky a vrhají je z jednoho světa do druhého. Ve mně se však ozvala zvědavost, co to může být za skálu, která tam nahoře tak jasně září, a vylezl jsem tedy do pozorovací věžičky a zamířil jsem náš čtyřpalcový teleskop k západu.

To, co jsem viděl, stačilo ve mně probudit mučivý neklid. V zorném poli se jasně a výrazně rýsovaly hřebeny hor, jako by nebyly ani kilometr vzdálené, ale ten zářící bod, ať už to bylo cokoli, stále ještě zůstával příliš nepatrný a nemohl jsem na něm nic přesného rozeznat. Přesto mi připadalo, že ten předmět má jakousi těžko postižitelnou souměrnost a že vrchol, na kterém spočívá, je podivně zarovnaný. Dlouho jsem pozoroval tu třpytivou záhadu, oči upřené do dálek - až mě zápach připáleniny z kuchyňky upozornil, že naše ranní uzenky prodělaly cestu skoro čtyř set miliónů kilometrů nadarmo.

Celé to dopoledne jsme debatovali o svém postupu přes Mare Crisium a zatím se proti západní obloze stále mocněji tyčily hřebeny hor. Spor pokračoval na vlnách našich vysílačů, ještě když jsme vystoupili a oblečení do skafandrů hledali vzorky hornin. Kolegové s naprostou jistotou trvali na tom, že se na Měsíci nikdy neobjevila žádná forma života nadaného inteligencí. Jediné živé útvary, které tam kdy existovaly, bylo několik druhů primitivních rostlin a jejich o něco méně degenerovaní předkové. Věděl jsem to právě tak dobře jako oni, ale v některých situacích se vědec nesmí bát, že se zesměšní.

„Podívejte se,“ prohlásil jsem nakonec, „já vylezu tamhle nahoru, i kdyby to bylo jen proto, abych mohl klidně spát. Ten vrch nemá ani tři tisíce metrů - to by při

zemské tíži bylo necelých šest set - a ten výlet mě bude stát nanejvýš dvacet hodin. Ostatně jsem měl vždycky chuť dostat se nahoru na ty kopečky a teď pro to mám aspoň skvělou záminku.“

„Až se vrátíme na základnu,“ poznamenal Garnett, „budeš celé výpravě pro smích - jestli si ovšem nezlomíš vaz. Ode dneška budeme asi té hoře říkat štít Wilsona Potrhlého.“

„Vaz si nezlomím, to se neboj,“ řekl jsem sebejistě. „Mimochodem kdo první zlezl Pico a Helicon?“

„Nezdá se ti, žeš byl tehdy o něco mladší?“ podotkl mírně Louis.

„Už mě od toho nic neodradí,“ uzavřel jsem důstojně.

Ten večer jsme zavezli traktor na necelý kilometr od výspy a brzo nato jsme šli spát. Ráno šel Garnett se mnou; byl dobrý horolezec a takovéhle výpravy už se mnou prodělával víckrát. Řidič byl jen rád, když jsme ho nechali, aby se vrtal v mašině.

Na první pohled vypadaly ty útesy naprosto nepřístupně, ale každý, kdo se vyzná v šplhání po horách, lehce zdolává výšky ve světě, kde váha všech předmětů má jen šestinu své obvyklé tíže. Skutečné nebezpečí při horolezectví na Měsíci se skrývá v přílišné sebedůvěře; když tam volným pádem urazíte dráhu šest set metrů, zabijete se právě tak bezpečně, jako když se na Zemi zřítíte ze sta metrů.

První zastávku jsme si udělali na širokém skalisku asi dvanáct set metrů nad planinou. Šplhání nám nepůsobilo žádné zvláštní nesnáze, ale nezvyklou námahou mi přece jen ochably svaly, a tak jsem byl rád,

že si můžeme odpočinout. Hluboko dole při úpatí srázu vypadal traktor jako droboučký kovový hmyz, a než jsme se pustili do dalšího stoupání, nahlásili jsme řidiči svou situaci.

V skafandrech bylo příjemně chladno, refrigerátorky k nám nepropouštěly prudký sluneční žár a zároveň srážely tělesnou teplotu, která nám při námaze stoupala. Ani jsme na sebe moc nemluvili, ledaže jsme si předávali lezecké pokyny nebo se dohadovali o nejlepším způsobu výstupu. Kdoví o čem Garnett přemýšlel, asi že se v životě nepustil do ztřeštěnější blázniviny. Skoro jsem mu v duchu dával za pravdu, ale radost ze šplhání, uspokojení, že na těch místech před námi nikdo nikdy nebyl, a opojení z rozhledu po měsíční krajině, která se pod námi stále rozšiřovala, to všechno už samo o sobě stačilo, že jsem nelitoval.

Myslím, že mě nijak zvlášť nepřivedlo z míry, když se před námi rozklenula skalní stěna, kterou jsem předtím viděl teleskopem z pětačtyřiceti kilometrů. Tyčila se do výšky tak patnácti metrů - a nahoře na plošině najdu to, co mě táhne přes tyhle pustiny. Skoro s jistotou jsem mohl očekávat, že tam nebude nic jiného než balvan, rozčísnutý před věky meteorem, balvan, jehož štěpné plochy zůstaly v tom neporušitelném, mrtvém tichu lesklé a nedotčené.

Na skalní stěně se nebylo čeho přidržet a museli jsme použít háku. Když jsem nad hlavou rozhoupal tu trojzubou kotvu a pak ji vymrštil k hvězdám, moje unavené ruce jako by nabíraly novou sílu. Napoprvé se nezachytila, a když jsme trhli lanem, pomalu padala zpátky. Při třetím pokusu se její háky pevně zaťaly a nepohnuly se, ani když jsme se pověsili za lano oba.

Garnett se na mne dychtivě podíval. Zřejmě chtěl lézt první, ale já jsem se na něj jen usmál skrz okénko přilby a zavrtěl jsem hlavou. Pomalu a s rozvahou jsem se pustil na poslední úsek výstupu.

I se skafandrem jsem vážil jen dvacet kilo, a tak jsem nahoru ručkoval bez přírazu. Na samém okraji jsem se zastavil a zamával na svého druha dole, pak jsem se vyškrabal přes hranu skály a vzpřímil se, oči upřeny dopředu.

Chápejte -až do toho okamžiku jsem byl skoro najisto přesvědčen, že tam nemohu najít nic neobvyklého nebo podivného. Skoro, ale ne tak docela; stále mě poháněl kupředu drobounký osten zneklidňující nejistoty. Nejistota ovšem zmizela, ale to právě zneklidnění teprve začínalo.

Stál jsem na rovince asi tak třicet metrů široké. Kdysi byla hladká - až příliš hladká na přírodní útvar - a dopadlé meteory do ní po nespočetné věky vyrvaly šrámy a díry. Byla zarovnána, aby nesla blyštivou, zhruba jehlanovitou konstrukci, dvakrát vyšší než lidská postava, zasazenou do skály jako obrovský, mnohohranný klenot.

Prvních pár vteřin se ve mně asi neprobudilo žádné rozechvění. A pak jsem měl pocit, jako by se mi srdce vzneslo, a uchvátila mě nezvyklá, těžko vyslovitelná závrať. Vždycky jsem miloval Měsíc a v tom okamžiku jsem se přesvědčil, že Aristarchův a Eratosthenův plazivý mech nebyl jediným druhem živé hmoty, kterou tenhle svět ve svém mládí zrodil. Dávný, vysmívaný sen prvních badatelů se vyplnil. Tak přece jen byla na Měsíci civilizace - a já první jsem ji objevil. Nemrzelo mě, že jsem přišel pozdě, snad o sto miliónů let; stačilo, že jsem vůbec přišel.

Mozek mi začal zase normálně pracovat, rozebírat, vyzvídat. Je to budova, svatyně - nebo něco, pro co neznám jméno. Kdyby to byla budova, proč by ji stavěli na tak výjimečně nepřístupném místě? Uvažoval jsem, jestli to nebyl chrám, a snadno jsem si představil, jak v době, kdy už život na Měsíci skomírá a oceány vysychají, volali ještě k božstvu pitvorní velekněží, aby je zachovalo, a volají nevyslyšení.

Postoupil jsem o deset kroků, abych si prohlédl místo zblízka, ale vnitřní hlas mě nabádal k opatrnosti, nebylo radno se přibližovat. Trochu jsem se vyznal v archeologii a pokoušel jsem se odhadnout kulturní úroveň civilizace, jejímž dílem byla ta zarovnaná plošina a oslňující zrcadlové fasety, které mě ještě po tisíciletích oslepovaly svým leskem.

Egyptané by to byli dokázali, uvažoval jsem, kdyby jejich dělníci měli k dispozici zvláštní materiál, kterého užívali tito daleko dávnější stavitelé. Vzhledem k malým rozměrům té konstrukce mě nenapadlo, že stojím před výtvozem rasy mnohem pokročilejší, než je naše. Představa, že na Měsíci vůbec existoval rozumný život, mě stále ještě ohromovala a připadala mi skoro neuvěřitelná, a jen z hrdosti jsem se neodvážil připustit ten definitivní, pokořující závěr.

A pak jsem si čehosi všiml - čehosi banálního a nevinného, jen málokdo by to zpozoroval – a naskočila mi z toho husí kůže. Už jsem se zmínil, že rovinka byla rozryta meteory; ale byla taky na několik centimetrů pokryta vrstvou kosmického prachu, který se vždycky usazuje na povrchu světa, kde ho neodnášejí větry. A prach i stopy meteorů náhle mizely uvnitř širokého kruhu, který tu malou pyramidu uzavíral, jako by

neviditelná zeď chránila to místo před pustošením času a před nenáhlým, ale vytrvalým ostřelováním z prostoru.

V mých sluchátkách se ozývaly výkřiky a teprve teď jsem si uvědomil, že na mne Garnett už nějakou dobu volá. Vratkým krokem jsem doklopýtal k okraji útesu a dal jsem mu znamení, aby lezl za mnou - bál jsem se, že ze sebe slovo nedostanu. Pak jsem šel zpátky až k tomu kruhu uprostřed koberce z prachu. Zdvihl jsem úlomek roztržitého balvanu a hodil jsem ho lehce na třpytivou záhadu. Nepřekvapilo by mě, kdyby oblázek zmizel v neviditelné hradbě, ale vypadalo to, jako by narazil na hladký povrch polokoule a křehce sklouzl k zemi.

Bylo mi už jasné, že přede mnou stojí výtvar, který v dějinách naší rasy nemá obdoby. Není to budova, ale přístroj, chránící sám sebe vymoženostmi, které odolaly Věčnosti. Ať byly ty vymoženosti jakéhokoli druhu, dosud působily, a možná že už jsem se ocitl nebezpečně blízko. Vzpomněl jsem si na různé radiace, kterých se člověk zmocnil a využil v minulém století. Co mohu vědět?

Třeba už jsem neodvolatelně ztracen, stejně jako kdybych vstoupil do smrtonosného, mlčenlivého záření v nechráněném poli atomového reaktoru. Vzpomínám si, jak jsem se pak obrátil ke Garnettovi, který mezitím dorazil a zůstal stát nehnutě vedle mne. Připadalo mi, že mě nevnímá, a tak jsem šel ke kraji útesu, abych se pokusil soustředit myšlenky. Dole se prostíralo Mare Crisium - skutečné Moře rozhodujících okamžiků - pro většinu lidí nepochopitelné a tajuplné a pro mne důvěrně známé. Podíval jsem se nahoru k srpku Země, jak tam spočíval v kolébce hvězd, a dumal jsem, co se skrývalo pod jeho oblaky, když ti neznámí stavitelé dokončili své

dno. Snad parnatá džungle karbonu, pustá pobřežní čára, kterou budou muset přelézt první obojživelníci, aby dobývali souše - nebo ještě předtím, nekonečná bezútěšnost před příchodem života?

Nesmíte se divit, že jsem na to hned nepřišel - i když je nám to dnes samozřejmé. V první chvíli rozrušení z objevu jsem se domníval, aniž jsem o tom přemýšlel, že to krystalické zjevení zbudovala nějaká rasa náležející k dávné minulosti Měsíce, a najednou mě s jasnoživou jistotou napadlo, že tu přede mnou stojí něco na Měsíci právě tak cizího jako já sám.

Dvacet let jsme, kromě několika degenerovaných rostlin, nenašli ani stopu po živé hmotě. A žádná lunární civilizace, ať už měla jakýkoli osud, nemohla po sobě zanechat jen to jediné znamení své existence.

Znova jsem se podíval na pyramidu a čím dál mi připadala vzdálenější všemu, co souviselo s Měsícem. A jak jsem byl rozechvělý vzrušením a námahou, najednou jsem se bláznivě a nepřičetně rozesmál: zdálo se mi, jako by na mne promluvila: „Odpusťte, také nejsem zdejší.“

Trvalo to dvacet let, než se nám podařilo prolomit neviditelný štít a dostat se k přístroji za těmi krystalickými stěnami. Na co jsme nestačili rozumem, rozbili jsme nakonec zběsilou silou atomu, a tak jsem spatřil střepy té nádherné, třpytivé věci, kterou jsem se kdysi vydal hledat v horách.

Ty úlomky a trosky si nedovedeme vyložit. Mechanismus pyramidy - jestli opravdu jde o mechanismus - je dílem techniky daleko přesahující náš obzor, snad techniky parafyzických sil.

Tajemství bylo pro nás ještě palčivější, když jsme doletěli i na ostatní planety a přišlo se na to, že v našem

vesmíru jen Země je domovem inteligentních forem života. Ale ani žádná zmizelá civilizace našeho světa nemohla zhotovit ten přístroj, protože se nám podle hustoty meteorického prachu na plošině podařilo vypočítat jeho stáří. Stál tam na vrcholu hory, dřív než se na Zemi vynořil život z oceánů.

Když naše planeta dosáhla poloviny svého nynějšího stáří, cosi z hvězdného prostoru proletělo sluneční soustavou, cestou po sobě zanechalo tuto stopu a pak se to ubíralo dál za svým cílem. Přístroj plnil účel, který mu určili jeho tvůrci, dokud jsme ho nezničili; o tom účelu jsem si sestrojil vlastní hypotézu.

V okruhu Mléčné dráhy se otáčí skoro sto miliard hvězd a před dávnou dobou jiné rasy z planet jiných slunečních soustav musely zdolat a překonat výšiny civilizace, kterých jsme prozatím dosáhli my. Představte si takové národy, hluboko v minulosti, ještě v hasnoucích červánkách Stvoření, národy vládnuocí ve vesmíru tak mladém, že život zatím pronikl jen na několik málo světů.

Musely být tak opuštěné, že si jejich samotu nemůžeme ani domyslit, byla to opuštěnost bohů, kteří se rozhlížíjí vesmírem a nenajdou nikoho, s kým by mohli sdílet myšlenky.

Jistě propátrali souhvězdí, jako my jsme propátrali planety. Všude objevovali plno světů, ale ty byly pusté nebo obydlené plazivými, bezduchými bytostmi. Tak taky vypadala naše vlastní Země, s dýmem mohutných vulkánů stále ještě zaclánějícími oblohu, když první loď toho národa úsvitu připlula z propasti za Plutem. Proletěla kolem mrazivých vnějších planet, protože bylo na první pohled zřejmé, že v jejich osudu

nebude hrát život žádnou úlohu. Zastavila se až mezi vnitřními planetami, které se hřály kolem slunečního ohně a čekaly, až se nad jejich budoucnosti zvedne opona.

Ti poutníci si museli všimnout i Země, jak krouží v úzkém pásu mezi ohněm a ledem, a jistě poznali, že je vyvolená mezi slunečními dětmi. Tady se jednou, až uplyne dlouhá řada věků, zrodí život obdařený inteligencí; ale na daleké návštěvníky čekaly ještě nesčetné hvězdy a do téhle oblasti už možná nikdy nepřijdou.

Nechali tu tedy hlídku, jednu z těch miliónů, které rozseli po celém vesmíru a které hlídají všechny světy, jimž se dostalo příslibu života. Jako maják po celé věky trpělivě hlásila, že ji dosud nikdo neobjevil.

Snad je vám už jasné, proč ta krystalická pyramida byla postavena na Měsíci, a ne na Zemi: Její tvůrci se nezajímali o rasy, které si teprve hledají cestu z temnot divoštství. Naše civilizace bude mít pro ně význam, teprve až dokážeme, že jsme schopni přežít - tím, že zdoláme prostor a unikneme Zemi, své kolébce. Dříve nebo později stojí tento úkol před každou inteligentní rasou. A je to dvojitý úkol, protože jeho splnění závisí na tom, jestli se zmocníme síly atomu a definitivně rozhodneme ve volbě mezi životem a smrtí.

Když už jsme tuto krizi překonali, byla to jen otázka času, kdy objevíme pyramidu a násilím ji otevřeme. Teď už nevysílá signály a ti, kdo to mají na starosti, obrátili svou pozornost k Zemi. Snad chtějí pomoci naší dospívající civilizaci. Ale jistě jsou velmi, velmi staří, a staří často nezřízeně žárlí na mladé.

Nikdy se teď nemohu podívat na Mléčnou dráhu, abych si nepoložil otázku, odkud se z těch navršených hvězdných mračen blíží poslové. Odpusťte, že užívám otřepaného přirovnání - signalizovali jsme požární poplach, a teď nezbývá než čekat.

Myslím, že nebudeme muset čekat dlouho.

JUPITER PĚT

Profesor Forster měl tak drobnou postavu, že pro něho museli vyrobit speciální kosmoskafandr. A jak to často bývá, energií a odhodlaností vynahrazoval - a víc než vynahrazoval - co mu chybělo na tělesných rozměrech. Když jsem se s ním poprvé setkal, měl za sebou už dvacet let zápolení o jednu vidinu. Ale důležitější je, že se mu skutečně podařilo přemluvit celou řadu ostřílených kšeftsmanů, delegátů Světové rady a správců vědeckých nadací, aby mu odkývali rozpočet výloh a vybavili loď. Ať už se potom stalo cokoli, jsem přesvědčen, že tohle byl jeho nejpozoruhodnější výkon.

Když jsme se odloupli od Země, měl „Arnold Toynbee“ na palubě sedmičlennou posádku. Vedle profesora a jeho hlavního asistenta Charlese Ashtona k ní patřil obvyklý triumvirát: pilot – navigátor - inženýr, a pak jsme tam byli dva vysokoškoláci, Bill Hawkins a já. Ani Bill, ani já jsme se předtím nikdy neoctli na kosmické lodi; zatočila se nám teď z toho hlava a zapomněli jsme se strachovat, jestli se dostaneme zpátky na Zemi před začátkem příštího semestru. Měli jsme silné podezření, že náš docent k tomu měl stejný postoj. Napsal nám doporučení, které bylo mistrovským kouskem slovní akrobacie, a protože znalci, kteří teprve začínali pronikat do tajemství mart'anského písma, se dali spočítat na prstech jedné ruky - abych to vyjádřil hodně originálně - byli jsme přijati.

Vlastně jsme neletěli na Mars, ale na Jupiter, a bylo tedy trochu záhadné, proč bychom měli ovládat zrovna mart'anské písmo, ale už jsme sem tam něco

zaslechli o profesorových teoriích, a tak se nám začalo rýsovat nejasné tušení. Když jsme byli už deset dní v prostoru, naše dohady se potvrdily.

Profesor si nás zavolal, a když jsme se k němu dostavili, zamyšleně si nás prohlížel. Dovedl si zachovat důstojnost i při gravitaci rovnající se nule, kdežto my jsme se přinejlepším ještě tak stačili chytit za nejbližší držadlo a zmítali jsme se jako tráva v potoce. Podíval se na Billa, pak na mne a pak zas na něj, a mně připadalo - i když se možná mýlím - že si v duchu říká: Jak jsem si tohle zasloužil? - Potom vzdychl, jako by si pomyslel: Už se nedá nic dělat - a rozhovořil se tím neukvapeným, trpělivým tónem, který vždycky nasadí, když něco vykládá. Nebo aspoň vždycky, když poučuje nás, a teď mě zrovna napadlo - ale nechme toho.

„Od té doby, co jsme vypluli,“ začal, „jsem neměl příležitost vyložit vám účel této expedice. Snad už jste ho uhodli sami.“

„Já si myslím, pane profesore, že jsem ho asi uhod,“ prohodil Bill.

„Prosím, pokračujte,“ profesor na to se zvláštním zábleskem v očích. Dělal jsem, co se dalo, abych Billa zarazil, ale zkoušeli jste už někoho nakopnout v beztížném stavu?

„Chcete objevit nějaký důkaz, vlastně nějaký nový důkaz pro tu svou teorii o rozšíření mimozemské kultury.“

„A máte nějakou představu o tom, proč jej jdu hledat právě na Jupiter?“

„To zrovna ne. Myslím si, že chcete něco najít na jednom z jeho měsíců.“

„Skvělé, Bille, opravdu skvělé! Známe patnáct Jupiterových satelitů a jejich celkový povrch se přibližně rovná polovině povrchu zemského. Kde byste začal s průzkumem, kdybyste na to měl pouze čtrnáct dní? Velmi rád bych to věděl.“

Bill se podíval na profesora nejistě, jako by ho podezříval, že si z něho utahuje.

„Moc toho o astronomii nevím,“ pravil. „Jsou tam čtyři velké měsíce, mám pravdu? Já bych začal s těma.“

„Abychom si lépe rozuměli, jsou to Io, Europa, Ganymedes a Callisto a každý z nich je velký asi jako Afrika. Prozkoumával byste je podle abecedního pořadí?“

„To ne,“ odpověděl hbitě Bill. „Začal bych s tím, který je nejbliž k Jupiteru, a pak bych pokračoval k těm vzdálenějším.“

„Myslím, že bychom zbytečně mařili čas, kdybychom pokračovali v zkoumání vašich logických schopností,“ povzdechl si profesor. Zřejmě už se nemohl dočkat, aby spustil svůj připravený výklad. „Ostatně se naprosto mýlíte. Vůbec nemíříme k těm velkým měsícům. Byly už fotograficky zmapovány z prostoru a z velké části také přímo na povrchu. Není na nich nic, co by poutalo zájem archeologů. My však letíme k místu, na kterém dosud nikdo nepřistál!“

„Snad ne přímo na Jupiter!“ zalapal jsem po dechu.

„To proboha ne, nic tak drastického. Ale letíme k němu blíže, než se dostal kdokoli před námi.“

Profesor se zamyslel.

„Jak víte, nebo spíš asi nevíte, je skoro stejně nesnadné cestovat z jednoho Jupiterova satelitu na druhý

jako létat mezi planetami, je to zvláštní, vždyť vzdálenosti jsou zde o tolik menší. Vysvětluje se to tím, že Jupiter má strašlivě silné gravitační pole a jeho měsíce se pohybují neobyčejně rychle. Nejbližší měsíc má bezmála oběžnou rychlost Země, a cesta z Ganymedu k němu vyžaduje jen o něco méně pohonné látky než výlet ze Země na Venuši, třebaže trvá pouze půldruhého dne.

A právě tahle cesta je před námi. Dosud ji nikdo neabsolvoval, protože nikdy nikomu nenapadlo, že by se ta námaha mohla vyplatit. Jupiter Pět má v průměru jen třicet kilometrů, takže pochopitelně nevzbudil žádný zájem. Dokonce i mezi vzdálenějšími a mnohem přístupnějšími satelity je jich několik, na kterých zatím nikdo nepřistál, protože badatelé nepředpokládali, že by mělo smysl mrhat kvůli tomu raketovými pohonnými látkami.“

„Tak proč tedy jimi máme mrhat my?“ vpadl jsem netrpělivě. Všechno ml to připadalo jako hra na slepou bábu, i když mi to na druhé straně bylo celkem jedno, hlavně aby to bylo trochu senzační a nestálo mě to krk.

Snad bych se měl přiznat - přestože bych o tom nejradši nemluvil, jako to dělá i většina ostatních - že jsem tehdy nevěřil z těchhle profesorových teorií ani jednomu slovu. Samozřejmě jsem chápal, že je to ve svém oboru ohromný vědec, ale na ty jeho nápady, co vypadaly trochu moc fantasticky, jsem nedal. Koneckonců by tehdy byly znamenaly tak ohromný převrat a důkazy pro ně byly tak chaboučké, že se k nim člověk těžko mohl jen tak bez váhání hlásit.

Možná že si ještě vzpomenete na to překvapení, když první marťanská expedice objevila zbytky ne jedné, ale hned dvou starých civilizací. Obě byly vysoce

pokročilé, ale obě vyhynuly před víc než pěti milióny léty. Proč, to se nevědělo (a dosud neví). Podle všeho v tom nebyla válka, naopak se spíš zdá, že ty dvě kultury žily v přátelských vztazích. Jedna ta rasa měla podobu hmyzu, druhá spíš jako by připomínala plazy. Hmyzí národ byl asi praobyvatelem Marsu. Civilizace plazů - obyčejně se jí říká „kultura X“ - se objevila na scéně až později.

Tak to aspoň hlásal profesor Forster. Určitě znali techniku meziplanetárních letů, protože sutiny jejich podivných, do tvaru kříže stavěných měst se našly dokonce i na Merkuru. Forster se domníval, že se pokusili kolonizovat všechny menší planety - s výjimkou Země a Venuše, kde jim v tom překážela příliš silná gravitace. Profesora trochu zaráželo, že se na žádné stopy kultury X nepřišlo nikdy na Měsíci; byl toho názoru, že je to jen otázka času, než se nějaké najdou.

O kultuře X se tradovala běžná teorie, že vznikla na některé z menších planet nebo satelitů, že navázala přátelské styky s Mart'any - což byla vedle národa X jediná inteligentní rasa prozatím známá v celé historii sluneční soustavy - a že vymřela zároveň s původní mart'anskou civilizací. Profesor Forster měl ale náročnější teorie; podle něho se dostala kultura X do sluneční soustavy z mezihvězdného prostoru. Trochu ho mrzelo, že nikdo jiný to nebral vážně, ale moc si tím nelámal hlavu, protože patřil k lidem, kteří mají klid v duši jen tehdy, když jsou v menšině.

Ze svého místa jsem docela dobře viděl okénkem kabiny na Jupiter a nechal jsem profesora Forstera, aby před námi rozvíjel své plány. Na planetu byl překrásný pohled: jasně jsem rozeznal rovníkový pás oblaků a tři z

jejích satelitů bylo vidět jako drobné hvězdy těsně u ní. Přemýšlel jsem, který z nich je asi Ganymedes, naše první zastávka.

„Bude-li Jack tak laskav a věnuje mi trochu pozornosti,“ pokračoval profesor, „vyložím vám, proč vlastně podnikáme tak dalekou cestu. Jak víte, loni jsem věnoval mnoho času průzkumu trosek v tmavém pásu Merkuru. Snad jste četli i přednášku, kterou jsem o tom proslovil na Londýnské ekonomické škole. Možná že jste dokonce byli přítomni - vzpomínám si, že vzadu v sále byl jakýsi neklid.

Nikomu jsem však neprozradil, že během svého pobytu na Merkuru jsem objevil významný klíč k určení původu kultury X. Nechal jsem si to pro sebe, třebaže jsem měl silné pokušení vyjít s tím na světlo, když se někteří ignoranti, jako například dr. Haughton, snažili dělat si ze mne dobrý den. Ale nemohl jsem riskovat, aby se sem dostal někdo jiný, dřív než sám zorganizuji expedici.

Mezi mými nálezy na Merkuru byl poměrně zachovalý basreliéf, který představoval sluneční soustavu. Není to první objev toho druhu - jistě víte, že astronomické motivy jsou běžné v autochtonním umění Mart'anů i v kultuře X. Ale některé planety, včetně Marsu a Merkuru, byly označeny zvláštními znaky. Domnívám se, že to jsou symboly s určitým historickým významem. Nejpodivnější je, že ta znamení, jak se zdálo, kladla největší důraz na nepatrný Jupiter Pět, jeden z nejbezvýznamnějších satelitů vůbec. Nepochybuji, že se na tom Jupiterově satelitu tají cosi, co nám poskytne vodítko k celému problému kultury X, a já rozluštím, co to je.“

Jestli mě paměť neklame, neudělal ten profesorův proslov žádný zvláštní dojem ani na Billa, ani na mne. Možná že rasa X z neznámých a jen jí zřejmých důvodů zanechala na Pětce nějaké své výtvary. Stálo by za to je vyhrabat, ale sotva se dalo čekat, že budou mít takový význam, jak si myslel profesor. Náš vlažný zájem ho asi trochu zarazil. Ale byla to jen jeho vina, protože se potom ukázalo, že nám stejně neřekl všechno.

Asi za týden jsme přistáli na Ganymedu, největším měsíci. Ganymedes je jediný satelit, kde se udržuje stálá základna; je tam observatorium a geofyzikální stanice se štábem asi padesáti vědců. Z naší návštěvy měli zřejmě radost, ale dlouho jsme se nezdrželi, protože profesor pospíchal, a tak jsme jen doplnili pohonné hmoty a znovu vyrazili. Vyvolalo to pochopitelně značnou zvědavost, že se chceme dostat na Pětku, ale profesor nebyl ochoten nic vykládat a my jsme taky museli mlčet; dával na nás až moc dobrý pozor.

Mimochodem, Ganymedes je docela zajímavé místo a na zpáteční cestě se nám podařilo trochu víc si ho okouknout. Ale už jsem slíbil, že o tom napíšu článek do jednoho časopisu, a tak to radši zatím nechám stranou. (Jestli vás to zajímá, dávejte si napřesrok pozor na jarní čísla *Národního astrografického*).

Přelet z Ganymedu na Pětku nám trvalo něco i víc než půldruhého dne a nebyla to zrovna žádná rozkoš pozorovat, jak je Jupiter každou hodinu větší, až se zdálo, že zakryje celou oblohu. Moc toho z astronomie nevím, ale přesto jsem při pomýšlení na to, jak děsně silné je gravitační pole, do kterého se ženeme, nedokázal zůstat klidný. Docela dobře na nás mohlo čekat nějaké překvapení v nadplánu. Mohla nám dojít šťáva, a pak

sbohem Ganymede, nebo jsme taky snadno mohli spadnout na Jupiter.

Rád bych vám popsal ten pohled, když se díváte na takový obrovský kotouč s těmi jeho pásy zuřivých bouřek, jak se točí zrovna před vámi. Po pravdě řečeno už jsem se o to pokusil, ale mám přátele, co se vyznají v literatuře, a když si přečetli můj rukopis, poradili mi, abych toho nechal. (Dali mi ještě spoustu jiných dobrých rad, ale myslím, že je nemysleli vážně, protože kdybych se podle nich řídil, neměli byste před sebou ani tuhle povídku.)

Naštěstí bylo v poslední době otištěno tolik snímků Jupitera zblízka, že některé z nich jste museli vidět. Možná že jste dokonce viděli i jeden, která nám později zavařil všechny naše obtíže, jak vám ještě vyložím.

Nakonec se Jupiter přestal zvětšovat: octli jsme se v dráze Pětky a chystali jsme se, že každou chvilku stihneme ten droboučký satelit na jeho honičce kolem planety. Byli jsme namačkáni v pozorovatelně, celí nedočkaví, až poprvé zahlédneme svůj cíl. Nebo tam aspoň byli ti, na které místnost stačila. Já s Billem jsme se už nevešli, a tak jsme jenom z chodbičky natahovali krky přes ramena těch ostatních. Kingsley Searle, to byl náš pilot, seděl v kontrolním křesle a nevypadal na to, že by ztratil svůj normální klid; Eric Fulton, náš inženýr, si zamyšleně okusoval knírek a hlídal ukazatele pohonných látek a Tony Groves podnikal složité operace s navigačními tabulkami.

Profesora jako by přimontovali k očnícím teleperiskopu. Najednou sebou cukl, a když nabíral dech, slyšeli jsme, jak mu hvízdá v krku. Za chvilku beze slova

kývl na Searla a ten ho vystřídal u okulárů. Searle reagoval naprosto stejně jako předtím profesor a pak přišla řada na Fultona. A když se to všechno opakovalo ještě i s Grovesem, připadalo mi to trochu monotónní, a tak jsme se vecpali dovnitř a po krátké tahanici jsme se taky dostali k okulárům.

Nevím, co jsem vlastně čekal, že uvidim, ale bylo to pro mne zklamání. Visel tam přede mnou v prostoru drobný měsíc v poslední čtvrti a jeho noční polokoule byla slabě osvětlena září odraženou z Jupitera. Tak tohle má být celé to kouzlo!

Teprve pak jsem začal rozeznávat i jiné věci, jako se vám stane, když se delší dobu díváte teleskopem. Na povrchu satelitu se křížovaly nezřetelné čáry, a najednou se mi rýsoval jejich vzorek. Musím napsat vzorek, protože ty čáry kroužily po Pětce se stejnou geometrickou přesností, jako se linky poledníků a rovnoběžek točí kolem globusu Země. Asi jsem hvízdal údivem, protože Bill mě odstrčil a sám se zmocnil teleskopu.

Jestli si dobře pamatuji, bombardovali jsme pak profesora Forstera otázkami, ale on se tvářil hrozně povzneseně.

„Ovšem,“ vykládal nám, „pro mne to není takové překvapení jako pro vás. Kromě důkazu, který jsem objevil na Merkuru, měl jsem i jiná vodítka. V observatoriu na Ganymedu mám přítele, který se mi zapřísáhl mlčením a v posledních několika týdnech pro mne pracoval, seč byl. Neastronomovi připadá zvláštní, že se tamější observatoř nikdy nezabývala satelity. Velkých přístrojů tam užívají k pozorování

mimogalaktických mlhovin a malé jsou neustále zaměřeny na Jupiter.

Jediné, co kdy observatoř pro Jupiter Pět vykonala, bylo, že změřila jeho průměr a opatřila několik snímků. Ty však nebyly tak ostré, aby na nich bylo vidět linie, které jsme právě pozorovali, jinak by jistě už dříve bylo došlo k průzkumu. Ale když jsem požádal svého přítele Lawtona, aby tomu věnoval pozornost, objevil je pomoci stocentimetrového reflektoru a všiml si také něčeho jiného, na co se mělo přijít už dřív. Jupiter Pět má v průměru jen třicet kilometrů, ale je mnohem jasnější, než by se dalo předpokládat podle jeho velikosti. Když srovnáte stupeň jeho světelného odrazu - jeho aldeb - jeho –“

„Jeho albedo,“ pomohl Tony Groves.

„Děkuji - jeho albedo s albedem jiných měsíců, ukáže se vám, že odráží světlo mnohem vydatněji, než by měl. Skutečně se projevuje spíše jako vyleštěný kov než jako těleso s kamenitým povrchem.“

„To je ono!“ neudržel jsem se. „To určitě národ X pokryl Pětku nějakým povlakem – jako ty své katedrály na Merkuru, ale v ohromnějším měřítku.“

Profesor se na mne podíval skoro útrpně.

„Tak vy stále ještě nechápete!“ řekl.

Myslím, že to od něho nebylo docela fér. Řekněte sami, napadlo by vás za podobných okolností něco lepšího?

Po třech hodinách jsme přistáli na obrovské kovové ploše. Když jsem vykukoval okénky v kabině, připadal jsem si v tomhle prostředí jako hotový trpaslík. Takový pocit má asi mravenec, když se šplhá po benzinové nádrži - a mému sebevědomí nepomohla ani

nepřehledná hmota Jupitera nahoře na obloze. Profesorova obvyklá samolibost taky jako by se schovala za jakousi ztichlou úctou.

Plocha nebyla úplně hladká. Různými směry se přes ni táhly široké pásy, které spojovaly obrovské kovové desky. Ty pásy, nebo spíš křížový vzorek, který tvořily - to právě bylo to, co jsme viděli z prostoru.

Ve vzdálenosti asi čtvrt kilometru se tyčil kopeček - nebo spíš něco, o čem by se v naší přírodě řeklo, že to je kopec. Zpozorovali jsme to už před přistáním, když jsme si ten malý satelit podrobně prohlíželi z prostoru. Byla to jedna ze šesti podobných vyvýšenin; čtyři z nich byly umístěny ve stejných vzdálenostech od sebe kolem rovníku a další trčely na pólech. Dalo se lehkou předpokládat, že to jsou vchody do prostoru, který se skrývá pod kovovým pláštěm satelitu.

Znám dost lidí, kteří si myslí, jaká to musí být ohromná legrace, procházet se ve skafandrech po planetě, která má slabou gravitaci a je bez vzdušného obalu. Tak to tedy zdaleka ne. Člověk aby si neustále dával pozor na spoustu věcí, aby každou chvíli prohlížel nějaké indikátory a aby ani na okamžik nezapomněl na opatrnost, a tak vám takové duševní vysílení zkazí všechno kouzlo - aspoň co se mne týče. Přesto musím uznat, že tentokrát to se mnou zalomcovalo, a když jsme vylézali ze vzduchového uzávěru, na žádné obtíže jsem ani nepomyslel.

Gravitace na Pětce je tak mikroskopická, že se o normální chůzi nedalo vůbec uvažovat. Přivázali jsme se jeden k druhému lany jako horolezci a postrkovali jsme se po kovové hladině výstřely z reaktivních pistolí. Fulton a Groves, oba protřelí astronauti, se uvázali na oba

konce našeho řetězce, aby nás uprostřed náhodou nenapadlo dělat nějaké vylomeniny.

Za pár minut jsme dorazili k cíli: ukázalo se, že je to široká, ale nízká kupole, po obvodu aspoň jeden kilometr. Říkal jsem si, jestli to není nějaké gigantické vakuum, dostatečně velké, aby tam mohly vjíždět celé vzdušné koráby. Jestli nebudeme mít štěstí, nepodaří se nám najít cestu dovnitř, otvírací mechanismus jistě už dávno k ničemu není, a i kdyby ještě fungoval, nebudeme vědět jak na to. Asi byste si těžko představili větší smůlu, než mít na dosah ruky uzamčený největší archeologický objev v dějinách světa a nedostat se k němu.

Když jsme asi z jedné čtvrtiny kupoli obešli, zpozorovali jsme v kovovém krytu otvor. Byl poměrně malý - na šířku asi dva metry - a opisoval skoro přesný kruh, takže nás v první chvíli nenapadlo, co to může být. Pak jsme v přijímačích zaslechli hlas Anthonyho:

„Tohle nikdo nevyrobil. To je práce meteoru.“

„Vyloučeno!“ protestoval profesor Forster. „Na to je otvor příliš pravidelný.“

Anthony stál na svém.

„Velké meteory vždycky vyřázejí i okrouhlé díry, když ovšem nedopadnou příliš šikmo. A podívejte se na ty hrany; je na nich vidět, že při tom došlo k výbuchu. Meteor i kovová deska se asi vypařily, a tak tu žádné úlomky nenajdeme.“

„Něco takového se dá předpokládat,“ přidal se Kingsley. „Jak dlouho to tu asi stojí? Pět miliónů let? Jenom je divné, že jsme nenarazili ještě na jiné krátery.“

„Snad máte pravdu,“ uzavřel profesor, který měl příliš velkou radost, aby se pouštěl do diskusí. „Ale ať tak nebo onak, já tam vlezu první.“

„Dobrá,“ souhlasil Kingsley, který jako kapitán měl v takovýchhle záležitostech poslední slovo. „Uvolním vám dvacet metrů lana a budu sedět v otvoru, abychom si udrželi rádiové spojem. Jinak by tahle kovová deska vaše signály pohltila.“

Tak se stal profesor Forster prvním mužem, který vstoupil do nitra Jupitera Pět, ale koneckonců si to zasloužil. Nahrnuli jsme se těsně kolem Kingsleyho, aby nám hned předával zprávy, jak profesor postupuje.

Daleko se nedostal. Jak se dalo čekat, pod horním krytem byl ještě jeden. Profesor nedokázal víc, než že se rovně postavil v prostoru mezi vrchní a spodní deskou, a kolem neviděl nic než les opěr a nosníků, kam až dosáhly paprsky z jeho svítilny - tím to končilo.

Trvalo nám asi tak čtyřiaadvacet perných hodin, než jsme se dostali o krůček dál. Vzpomínám si, jak ještě těsně předtím jsem se ptal profesora, proč nás nenapadlo vzít si s sebou nějaké trhaviny. Podíval se na mne hrozně dotčeně.

„Na lodi jich máme tolik, že bychom to tu mohli rozmetat všechno,“ odpověděl mi. „Ale dokud mohu použít jiných prostředků, nebudu nikdy riskovat, že způsobím nějakou nenapravitelnou škodu.“

Tomuhle říkám trpělivost. Ale bylo mi jasné, oč mu jde. Co pro něj prosím vás nakonec znamená pár dní zdržení, když se na tohle připravoval dvacet let.

Když jsme nechali svůj první pokus pokusem, objevil cestu do hlubin - to se podržte – Bill Hawkins. Nedaleko severního pólu tohoto světa v malém vydání přišel na skutečně obrovskou díru po meteoru - v průměru byla asi tak stometrová a měla pokračování i v druhém vrchním krytu Jupitera Pět. Ale pod těmi dvěma

bylo vidět další kovový plášť. Jenže jedna z těch náhod, které musí nastat, když si člověk počká dostatečně dlouhou řadu eónů, si usmyslela, že druhý, tentokrát už menší meteor proletěl starým kráterem a prorazil i vnitřní slupku. Otvor stačil právě tak na to, aby se jím protáhl člověk i s kosmoskafandrem. Prolézali jsme hlavou napřed, jeden za druhým.

Pochybuju, že ještě někdy zažiju něco podivnějšího, než když jsem visel z té úžasné klenby jako pavouk ze stropu svatopetrského domu v Římě. V té chvíli jsme viděli jen to, že prostor, ve kterém se vznášíme, je obrovský. Nedovedli jsme si ale představit jeho skutečnou rozlohu, protože ve světle našich lamp se nedaly odhadnout vzdálenosti. V té prostora bez vzduchu a bez prachu byly paprsky samozřejmě úplně neviditelné, a když jsme je otočili na strop nad námi, bylo vidět jen světelné ovály, jak sklouzávají do dálky, až se ve velkém rozptylu oku ztrácejí. Když jsme je sklopili „dolů“, objevila se bledá šmouha záře tak daleko, že se nedalo nic rozeznat.

Pomaloučku nás táhla nepatrná gravitace toho nepatrného světa, padali jsme dolů, dokud nás nezadržela zajišťovací lana. Nad hlavou se rýsovala zářící skvrnka, která nás vpustila dovnitř; byla daleko, ale uklidňovala.

A pak, když jsem se nekonečně pomalým pohybem kyvadla houpal na konci svého kabelu a kolem se mrhala tmou světla mých druhů podobná blikavým hvězdám, jako blesk mě napadla myšlenka. Na okamžik jsem zapomněl, že všichni jsou napojeni na společnou vlnu, a mimovolně jsem vykřikl:

„Pane profesore, nechce se mi věřit, že tohle je nějaká planeta! Je to kosmická loď.“

Hned jsem se zarazil, protože mi došlo, že ze sebe dělám blázna. A pak se po krátkém, napjatém mlčení ozval zmatený hukot, neboť k tomu všichni chtěli uplatnit vlastní mínění. Chaos těch hlasů přerušila slova profesora Forstera, a mně bylo okamžitě jasné, že jsem ho tím příjemně překvapil.

„Máte naprosto pravdu, Jacku. Je to koráb, který přivezl kulturu X do sluneční soustavy.“

Bylo slyšet, jak někdo - vypadalo to na Erica Fultona - pohrdavě zafuněl.

„To je vaše fantazie! Lod' o průměru třicet kilometrů!“

„Očekával bych, že o tom budete mít správnější představu,“ odpověděl profesor tak mírně, až nás to překvapilo. „Předpokládejme, že by nějaký civilizovaný národ chtěl přeletět mezihvězdný prostor - jak jinak by mohl vyřešit takový úkol? Vybudoval by venku v prostoru pohyblivý planetoid, jehož stavba možná vyžaduje celá staletí. A protože taková lod' musí být soběstačný svět, aby na něm přežívaly generace jeho obyvatel, nutně bude tak velká, jako je tato. Rád bych věděl, kolika slunečními soustavami propluli, než se dostali do naší, v níž poznali cíl své cesty. Jistě měli i menší lodi, na kterých cestovali na planety a které samozřejmě musily startovat z mateřské lodi někde v prostoru. A velký koráb zaparkovali tady, v těsné oběžné dráze kolem největší planety, aby tu byl v bezpečí - aspoň tak dlouho, než ho znovu budou potřebovat. Je to naprosto logická volba místa; kdyby ho uvedli do oběhu kolem Slunce, časem by ho přitažlivost planet vyšinula z dráhy a mohli by o něj přijít. Něco takového se mu nikdy nemůže přihodit zde.“

„Řekněte nám, pane profesore,“ vyptával se nějaký hlas, „počítal jste s tím, ještě než jsme odrazili od Země?“

„Doufal jsem v to. Všechny objevy ukazovaly k tomuto řešení. Na Jupiteru Pět bylo vždycky něco mimořádného, ačkoli se zdá, že si to nikdo zatím neuvedomil. Proč je právě tenhle nepatrný satelit tak těsně u Jupitera, když všechny ostatní menší měsíce jsou sedmdesátkrát vzdálenější? Z hlediska astronomie je to absurdní. Ale dost už toho povídání. Máme před sebou práci.“

Tohle myslím musíme brát jako grandiózní eufemismus. Sedm nás tam stálo před největším archeologickým objevem všech věků. Skoro celý svět - malý svět, umělý svět, ale přece jen svět - tu čekal, abychom ho propátrali. Mohli jsme si ho jen zběžně a povrchně prohlédnout: bude tu asi materiálu pro celé generace badatelů.

Nejdřív se musel spustit mohutný světlomet na kabelu, který ho napojoval na zdroje na lodi. Ten nám bude sloužit jako maják, abychom nezabloudili, a přitom bude osvětlovat vhodná místa uvnitř stěn satelitu. (Stále ještě si nemůžu zvyknout mluvit o Jupiteru Pět jako o vesmírné lodi.) Potom jsme nechali kabel volně padat k dolní stěně. Mírný náraz dopadu se lehce zdusil vypérovanými podložkami, které jsme kvůli tomu přinesli.

Nebudu vás už připravovat o čas líčením všech překvapení na Satelitu Pět; vyšlo o tom už dost knih, fotografií a map. (Mimochodem moje kniha na to téma vyjde v létě u Sidgwicka a Jacksona.) Místo toho bych vám chtěl vylíčit skutečné pocity prvních lidí, kteří

vstoupili do toho tajemného kovového světa. Lituju, že to musím přiznat - asi tomu nebudete chtít věřit - ale prostě si vůbec nemůžu vzpomenout, co se ve mně dělo, když jsem vcházel první vstupní šachtou, uzavřenou nahoře stříškou v podobě houby. Byl jsem asi z těch divů celý vyjevený, a tak jsem na všechno ostatní zapomněl. Dobře si však pamatuju na dojem obrovských rozloh, něčeho, co z fotografie nikdy nepochopíte. Budovatelé toho světa pocházeli z planety se slabou gravitací a měli proto obří postavy - byli čtyřikrát větší než lidé. Ploužili jsme se mezi jejich výtvary jako trpaslíci.

Na své první návštěvě jsme se nedostali hlouběji než do povrchových vrstev, a tak jsme poznali jen málo z těch vědeckých senzací, na které přišly pozdější expedice. Ale stačilo to; v obytných prostorech toho bylo dost, aby nás to zaměstnalo na několik životů. Místo, které jsme prozkoumávali, muselo být kdysi uvnitř osvětleno umělým slunečním světlem. Světlo dopadalo z trojitého obalu na povrchu, který taky udržoval vnitřní atmosféru a chránil ji, aby neunikala do prostoru. Tady pod povrchem Jupiterani (nemůžu se vyhýbat obvyklému pojmenování, které se dává národu kultury X) napodobili tak přesně, jak jen dovedli, i poměry typické na světě, který opustili před neznámými věky. Snad se tam taky střídaly den a noc, snad tam i probíhal koloběh ročních období, někdy pršelo a jindy byla mlha. Přivezli si s sebou do vyhnanství i malé moře. Jeho voda se dodnes zachovala a vytvořila malé jezero, široké tři kilometry. Doslechl jsem se, že byl vypracován plán, podle něhož se ta voda má zelektrolyzovat, aby se na Pětce vytvořilo zase dýchatelné ovzduší, jen co se ucpou na povrchu díry po meteorech.

Čím víc jsme toho viděli, tím víc se nám zamlouvala rasa, jejíž dílo jsme přišli vyrušit z klidu poprvé po pěti miliónech let. I když domov těch obrů byl pod jiným sluncem. měli toho spoustu společného s člověkem, a je to vlastně ohromná tragédie, že se naše rasy o vlas minuly; musím napsat o vlas, jestli mám pro tu dobu použít kosmická měřítka.

Měli jsme myslím větší štěstí než všichni ostatní archeologové v historii lidstva. Vzduchoprázdný prostor všechno uchránil před rozpadem a Jupiterani - třebaže se to dalo sotva očekávat - neodvezli ze své mohutné lodi veškeré její poklady, když se vydali kolonizovat sluneční soustavu. Na vnitřním povrchu satelitu Pět vypadalo všechno tak, jako by se toho nikdy nikdo nedotkl, tak jak to tu obyvatelé nechali po ukončení dlouhé plavby vesmírem. Možná že to ti dávní poutníci uctívali a opatrovali jako chrám na památku ztraceného domova, nebo se chystali, že těch věcí ještě někdy použijí.

Ať už je to jak chce, všechno tam bylo tak, jak to majitelé opustili. Někdy mě to až děsilo. Tak třeba jsem s Billovou asistencí fotografoval jednu velkou řezbu na zdi, a najednou mě v srdci zamrazil pocit, jako by do těchto míst nikdy nezasáhl čas. Nervózně jsem se začal rozhlížet a skoro jsem čekal, že ze dveří, které se nahoře zužovaly do špičky, vylezou obrovské postavy, aby pokračovaly v práci, kterou před chvílí přerušily.

Čtvrtý den jsme objevili uměleckou galerii; nedalo se tomu říkat jinak, nebylo možné pochybovat o účelu toho zařízení. Když Searle a Groves, kteří podnikali bleskové průzkumové akce v jižní polokouli, ohlásili svůj objev, rozhodli jsme se, že tam soustředíme

všechny své sily. Kdosi tvrdil, že v umění se pozná duše národa, a tady jsme mohli najít klíč ke kultuře X.

Budova byla obrovská i podle měřítek téhle titánské rasy. Byla z kovu jako všechny stavby na Pětce, ale nebylo na ni nic studeného, nebyla to pouhá konstrukce. Její vrchol dosahoval poloviny výšky daleké střechy toho světa a ze vzdálenosti - dokud nevystoupily detaily - ten palác trochu připomínal gotickou katedrálu. Někteří autoři se později dali svést tou náhodnou podobou a psali o stavbě jako o chrámu; nikdy jsme ale nenašli ani stopu po něčem, co by se dalo považovat za náboženství Jupiteranů. Název „Chrám umění“ má přitom v sobě něco hodně přiléhavého a už se tak úspěšně rozšířil, že ho nikdo nebude měnit.

Byl proveden odhad, že v té jediné budově je deset až dvacet miliónů jednotlivých exponátů - úroda schraňovaná po celou dobu historie rasy, která se asi dožila mnohem vyššího stáří než prozatím člověk. A zrovna tady jsem objevil tu malou kruhovitou místnost; napoprvé mi připadala jen jako křižovatka šesti koridorů, které se do ni sbíhaly. Byl jsem sám (obávám se, že tím jsem jednal proti profesorovým rozkazům) a šel jsem cestou, kterou jsem považoval za zkratku, zpátky k místu, kde měli být ostatní. Jak jsem klouzavě postupoval vpřed, zdi kolem tiše mizely do tmy za mnou a vpředu se po stropě míhala záře z mé svítilny. Strop byl pokryt do hloubky vyřezanými písmeny a já jsem byl tak zabrán do hledání povědomých skupin znaků, že nějakou dobu jsem si vůbec nevšímal toho, co bylo dole. A pak se vynořila ta socha a já jsem na ni obrátil kužel světla.

Když člověk poprvé uvidí nějaké velké umělecké dno, je to takový zážitek, že se už nikdy nedá přivolat

zpátky. Tentokrát posiloval ten ohromný účinek i námět. Jsem první člověk, který poznal, jak Jupiterani vypadali; přede mnou stála zřejmě podobizna jednoho z nich, vymodelovaná s vrcholným uměním a s naprostou jistotou.

Útlá plazí hlava se dívala přímo na mne, její nevidoucí oči byly upřeny do mých. Dvě ruce byly sepjaty na prsou, jakoby v rezignaci; druhé dvě držely nástroj, jehož účel jsme dosud nerozluštili. Dlouhý mohutný ocas - který asi udržoval v rovnováze celé tělo, jako je to u klokana - se vinul po podlaze a zvyšoval celkový dojem klidu a odpočinku.

V tváři ani na těle nic nepřipomínalo člověka. V obličejí například neměla postava žádné nozdry - jenom na krku byly žábrovité otvory. Přesto mě ta socha hluboce dojímala; umělec překročil hranice času a odlišných kultur, jak bych nikdy nebyl věřil, že je to možné. „Není to člověk, ale je lidský,“ byl výrok profesora Forstera. Mnoho věcí bychom nemohli sdílet se staviteli toho světa; ale všechno opravdu důležité bychom pociťovali stejně jako oni.

Jako člověk může vyčíst city z odlišné, ale dobře známé tváře psa nebo koně, tak i mně připadalo, že vím, co se hýbe v duši té bytosti přede mnou. Vyzařovala z ní moudrost a jistota - klidná, důvěřivá síla, kterou vnímáme například na Belliniho slavném portrétu dóžete Loredana. Ale vedle toho se v ní zračil smutek - smutek národa, který se dokázal vzepnout k úžasnému výkonu, a ten výkon byl marný.

Dosud nevíme, proč je ta socha jediný portrét Jupiterana, který nám jejich umění zachovalo. Sotva se dá předpokládat, že by nějaká tabu omezovala myšlení u

tak vyspělé rasy; snad se důvod najde, až se podaří dešifrovat písmo vytesané na stěnách sálů.

Mně ale už je skoro jasné, k čemu ta socha je. Postavili ji tam, aby překlenula čas a aby od nich pozdravovala bytosti, které se třeba jednou dostanou na místa, kde sami žili. Proto ji asi vymodelovali ve značně menších rozměrech, a ne v životní velikosti. Už tehdy museli tušit, že budoucnost patří Zemi nebo Venuši, a tedy bytostem, které určitě budou menší. Věděli, že velikost může být právě takovou překážkou jako čas.

Za několik minut už jsem byl se svými přáteli na zpáteční cestě k lodi a nemohl jsem se dočkat, až povím profesorovi o objevu. Profesor odpočíval, nebo spíš se nutil k odpočinku, protože mu to nedalo a za celou tu dobu, kterou jsme strávili na Pětce, nespal myslím víc než čtyři hodiny denně. Když jsme vylezli z krytu a nad hlavou nám opět zablýskly hvězdy, zaplavovala rozlehlou kovovou pláň zlatá zář z Jupitera.

„Koukej!“ slyšel jsem v přijímači Billův hlas, „šéf odstrčil lod’.“

„Nesmysl,“ odpověděl jsem, „je přesně na stejném místě.“

Pak jsem se otočil a bylo mi jasné, proč se Bill zmýlil. Dostali jsme návštěvu.

Druhá loď přistála pár kilometrů od nás a podle toho, co jsem při své nezkušenosti mohl porovnat, jako by té naší z oka vypadla. Když jsme se nahnuli vzduchovým uzávěrem dovnitř, přistihli jsme profesora v živé zábavě, přestože se ještě docela neprobral ze spánku. K našemu překvapení, i když ne nepříjemnému, byla mezi třemi novými návštěvníky neobyčejně půvabná brunetka.

„Tohle je,“ představoval trochu unaveně profesor Forster, „pan Randolph Mays, vědecký reportér. Už jste o něm asi slyšeli. A zde prosím –“ Otočil se na Mayse. „Odpusťte, neslyšel jsem dobře jména.“

„Můj pilot Donald Hopkins - moje sekretářka Marianna Mitchellová.“

Před slovem „sekretářka“ udělal pan Mays hrozně kratičkou pauzu, ale přece jen dost zřetelnou, aby v mém mozku rozsvítila signální lampičku. Musel jsem ovládat obočí a dávat pozor, abych nehvízdl, ale zachytil jsem Billův pohled, který mě beze slov upozorňoval: Jestli si myslíš to co já, musím se za tebe stydět.

Mays byl vysoký muž, měl trochu mrtvolnou pleť a řídké vlasy a vystupoval jako žoviální chlapík, ale bylo znát, že jeho srdečnost je jen jako tenká blána na povrchu - obvyklé ochranné zbarvení u člověka. který se musí tvářit přátelsky k příliš mnoha lidem.

„Řek bych, že je to pro vás právě tak velké překvapení jako pro mě,“ pronesl s přebytnou bodrostí. „Ani ve snu by mě nenapadlo, že tu někoho najdu; a o tomhle už jsem vůbec neměl tušení.“

„Co vás sem přivedlo?“ zeptal se Ashton jakoby mimochodem, aby to neznělo podezřívavě.

„Právě to tu vykládám panu profesorovi. Mohla bys mi prosím podat ty desky, Marianno? Děkuji.“

Vytáhl sérii velmi pěkných astronomických skic a dal je kolovat. Zobrazovaly planety, jak vypadají z vlastních satelitů - dost běžný námět.

„Jistě už jste takovýchhle věcí viděli dost,“ pokračoval Mays. „Ale tady jde ještě o něco jiného. Tyhle obrázky jsou skoro sto let staré. Namaloval to umělec, který se jmenoval Chesley Bonestell, a otiskli je

v Lifu už roku 1944 - dávno před tím, než se začalo cestovat do vesmíru. No a co se nestalo, Life mě poslal, abych se vydal na cestu sluneční soustavou a porovnal, nakolik se tyhle utopické obrázky podobají skutečnosti. Po stu letech je chtějí znovu vydat spolu se skutečnými fotografiemi. Fajn nápad, co?“

Musí se nechat, chytrý nápad to byl. Ale situace se tím pořádně zamotala. Chtěl jsem vědět, co si o tom myslí profesor. Pak jsem zase hodil okem po slečně Mitchellové, jak tam tak odevzdaně stála v koutku, a rozhodl jsem se, že tohle neprojde jen tak bez odškodného.

Za všech jiných okolností byli bychom měli radost, že se setkáváme s další partou badatelů, ale tady šlo o otázku prvenství. Mays si jistě co nejrychleji pospíší zpátky na Zem, svou vlastní práci nechá plavat a všechen fotografický materiál využije hned na místě. Dalo se těžko něco vymyslet, čím bychom mu to prostě znemožnili, a nemohli jsme ani s jistotou říct, jestli mu to vůbec chceme udělat. Potřebovali jsme co největší propagaci a podporu, ale radši bychom to všechno zařídili po svém, a teprve až se k tomu sami rozhodneme. Odhadoval jsem, jak taktní asi dokáže být profesor, a bál jsem se nejhoršího.

Přesto proběhla počáteční diplomatická jednání dost hladce. Profesor dostal skvělý nápad a každého z našich dal do dvojice s někým z Maysovy skupiny, takže jsme vystupovali zároveň jako průvodci a dozorcí. A když se zdvojnásobil počet průzkumnických čet, zvýšila se podstatně výkonnost a rychlost naší práce. V těch podmínkách bylo pro každého nebezpečné, aby podnikal

akce sám na vlastní pěst, a to nám taky hodně vázalo ruce.

Profesor nám narýsoval svou taktiku hned druhý den po příchodu Maysovců.

„Myslím, že s nimi vyjdeme,“ řekl s menší dávkou obavy. „Podle mého mínění si mohou chodit kamkoli a fotografovat cokoli, pokud s sebou nebudou nic odnášet a pokud můžeme předpokládat, že se nedostanou se svým materiálem zpátky na Zemi dřív než my.“

„Nevím, jak jim v tom můžeme zabránit,“ odporoval Ashton.

„Nuže, podívejte se, původně jsem sice na to nepomýšlel, ale teď jsem dal zaregistrovat náš nárok na Jupiter Pět. V noci jsem to hlásil na Ganymedes a v této chvíli už to asi budou mít v Haagu.“

„Ale nikdo si přece nemůže dělat nárok na astronomické těleso sám pro sebe. Tak se to rozhodlo v případě Měsíce už v minulém století.“

Profesor se usmál skoro potměšile.

„Pochopte, že nehodlám obsazovat žádné astronomické těleso. Dal jsem jen zapsat náš nárok na záchranu nalezených předmětů, a to jménem Světové vědecké organizace. Jestliže Mays z Pětky něco odnese, odcizí to jí. Zítra mu pro všechny případy situaci delikátně vysvětlím, kdyby ho snad něco takového napadlo.“

Bylo to jistě dost zvláštní, vydávat Satelit Pět za zachráněný předmět, a už jsem si dovedl představit, do jakých krásných právnických šlamastik se dostaneme, jen co se vrátíme na Zem. Ale prozatím nám profesorův zákrok dá aspoň nějakou záruku a snad odradí Mayse,

aby sbíral věci na památku - tak optimisticky jsme si to kreslili.

Stálo mě to spoustu organizování, než se mi podařilo dostat se do dvojice s Mariannou pro několik výletů do nitra Pětky. Připadalo mi, jako by Maysovi na tom nezáleželo: a taky neměl důvod, proč by si pro to dělal těžkou hlavu. Kosmoskafandr je nejdokonalejší gardedáma, jakou lidi vynalezli - ať se jde vycpat.

Pochopitelně jsem ji hned při první příležitosti vzal do umělecké galerie a ukázal jsem jí svůj objev. Dlouho bez hnutí upírala oči na sochu a já jsem jí k tomu svítil.

„Je to tak nádherné,“ vydechla konečně. „Pomyslete jen, že tu tak ve tmě čekal všechny ty milióny let! Ale vy byste mu měl dát nějaké jméno.“

„Už jsem to udělal. Říkám mu Posel.“

„Proč Posel?“

„Protože mi připadá, že tu čeká jako nějaký vyslanec, který nám má vyřídit pozdravy. Národ, který ho vymodeloval, věděl, že sem jednou někdo musí dorazit a že tohle místo najde.“

„Myslím, že máte pravdu. Posel - ano, to je velmi výstižné. Je na něm něco vznešeného, ale také cosi velice smutného. Nezdá se vám?“

Marianna byla zřejmě hodně inteligentní žena. Obdivoval jsem se jí, jak bystře pochopila mou myšlenku, i pro ten zájem, který v ní vzbudilo všechno, co jsem jí ukazoval. Ale Posel jí učaroval nejvíc ze všeho a stále se k němu vracela.

„Poslyšte, Jacku,“ řekla mi (bylo to tak asi druhý den po tom, co už i Mays se byl na sochu podívat).

„Posla musíte vzít s sebou na Zemi. Považte, jaká to bude senzace!“

Povzdychl jsem si.

„Profesor by rád, ale vždyť to musí vážit aspoň tunu. Nemáme dost šťávy. Bude tu muset počkat na příští expedici.“

Připadalo mi, že je na rozpacích.

„Ale věci tu přece skoro vůbec nic neváží,“ odporovala.

„To je něco jiného,“ pokoušel jsem se jí to vyložit. „Váha a inercie - to jsou dvě různé věci. No a inercie - ale nechme toho. V žádném případě ho nemůžeme vzít s sebou na zpáteční cestu. Kapitán Searle už to rozhodl.“

„To je hrozná škoda,“ litovala Marianna.

Na tenhle rozhovor jsem skoro úplně zapomněl, ale znovu mi vyvstal v paměti tu noc před naším odjezdem. Měli jsme za sebou horečný a únavný den, strávený balením výzbroje (velkou část jsme ji samozřejmě nechali na místě pro budoucí použití). Spotřebovali jsme už všechnen fotografický materiál. Charlie Ashton to vystihl, když řekl, že bychom si nemohli udělat fotku, ani kdyby se nám zjevil živý Jupiteran. Myslím, že už jsme všichni jen koukali, abychom zas mohli volně vydechnout. a dát si pohov a seřadit si v hlavě všechny dojmy, a hlavně se vzpamatovat z té srážky s cizí kulturou.

Maysova loď „Henry Luce“ byla už taky skoro úplně připravená ke startu. Profesor si ohromně liboval, že vyrazíme zároveň, protože se mu nechtělo nechávat na Pětce Mayse samotného.

Všechno už bylo přichystáno, když jsem najednou při prohlídce filmů přišel na to, že nám chybí šest rolíček exponovaného materiálu. Byly to fotografie jednoho úplného souboru nápisů z Chrámu umění. Po chvilce přemýšlení jsem si vzpomněl, že mi je dali do opatrování a že jsem je hrozně úzkostlivě položil v Chrámu na římsu s tím, že si je později odnesu.

Do odletu bylo ještě daleko, profesor i Ashton právě spláceli, co dlužili spánku, a mě nenapadl žádný důvod, proč bych si nemohl odskočit pro ztracený materiál. Věděl jsem moc dobře, že by mi to přišlo draho, kdybych ho tam zapomněl, a protože jsem si přesně pamatoval místo, kam jsem filmy položil, stačilo, abych se ztratil na slabou půlhodinku. Billovi jsem pro všechny případy vyložil, o co jde, a už jsem byl v tahu.

Světlomet tam samozřejmě dávno nebyl a ve tmě pod krytem satelitu na mě padla tíseň. U vchodu jsem nechal přenosný světelný signál a spustil jsem se volným pádem, dokud mě příruční lampa neupozornila, že je čas zabrzdit. Deset minut na to jsem si oddechl úlevou a sebral chybějící filmy.

Přirozeně jsem se chtěl ještě naposled rozloučit s Poslem; můžou uplynout roky, než se mi zas podaří ho vidět, a ta klidná, záhadná postava mě začala mocně fascinovat.

Na neštěstí nefascinovala jenom mě. Místo bylo prázdné a socha tatam.

Kdybych se byl tiše doplížil zpátky na loď a nic neříkal, asi bych se vyhnul nepříjemnému vysvětlování. Ale byl jsem vzteky bez sebe a ani mě nenapadlo, že bych si měl dát větší pozor; hned jak jsem se vrátil, probudili jsme profesora a vyklopili mu, co se stalo.

Posadil se na svém lehátku a mnul si ospalé oči, pak pronesl na účet pana Mayse a jeho společníků několik ostrých slov, která by nadělala jen zlou krev, kdybych je tu opakoval.

„Tohle nemůžu pochopit,“ poznamenal Searle, „jak tu sochu dokázali odnést, jestli ji ovšem odnesli oni. Museli bychom si toho přece všimnout.“

„Je tu všude spousta schovávaček a oni si mohli počkat, až nebude nikdo nablízku, a pak to naložili na svou loď. Muselo jim to dát pěknou lopotu, i při téhle gravitaci,“ vykládal Eric Fulton a z jeho slov bylo znát obdiv.

„Teď není čas na žádné kdyby jakby,“ přerušil ho zuřivě profesor. „Zbývá nám pět hodin, abychom si něco vymyslili. Do té doby nám nemohou utéci, protože jsme právě proletěli opozicí s Ganymedem. Mám pravdu, Kingsley?“

Searle přitakal.

„Samosebou. Musíme se dostat na druhou stranu Jupitera, než budeme moct skočit do přeletové dráhy - jestli máme ušetřit pohonné hmoty.“

„Dobrá. To nám dovoluje vydechnout. Má někdo návrh?“

Když o tom teď po čase znova uvažuji, často mi připadá, že všechno to, co jsme pak podnikali, bylo, abych tak řekl, trochu podivné a ne zrovna civilizované. O několik měsíců předtím bychom si ani nebyli dovedli představit, že něco takového uděláme. Ale nevěděli jsme kudy kam, byli jsme přetaženi, a na tu vzdálenost od ostatních lidských tvorů vypadalo všechno nějak jinak. Protože tu neplatily žádné jiné zákony, museli jsme se postarat o vlastní.

„Nedal by se jim nějak zarazit start? Třeba by se jim mohly rozmontovat rakety?“ navrhoval! Bill.

Searlovi se tahle myšlenka ani trochu nelíbila.

„Nesmíme na to tak nehorázně,“ podotkl. „A kromě toho je Don Hopkins můj dobrý kamarád. Nikdy by mi to neodpustil, kdybych mu nějak pošramotil loď. Taky je tu nebezpečí, že bychom provedli něco, co by se nedalo spravit.“

„Tak jim lupnem štávu,“ utrousil lakonicky Groves.

„To je ono! Teď jsou asi všichni v posteli, v kabině mají zhasnuto. Stačí, když jim tam nasadíme hadici a budeme pumpovat.“

„Geniální myšlenka,“ ozval jsem se, „ale jsme od nich dva kilometry. A jak dlouhá je naše hadice? Nejméně sto metrů, co?“

Mé poznámce nikdo nevěnoval pozornost, jako by nestála ani za odkopnutí, a všichni se předháněli v návrzích. Po pěti minutách to rozhodli technici; stačilo vlézt do skafandrů a dát se do díla.

V době, kdy jsem se chystal na výpravu s profesorem, byl bych se vysmál každému, kdo by mi řekl, že skončím jako africký nosič břemen ve starých dobrodružných románech. shrbený pod nákladem na hlavě. A k tomu se to břemeno rovnalo šestině kosmické lodi (profesor Forster nám nemohl poskytnout opravdovou pomoc, protože na to svou postavou nestačil). Když byly nádrže poloprázdné, vážila loď při tamější gravitaci kolem dvou set kilogramů. Vmáčkli jsme se dospod, nadzvedli jsme ji, a už se nesla - samozřejmě strašně pomalu, protože její inercie byla pořád stejná. Vyrazili jsme zvolna na cestu.

Nějakou chvíli nám to trvalo, než jsme ten kus urazili, a byla to o moc větší fuška, než jsme si dovedli představit. Ale obě lodi už ležely vedle sebe a nikdo nic neviděl. Na korábu „Henry Luce“ všichni tvrdě spali a měli dobrý důvod si myslet, že my taky vesele chrápeme.

Přestože jsem pořád ještě sotva popadal dech, dělalo mi klukovskou radost, když Searle a Fulton vytáhli hadici na nasávám pohonných látek a klidně ji nasadili na nádrž sousedící lodi.

„Nejlepší na tom je,“ vykládal Groves, když jsme očumovali kolem, „že nám to nemůžou nijak překazit, ledaže by vylezli a vyrvali nám tu naši rouru. V pěti minutách je můžeme vycucat až na dno, a jim by to trvalo aspoň polovinu té doby, než by se probudili a našli do skafandrů.“

Najednou mě polil studený pot.

„Co kdyby spustili rakety a chtěli odstartovat?“

„To by byl jejich konec, a náš taky. Ale to ne, teď budou muset vylézt a podívat se, co se děje. Koukej, už se rozjely pumpy.“

Hadice se napjala jako hasičská stříkačka pod tlakem a bylo vidět, že se jejich pohonné zásoby přelévají do našich nádrží. Každou chvíli se teď na korábu „Henry Luce“ rozblíkají světla a poplašená posádka se vyhrne ven.

Ale nevyhrnula se; bylo nám, jako když střelíte po holubovi a pak teprve poznáte, že byl vycpaný. Museli spát jako zařezaní, když je neprobudily ani otřesy pump; už dávno bylo po všem, ale u nich se nic ani nepohnulo, jenom my jsme pořád stáli okolo jejich lodi a vypadali jsme trochu jako blázni. Searle a Fulton opatrně

vyšroubovali hadici a uložili ji zpátky na „Arnolda Toynbee“.

„Co teď?“ obrátili jsme se na profesora.

Na minutu se zamyslel.

Když jsme si svlékli skafandry a shromáždili se v pozorovatelně, aspoň pokud jsme se tam vešli, profesor se usadil u vysílačky a stiskl knoflík s poplachovým signálem. Za pár vteřin budou spáči ze sousední lodi vzhůru, hned jak jejich automatický přijímač spustí alarm.

Obrazovka televizoru se rozblíkala. Na scéně je Randolph Mays, poněkud vyplašen.

„Haló, pane Forster,“ začal zhurta, „co je to za zmatky?“

„U nás je všechno v pořádku,“ odpověděl profesor tím nejledovějším tónem, „ale vám chybí něco podstatného. Podívejte se na své indikátory pohonných hmot.“

Obrazovka osiřela. Na okamžik bylo slyšet jen zmatené mumlání a výkřiky. Potom zas vystoupil Mays a v jeho výrazu se střídal strach s otráveností.

„Co se děje?“ ptal se zlostně. „Víte o tom něco?“

Profesor ho chvíli nechal škvařit ve vlastním vzteku a teprve potom odpověděl.

„Myslím, že byste měl raději přijít k nám, trochu si pohovořit,“ řekl. „Není to tak daleko.“

Mays na něho nerozhodně vyvařil oči a pak souhlasil: „To se ví, že jdu.“ Potom obraz zmizel.

„Teď bude muset slevit,“ radoval se Bill. „Nemá na vybranou.“

„Není to tak jednoduché, jak si myslíte,“ krotil ho Fulton. „Kdyby si chtěl opravdu postavit hlavu, mohl by

zachovat klid a zavolat si na Ganymedes pro Cisternovou loď.“

„Co by z toho měl? Musel by tu čekat celé dny a přišlo by ho to na pěknou sumu.“

„To jo, ale ta socha by mu zůstala, kdyby o ni tak zoufale stál. A peníze by se mu vrátily, až by nás zažaloval.“

Světlo na vzduchovém uzávěru bliklo a Mays se vpotácel do kabiny. Měl nad očekávání smířlivou náladu; zřejmě si cestou všechno rozmyslel.

„Tak tedy,“ pronesl přívětivě, „k čemu jsou všechny tyhle kejkle?“

„To víte až příliš dobře sám,“ sdělil mu nato chladně profesor. „Naprosto jasně jsem vám vyložil, že ze Satelitu Pět se nesmí nic odnášet. A vy jste ukradli majetek, který vám nenáleží.“

„Podívejte, promluvme si rozumně. Komu teda patří? Na téhle planetě si nemůžete dělat na všechno nárok Jako na osobní vlastnictví.“

„Toto není planeta, je to kosmická loď a vztahují se na ni zákony na ochranu majetku, který nemá držitele vlastnických práv.“

„Mezi námi, o tom by se dalo moc a moc diskutovat. Nemyslíte, že byste měl počkat, až dostanete soudní rozhodnutí?“

Profesor byl ledově zdvořilý, ale viděl jsem, že se drží se zaťatými zuby a že každou chvilku může vybuchnout.

„Hledte, pane Maysi,“ pronesl se zlověstným klidem. „To, co jste odcizil, je nejdůležitější ze všech jednotlivých nálezů, které se nám tu podařilo odkrýt. Připouštím, že si neuvědomujete, co váš skutek znamená,

a že nemůžete pochopit hledisko archeologa, které je rozhodující pro mne. Vraťte tu sochu na místo, my vám vypumpujeme pohonné látky a už o tom nepadne ani slovo.“

Mays si zamyšleně třel bradu.

„To jsem blázen, proč děláte takový kravál kvůli jedné soše, zvláště když si spočítáte, co je tu ještě všelijakých krámů.“

Tehdy se profesor dopustil jedné z těch chyb, které u něho byly tak řídké.

„Přesvědčujete nás tu jako člověk, který v Louvru ukradl Monu Lisu a dokazuje, že ji nikdo nebude postrádat, protože je tam ještě tolik jiných obrazů. Ale ta socha je jedinečná, jak žádné lidské dílo nemůže být. Proto jsem se rozhodl, že nám ji vydáte.“

Při smlouvání nesmíte dát nikdy najevo, že o něco opravdu beznadějně stojíte. Zpozoroval jsem v Maysově pohledu chtivý záblesk a řekl jsem si: A je, ten nepovolí. A vzpomněl jsem si na Fultonovu poznámku, že si může zavolat na Ganymedes pro cisternovou loď.

„Dejte mi půl hodiny na rozmyšlenou,“ uzavřel Mays a obrátil se k východu.

„Dobře,“ připustil profesor odměřeně. „Půl hodiny, ale ne víc.“

Musím uznat, že Mays byl mazaný. Za necelých pět minut jsme viděli, jak se na jejich lodi otáčí anténa, až chytili spojení s Ganymedem. Přirozeně že jsme se pokoušeli odposlouchávat, ale rušili to. Mezi lidmi od novin aby jeden nevěřil druhému.

Za pár minut přišla odpověď; tu taky rušili. Museli jsme čekat, co bude dál, a zatím jsme svolali další válečnou poradou. Profesor se teď dostával do stadia zarytí,

bezohledné umíněnosti. Uvědomil si svou taktickou chybu, a proto ho posedla divoká bojovnost.

Podle všeho měl Mays z něčeho strach, protože se k nám vrátil, a s posilou. Přišel s nim pilot Donald Hopkins, trochu nesvůj.

„Podařilo se mi všechno zařídit, pane profesore,“ spustil Mays povýšeně. „Bude mi to trvat trochu déle, ale dostanu se odsud bez vaší pomoci, když to jinak nejde. Ale přiznám se vám, že by mi to ušetřilo spoustu času a peněz, kdybychom se mohli nějak dohodnout. Něco vám řeknu. Vraťte mi pohonné hmoty a já vydám to ostatní - ty - souveniry, co jsem tu nasbíral. Ale Monu Lisu si nechám, od toho necouvnu, i kdyby to mělo znamenat, že se dostanu zpátky na Ganymedes až v polovině příštího týdne.“

Profesor vychrlil několik kleteb, kterým se obvykle říká kosmické, ale můžu vás ujistit, že se od normálních skoro neliší. Jako by si tím značně ulevil, nasadil d'ábelsky přátelskou tvář.

„Milý pane Maysi,“ prohlásil, „jste dokonalý gauner, a proto si kvůli vám nebudu dělat vůbec žádné výčitky. Bez rozpaků použiji násilí a nepochybuji, že mi dá zákon za pravdu.“

Mays se trochu vyděsil, a ne bezdůvodně. Rozestavili jsme se na strategické pozice kolem dveří.

„Nehrajte prosím se mnou takovéhle komedie,“ řekl pohrdavě. „Žijeme v jednadvacátém století, a ne na divokém západě roku osmnáct set.“

„Osmnáct set osmdesát,“ opravil ho Bill, který si vždycky potrpí na přesnost.

„Jsem nucen vás požádat,“ pokračoval profesor, „abyste se považoval za zajištěného, dokud se

neshodneme na dalším postupu. Pane Searle, odved'te ho do kabiny B.“

Mays se s nervózním smíchem plížil při zdi.

„Na mou duši, pane profesore, tohle je trochu dětinské! Nemůžete mě zadržet proti mé vůli.“ Jeho pohled žadonil o pomoc u kapitána lodi „Henry Luce“.

Donald Hopkins si oprašoval s uniformy pomyslné peříčko.

„Odmítám se míchat do sprostých rvaček,“ prohlásil pro všechny zúčastněné.

Mays na něj vrhl jedovatý pohled a zdráhavě kapituloval. Postarali jsme se mu o dostatečné kvantum četby a zamkli jsme ho.

Když se odklidil, profesor se obrátil k Hopkinsovi, který se závistivě prohlížel naše indikátory pohonných zásob.

„Mám to chápat v tom smyslu, pane kapitáne,“ zeptal se zdvořile, „že si nepřejete být zatažen do špinavých podniků svého zaměstnavatele?“

„Jsem neutrální. Můj úkol je, abych doletěl s lodí sem a pak zpátky domu. Musíte si to vyřídit sami mezi sebou.“

„Děkuji vám. Myslím, že si naprosto rozumíme. Bylo by asi nejvhodnější, kdybyste se vrátil na svou loď a vyložil tam situaci. Za několik minut vám zavoláme.“

Kapitán Hopkins se loudal ke dveřím. Ale než vyšel, obrátil se ještě na Searla.

„Abych nezapomněl, Kingsley,“ prohodil nedbale, „uvažovali jste taky o mučení? Zavolejte mě určitě, až na to dojde - měl bych pár originálních nápadů.“ A pak nás nechal s našim rukojmím.

Profesor asi doufal, že se mu podaří výměna z ruky do ruky. Ale to nepočítal s Marianninou paličatostí.

„Randolph si to zaslouží,“ řekla na to. „Ale mně se opravdu nezdá, že by to na věci něco měnilo. Na vaší lodi mu bude zrovna tak dobře jako na naší, nemůžete mu přece nic zlého udělat. Až ho budete mít dost, dejte mi vědět.“

Zdálo se, že jsme po krk v bryndě. Přestřelili jsme a nikam to nevedlo. Měli jsme Mayse v rukou a nebyl nám k ničemu.

Profesor stál zády k nám a zachmuřeně vyhlížel z okénka. Nesmírný kotouč Jupitera skoro zakrýval oblohu; vypadalo to, jako by balancoval na horizontu.

„Musíme ji přesvědčit, že skutečně budeme jednat,“ přerušil ticho. Pak se ke mně prudce obrátil.

„Máte za to, že doopravdy stojí o toho padoucha?“

„No, nijak by mě to nepřekvapilo, řek bych, že stojí.“

Profesor se zamyslel. Pak oslovil Searla: „Pojďte ke mně do kabiny. Chci si s vámi o něčem pohovořit.“

Zmizeli tam na dost dlouho. Když se vrátili, měli oba těžko popsatelný výraz radostné netrpělivosti a profesor držel kus papíru počmáraného číslicemi. Šel k rádiu a spojil se s lodí „Henry Luce“.

„Haló,“ odpověděla okamžitě Marianna - zřejmě čekala u aparátu. „Tak co, už s tím skončujete? Začíná mě to nudit.“

Profesor na ni slavnostně zíral.

„Slečno Mitchellová,“ odpověděl, „zdá se, že jste nás nebrala vážně. Přichystali jsme vám proto menší, poněkud - řekněme - drastickou podívanou. Obstaráme

vašemu zaměstnavateli situaci, v níž bude až příliš stát o to, abyste mu co nejrychleji pomohla.“

„Skutečně?“ poznamenala Marianna - přestože mi neušlo, že je jí v hlase znát trochu úzkosti.

„Nepředpokládám,“ pokračoval profesor jakoby nic, „že máte nějaké znalosti o astrální mechanice. Pravda že ne? Škoda, ale váš pilot vám potvrdí všechno, co říkám. Budete tak laskav, pane Hopkinsi?“

„Jen dál,“ ozval se v pozadí hlas, který se křečovitě snažil znít neutrálně.

„Dávejte tedy dobrý pozor, slečno Mitchellová. Musím vám připomenout naši podivnou, dokonce ožehavou situaci na tomto satelitu. Stačí, abyste se podívala z okna, a uvidíte, jak blízko jsme u Jupitera, a doufám, že není třeba vás upozorňovat na to, že ze všech planet má Jupiter daleko nejintenzivnější gravitační pole. Je vám vše jasné?“

„Ano,“ přitakala Marianna a už nebyla tak sebejistá. „Pokračujte.“

„Prosím. Tento náš malý svět oběhne kolem Jupitera skoro přesně za dvanáct hodin. Nu a podle známé poučky těleso, které padá z oběžné dráhy do centra přitažlivosti, potřebuje k dopadu nula celá sto sedmdesát sedm tisícín oběžné doby. Jinými slovy, cokoli padá odsud na Jupiter, dosáhne středu planety asi tak za dvě hodiny sedm minut. Kapitán Hopkins mi to jistě potvrdí.“

Následovala delší pauza. Pak bylo slyšet Hopkinse: „Nemůžu samozřejmě přísahat na přesnost těch čísel, ale asi je to dobře. Rozhodně to takhle nějak bude.“

„Dobrá,“ pokračoval profesor. „Bezpochyby si také uvědomujete“ - dobrácky se usmál – “že pád do centra planety je jen teoretický předpoklad. Kdyby něco skutečně odsud padalo, doletělo by to do vrchního atmosférického obalu Jupitera v podstatně kratší době. Doufám, že vás nenudím?”

„Ne,“ odpověděla Marianna dost nezřetelně.

„To rád slyším. Nu - ale pro každý případ kapitán Searle mi vypočítal skutečnou dobu dopadu, a to je jedna hodina pětatřicet mirlut - s možnou odchylkou o několik málo minut více nebo i méně. Nemůžeme vám zaručit naprostou přesnost, hehe!

A dále, jistě neuniklo vaši pozornosti, že tento satelit má neobyčejně slabé gravitační pole. Jeho centrifugální rychlost je pouhých deset metrů za vteřinu, a cokoli je s jeho povrchu vymrštěno touto rychlostí, nikdy už nedopadne zpátky. Mám pravdu, pane Hopkinsi?”

„Naprosto.“

„Abychom se dostali k věci: rozhodli jsme se vzít pana Mayse na procházku; až se octne bezprostředně pod Jupiterem, odstraníme z jeho kosmoskafandru reaktivní pistole a - nuže - spustíme ho. Se svou lodí budeme připraveni ho zachránit, jakmile nám předáte majetek, který jste odcizili. Jsem si jist, že po tom, co jsem vám řekl, budete moci ocenit, jak životně důležitá je otázka času. Hodina pětatřicet minut je doba napomyšlenou krátká, pravda?”

„Pane profesore!“ popadal jsem dech. „Tohle přece nemůžete udělat!“

„Mlčte!“ vyštěkl. „Nuže, slečno Mitchellová, máte k tomu nějakou připomínku?”

Marianna na něho civěla, jako by se zároveň děsila a nemohla uvěřit.

„Myslíte, že vám naletím!“ vykřikla. „Nevěřím, že byste něco takového udělal. Vaše vlastní posádka vám to nedovolí!“

Profesor si povzdechl.

„Nedá se nic dělat,“ pokrčil rameny. „Pane kapitáne Searle, pane Grovesi, odved'te prosím zajištěného a jednejte podle instrukcí.“

„Rozkaz, pane profesore,“ odpověděl Searle strašně slavnostně.

Mays vypadal vyděšeně, ale tvrdošíjně.

„Co chcete podnikat teď?“ ptal se, když mu podávali jeho skafandr.

Searle mu odebral reaktivní pistole. „Jen tam vlezte,“ pobízel ho, „půjdeme se projít.“

V tom okamžiku mi došlo, co má profesor za lubem. To všechno byl jen kolosální humbuk - ve skutečnosti samozřejmě nemá v plánu poslat Mayse na Jupiter; a taky Searle ani Groves by se v žádném případě k něčemu takovému nepropůjčili. Ale Marianna ten trik určitě prokoukne a my pak budeme vypadat jako povedení šašci.

Mays jim nemohl upláchnout; bez reaktivních pistolí byl absolutně jako bezruký. Jeho průvodci ho čapli v podpaží a vzali ho do vleku jako ukořistěný balón; vyrazili k horizontu - a k Jupiteru.

Když jsem se podíval přes planinu k druhé lodi, viděl jsem Mariannu v okně pozorovatelný, nespouštěla z očí odcházející trojici. Taky profesor Forster si toho všiml.

„Je vám doufám jasné, milá slečno Mitchellová, že naši hoši nevedou prázdný skafandr. Smím vám doporučit, abyste je sledovala teleskopem? Během jedné minuty budou za horizontem, ale pana Mayse budete moci vidět, až začne stoupat.“

V ampliónu vládlo zaryté mlčení. Okamžiky napjatého očekávání se nekonečně protahovaly. Chtěla Marianna vidět, jak daleko nechá profesor věci dojít?

Zmocnil jsem se dalekohledu a zkoumal jsem oblohu nad směšně blízkým horizontem. Najednou se mi to objevilo - droubounký záblesk světla na obrovské žluté kulise Jupitera. Zaostril jsem ohniska a docela dobře jsem rozeznal tři postavy, jak se nesou do prostoru. Pak bylo vidět, že se rozdělily: dvě z nich přibrzdily výstřely z pistolí a začaly padat zpátky na satelit. Jen jedna samojediná bezmocně stoupala dál k hroživé mase Jupitera.

Nemohl jsem uvěřit vlastním očím a s hrůzou jsem se obrátil na profesora.

„Oni to vzali doslova!“ vykřikl jsem. „Myslel jsem, že to všechno bylo jen naoko.“

„To si bezpochyby také myslila slečna Mitchellová,“ klidně pronesl profesor, s ohledem na naslouchající mikrofon. „Doufám, že vám nepotřebuji zdůrazňovat naléhavost situace. Jak už jsem jednou nebo dvakrát podotkl, doba pádu od oběžné dráhy na povrch Jupitera je devětadevadesát minut. Ale kdyby se propásla jen polovina toho času, bylo by ovšem už příliš pozdě.“

Odmlčel se, aby to zabralo. Z druhé lodi nepřicházela odpověď. „A nyní,“ dodal, „vypínám přijímač, abychom už zbytečně nediskutovali. Počkáme, dokud nevydáte tu sochu - i ty ostatní předměty, o

kterých se pan Mays tak neprozřetelně zmínil - do té doby s vámi nevyjednáváme. Sbohem.“

Deset minut ubíhalo hrozně trapně. Ztratil jsem Mayse z dohledu a vážně jsem přemýšlelo tom, jestli by nebylo lepší profesora svázat a držet ho pod dohledem, dřív než budeme mít na svědomí vraždu. Ale nikdo jiný nedovedl loď řídit než právě ti, co zločin fakticky provedli. Nevěděl jsem si rady.

Pak se na lodi „Henry Luce“ pomalu otevřel vzduchový uzávěr. Vynořily se dvě postavy a šoupaly mezi sebou ten kámen úrazu.

„Bezpodmínečná kapitulace,“ zašeptal profesor a oddechl si úlevou. „Dopravte to k nám na loď,“ hlásil jim rádiem. „Jdu vám otevřít.“

Nezdálo se, že by pospíchal. Se zatajeným dechem jsem dával pozor na hodiny: už uteklo patnáct minut. Ve vakuu se ozvalo řinčení a bouchání vnitřní dveře se rozletěly a vstoupil kapitán Hopkins. Hned za ním se přihrnula Marianna, které chyběla jen zkrvavená sekera, aby vypadala jako Klytaimnestra. Dělal jsem všechno možné, aby se naše pohledy nesetkaly, ale profesor nedával najevo ani trochu ostychu. Došel si do vzduchového uzávěru zkontrolovat, zda se mu jeho majetek opravdu vrátil, a když se nato zase objevil, mnul si ruce.

„Nu, to bychom měli,“ prohodil vesele. „Teď se posadíme a napijeme se na to, aby se zapomnělo na celé nedorozumění. Nuže?“

Ukázal jsem rozhorleně na hodiny.

„Copak jste zešilel!“ zaječel jsem. „Je už na polovině dráhy k Jupiterul“

Profesor Forster po mně káravě loupł očima. „Netrpělivost,“ prohlásil, „je obvyklou vadou mládí. Nevidím sebemenší důvod k nějakému zbrklému jednání.“

Marianna teď poprvé promluvila; vypadala opravdu zděšeně.

„A co váš slib?“ zašeptala.

Profesor se najednou poddal. Dovedl svůj žertík až ke konci a už neměl chuť prodlužovat tu hrůzu.

„Mohu vám na místě prozradit, slečno Mitchellová, a vám také, Jacku, že Mays není ve větším nebezpečí než my. Můžeme pro něj doletět, kdykoli budeme chtít.“

„Znamená to snad, že jste mi lhal?“

„Naprosto ne. Všechno, co jsem vám řekl, je čirá pravda. To jen vy jste si z toho vyvodila nesprávné závěry. Když jsem vám řekl, že těleso padá odsud na Jupiter pětadevadesát minut, opominul jsem - musím doznat, že nikoli náhodou - jeden důležitý dodatek. Měl jsem to upřesnit: těleso ve stavu klidu vzhledem k Jupiteru. Váš přítel pan Mays se podílel na oběžné rychlosti tohoto satelitu a dosud si ji uchovává. Pouhá maličkost - šestadvacet kilometrů za vteřinu, slečno Mitchellová.

Pravda, nadzvedli jsme ho jaksepatří ze satelitu k Jupiteru. Ale dali jsme mu směšně nepatrnou rychlost. Stále ještě se pohybuje v prakticky stejné oběžné dráze jako předtím. Požádal jsem kapitána Searla, aby to vypočítal; bude stačit, když se za ním vydáme asi tak sto kilometrů směrem k Jupiteru. Po době jednoho oběhu, to jest po dvanácti hodinách, se octne přesně na stejném

místě, odkud startoval, takže se vůbec nemusíme obtěžovat.“

Dlouho, dlouho bylo ticho. Marianně jste mohli číst v obličeji zklamání nad neúspěchem, úlevu a vztek, že se dala nachytat. Pak se obrátila na kapitána Hopkinse.

„Vy jste o tom celou tu dobu věděli Proč jste mi nic neřekl?“

Hopkins se na m podíval uraženě.

„Neptala jste se mě na to,“ odsekl.

Asi za hodinu jsme stáhli Mayse dolů. Dostal se jen do výšky dvaceti kilometrů a podle světla připevněného k jeho skafandru se nám ho brzy podařilo najít. Rádiové spojení mu přerušili - z důvodu, na který jsem předtím nepřišel. Byl dost inteligentní, aby pochopil, že mu nehrozí nebezpečí, a kdyby mohl normálně vysílat, byl by se spojil se svou lodí a odhalil náš podfuk. Jestli by ovšem o to stál. Já osobně si myslím, že bych se všeho vzdal, i kdybych věděl, že se mi nemůže nic zlého přihodit. Člověku tam nahoře musí být strašně pusto.

Divil jsem se, že Mays ani tolik neběsní, jak jsem nejdříve čekal. Asi se mu pořádně ulevilo, když jsme pro něj doletěli a přitáhli ho zase zpátky dovnitř do naší útulné kabinky. Nebo mu třeba připadalo, že jsme ho přemohli v čestném boji, a nic tedy proti nám neměl. řekl bych, že tohle je nejbliž pravdě.

Už toho není moc, co bych vám mohl vyprávět, leda snad že jsme před startem z Pětky sváleli s Maysem ještě jeden obchůdek. Měl v nádržích mnohem víc pohonných zásob, než opravdu potřeboval, zvlášť když se teď jeho zatížení důkladně scvrklo. Přebytek jsme si

nechali my, takže jsme přece jen mohli dopravit Posla na Ganymedes. Profesor mu samozřejmě podepsal šek na ty pohonné látky, co jsme si půjčili. Všechno šlo hladce.

Musím vám ale povědět ještě o jednom komickém pokračování. Den na to, co otevřeli v Britském muzeu novou galerii, šel jsem se podívat na Posla, částečně taky proto, abych se přesvědčil, jestli mi bude i v tom změněném prostředí stále ještě tak mocně imponovat. (Abych pravdu řekl, už to není ono, i když je pořád nádherný a čtvrt' kolem Musea pro mě má navždycky novou tvářnost.) V galerii se hemžil dav a v tom davu byli Mays a Marianna.

Skončilo to tím, že jsme mile poobědvali v Holbornu. To můžu o Maysovi potvrdit - nic proti nám nemá. Ale stejně je mi ještě trochu líto Marianny.

Na mou duši, nedovedu pochopit, co na něm vidí.

TICHO PROSÍM

K „Bílému jelenu“ se dostanete úplně neočekávaně v Jedné z těch bezejmenných uliček, co vedou od Fleet Streetu k Nábřeží. Nemělo by význam, abych vám tu cestu popisoval: trefilo tam jen moc málo lidí z těch, co si vzali do hlavy, že se tam musejí dostat. Při prvních deseti návštěvách se neobejdete bez doprovodu; potom snad bude nejlepší, když zavřete oči a spolehnete se na instinkt. A kromě toho - řekněme si to na rovinu - nestojíme o nové hosty, aspoň ne pro náš večer. Beztak už tam bývá nabito k zalknutí. O poloze „Bílého jelena“ vám tedy prozradím Jen tolik, že se to tam chvílemi otrásá, protože nedaleko pracují novinové rotačky, a když vystrčíte hlavu z okénka kabinetu „pro pány“, uvidíte Temži zrovna pod sebou.

Zvenčí to vypadá jako všechny obyčejné hospody - což taky „Bílý jelen“ pět dní v týdnu je. Výčep a sál jsou v přízemku: oku se tam nabízí obvyklý pohled na hnědé dubové táflování a na mléčné sklo, láhve za pultem, držadla píp... zkrátka vůbec nic zvláštního. Jediným ústupkem dvacátému století je gramorchestron ve výčepu. Pořídili ho za války ve směšné snaze, aby se tu vojáci cítili jako doma, a tak jsme se především důkladně zabezpečili, aby snad ještě někdy nespustil.

Ted' bych měl nejspíš vyložit, kdo vlastně jsme „my“. Není to tak lehké, jak jsem si nejdřív myslel, protože úplný seznam hostů „Bílého jelena“ by se asi vůbec nedal sepsat a určitě by vás to nesnesitelně otravovalo. Zatím vám tedy povím jen tolik, že „my“ se dělíme na tři hlavní skupiny. Jednak jsou to novináři,

spisovatelé a redaktoři. Lidi od novin sem ovšem táhne blízkost Fleet Streetu. Kdo z nich tu nenašel, co hledal, odtáhl jinam; vytrvalejší zůstali. No a spisovatelé, ti o nás většinou slyšeli od jiných spisovatelů, přišli si sem pro knížku a už je to tu chytlo.

Kde jsou spisovatelé, tam se samosebou dřív nebo později objeví redaktoři. Kdyby pan Drew, to je náš hostinský, dostával procenta z rukopisů prodaných v jeho podniku, byl by z něho prachař. (Ostatně ho stejně máme v podezření, že je zazobaný.) Jedna z našich moudrých hlav kdysi utrousila poznámku, že je úplně běžné vidět, jak se v jednom koutě "Bílého jelena" handruje půl tuctu rozkacených autorů se zatvzrelým redaktorem a jak se zatím v druhém handruje půl tuctu rozkacených redaktorů se zatvzrelým autorem.

Tolik o lidech od literatury; radši vás hned upozorním, že později budeme mít ještě dost příležitostí k detailnějším postřehům. Ted' si zběžně všimněme vědců. Jak ti se sem dostali?

Jednak je zrovna přes ulici kolej, Birkbeckovka, a Královská je odsud pár set metrů po Strandu. To nám jistě dává aspoň částečné vysvětlení, ale přátelské doporučení tu hraje taky velkou roli. A vedle toho spousta našich vědců píše a řada našich autorů dělá do vědy. Trochu zmatené, ale nám se to tak líbí.

Třetí část našeho mikrokosmu sestává z hostů, kterým můžeme zhruba říkat "zainteresovaní laici". Ty přilákal k "Bílému jelenu" ten ruch a randál a pak se v naší společnosti a našimi řečmi tak bavili, že sem ted' chodí pravidelně každou středu - to je náš den. Někdy neudrží krok a cestou odpadnou, ale místo nich dostáváme pořád čerstvé kontingenty.

Když uvážíte tohle prvořadé složení, jistě vás nepřekvapí, že jen zřídka je ve středu u "Bílého jelena" otrava. Nejenže si tam můžete poslechnout znamenité příběhy, ale už se tam i leccos znamenitého přihodilo. Například to, jak profesor .., když se tu cestou z Harwellu zastavil a zapomněl aktovku s - ale radši to nechme být, vždyť už se o tom nadělalo dost řečí. I když to tedy mimochodem stálo za to... Každý agent cizí velmoci mě lehko najde v rohu pod terčem, co se do něho strefuje šípy. Nejsem z laciného kraje, ale vyplatí se to.

Ted' když jsem sám na ten nápad přišel, nejde mi na rozum, jak to že se už dávno některý z mých kolegů nedostal k tomu, aby ty historky sepsal. Že by to bylo jako v tom přísloví, ale naruby a pro les by neviděl stromy? Nebo že by je k tomu nic neponoukalo? Ale to ne, tímhle se to nevysvětlí; je mezi nimi řada lidí, kteří jsou zrovna tak na štíru s každým pětákem jako já a často si stěžují - stejně trpce jako já - na Drewovu ceduli: Na úvěr nečepujeme. Jak ted' tohle píši na své staré nehlučné remingtonce, mám jen strach, že John Christopher nebo George Whitley nebo John Benyon si už nejlepší náměty vybrali a ted' na nich pracují plnou parou. Třeba tu historku o Fentonově tlumiči zvuku.

Už si přesně nepamatuju, kdy to začalo; u "Bílého jelena" je jedna středa jako druhá a těžko je můžete rozlišit podle data. A taky tam někteří hosti chodí třeba už pár měsíců, než si jich poprvé všimnete a rozeznáte je v tom houfu. Tak to asi bylo s Harrym Purvisem; jeho existenci jsem začal vnímat teprve v době, kdy už on sám znal většinu členů naší společnosti jménem. Když o tom tak přemýšlím, nedovedl bych jich dodnes tolik vyjmenovat.

Přestože si nepamatuju kdy, vím přesně, jak to všechno začalo. Jako katalyzátor účinkoval Bert Huggins, nebo abych to přesně definoval, Bertův hlas. Jeho hlas je vůbec katalyzátor pro všelicos. Když se rozhodne, že bude důvěrně šeptat, rozléhá se to, jako by kaprál velel celému pluku. A když se do toho dá, hovor kolem vážne a nikdo se nemůže dočkat, kdy se už ty drobné kostičky ve vnitřním uchu ocitnou zas na svém místě.

Zrovna ho rozpálil John Christopher (tomu se občas podaří vyprovokovat každého z nás) a hned nato přišel výbuch, který až vzadu v sále přerušil rozehranou šachovou partii. Jako obyčejně jsme se mačkali okolo obou hráčů v klubku kibiců, ale když nám nad hlavami zaburácel Bertův hromový hlas, všichni jsme se vyděšeně otočili. Sotva utichly i ozvěny, kdosi prohodil: "Kdyby se tak dal nějakým způsobem umlčet!"

Právě tehdy na to řekl Harry Purvis: "A víte, že by to šlo!"

Nepoznal jsem, komu hlas patří, a ohlédl jsem se. Byl to drobný, čistotný človíček, pomalu čtyřicátník. Kouřil z vyřezávané německé lulky, takové, co mi vždycky připomene hodiny s kukačkou a Černý les. Ale jen ta lulka byla na něm mimořádná; jinak to docela dobře mohl být bezvýznamný úředníček od finanční správy, který se vystrojil na schůzi Výboru pro obecní výdaje.

"Promiňte, co jste to říkal?" oslovil jsem ho.

Nevěnoval mi pozornost a prováděl jakési jemné manipulace na své lulce. Teprve tehdy jsem postřehl, že ta lulka není z pracně vyřezávaného dřeva, jak mi na první pohled připadalo. Bylo to něco mnohem

rafinovanějšího - taková hračka z kovu a plastexu, jakoby miniaturní továrnička na chemikálie. Měla i dva droboučké píсты. Na mou duši, hotová fabrika na chemikálie...

Nejsem včerejší, abych na všechno vyvaloval oči, ale v tom okamžiku mě ani nenapadlo zastírat zvědavost. Usmál se na mě svrchu.

„Všechno kvůli vědě. Přišli na to v Biofyzikální laboratoři. Chtěli přesně zjistit, co všechno je v tabákovém kouři - k tomu jsou ty filtry. Znáte přece ten starý spor, jestli kouřem má vliv na rakovinu hrtanu, a v případě že má, tak čím? Potíž je v tom, že se musí sehnat fůra těch - hm - odfiltrovaných látek, aby se daly najít některé nenápadnější vedlejší zplodiny. Proto musíme hodně kouřit.“

„Nepřipraví vás to o chuť, když v tom máte namontované všechny ty krámy?“

„To vám nepovím. Víte, já jsem jen dobrovolník, jinak nekouřím.“

„Ach tak,“ pochopil jsem. Chvilku se mi zdálo, že už nemám co poznamenat. Ale pak jsem si vzpomněl, čím ten hovor začal.

„Říkal jste, dotíral jsem lačně, protože mi v levém uchu ještě trochu znělo, že víte o nějaké možnosti jak umlčet Berta. Všichni by o tom rádi něco slyšeli.“

„Myslel jsem,“ odpověděl, když několikrát zkusmo nasál z lulky, „na ten neblahý Fentonův tlumič. Smutná historie - ale řek bych, že každého může zajímavě poučit. A jednou to možná někdo zdokonalí a lidi mu budou blahorečit.“

Znova nasál z lulky a zabublal, blumblumblum. „Tak tedy sem s tou povídkou! Kdy se to stalo?“

Vzdychl si.

„Skoro mě začíná mrzet, že jsem to nat'uk. Ale když jinak nedáte - rozumí se samo sebou, je to mezi námi a z těchhle zdí se to nedostane.“

„Samozřejmě. Samozřejmě.“

„Tak tedy Rupert Fenton byl asistent u nás v laboratoři. Ohromně čiperný mládenec, solidní zkušenosti v mechanice, ale ovšem ne zrovna silný v teorii. Ve volném čase pořád vyráběl nějaké ty hejble. Obyčejně přišel na výborný nápad, ale že měl slabé základy, moc mu to nefungovalo. Přitom se nezdálo, že by kvůli tomu ztrácel kuráž; myslím, že se považoval za nástupce Tomáše Edisona a živil v sobě iluze, že si z těch rádiových trubiček a jiných zbytků, co se povalovaly v laboratoři, udělá zlatý důl. To fušování mu v práci nepřekáželo, a tak nikdo nic nenamítal; fyzikální demonstrátoři ho dokonce povzbuzovali jak mohli, protože každé nadšení má v sobě koneckonců vždycky svoje kouzlo. Ale nikdo nepočrtal s tím, že by se dostal daleko, protože nedoved integrovat, myslím, ani kx podle x .“

„To snad vůbec není možné?“ sykl jeden údivem.

„Možná že přeháním. Dejme tomu kx podle x . Ale ať je to jak chce, vědomosti čerpal hlavně z praxe - znáte to, všechno od oka. Mohli jste mu dát diagram sebesložitějšího přijímače a on vám zhotovil rádlo. Ale když nešlo o něco doopravdy jednoduchého, jako třeba o televizor, nechápal, jak vlastně přístroj pracuje. Nesnáž byla v tom, že si neuvědomoval vlastní nedostatky. To se mu taky stalo osudem, jak vám ještě povím. Podle mého na tu myšlenku přišel, když viděl premianty ve fyzice při

nějakých experimentech z akustiky. Samozřejmě mám za to, že je vám všem jasné, co je to interference?“

„Přirozeně,“ ujistil jsem ho.

„Co?“ vpadl jeden z obou šachistů, který se už vzdal pokusů soustředit se na hru (už to měl stejně asi prohrané). „Mně ne.“

Purvis se na něj podíval jako na bytost, která nemá právo na existenci ve světě, kde byl vynalezen penicilin.

„V tom případě,“ pronesl ledově, „pokládám za rozumnější to trochu vyložit. „Mávnutím odbyl naše podrážděné protesty. „Ne, pánové, na tom trvám. O těchhle věcech musíme povědět právě těm, kteří tomu nerozumějí. Kdyby to byl někdo teoreticky vyložil chudákovi Fentonovi, dokud byl ještě čas.“

Pohlédl na šachistu, který v tom okamžiku vypadal beznadějně zdrcený.

„Nevím, jestli už jste někdy uvažoval o povaze zvuku,“ začal. „Pro náš výklad postačí, že je to řada vln, které se šíří vzduchem Nejsou to ale vlny jako na mořské hladině - ani nápad! Vodní vlny se pohybují naboru a dolu. Zvukové vlny jsou v základě střídavé zhušťování a zředování.“

„Zře-co?“

„Zředování.“

„Chcete snad říci zřezování!“

„To tedy ne Pochybuju, že takové slovo existuje, a jestli, tak by nemělo,“ řekl ho Purvis s jistotou Sira Alana Herberta, když pátil ve své zkumavce nějaký zvlášť nejasný novotvar. „Kde jsem přestal? No ovšem, mluvili jsme o zvukových vlnách. Když děláme nějaký hluk, od nejslabšího šeptání až k tomu výbuchu, který tu

před chvilkou všechno roztřásl, postupuje vzduchem řada tlakových změn. Už jste někdy viděli přesunovat vagóny na vedlejší kolej? Při tom můžete sledovat dokonalou ukázkou stejného jevu. Představte si dlouhou řadu na sebe napojených nákladních vagónů. Na jednom konci do nich něco drcne a první dva vagóny na sebe narazí - a pak můžete pozorovat tlakovou vlnu, jak postupuje přes celou řadu. Za tou vlnou uvidíte vzápětí pravý opak - zředování - opakuju, zřed'ování - když se vozy od sebe zase odrážejí.

Když má zvuk jen jeden zdroj, je to všechno dost jednoduché - máte pak jen jednu sérii vln. Ale představte si dvě série vln, které se pohybují stejným směrem. Pak je z toho interference a v elementární fyzice se to demonstruje na spoustě krásných pokusů. Nás tady může zajímat jen ta okolnost - a že je to jasné jak den, v tom mi asi všichni dáte za pravdu - že kdyby se člověku podařilo udělat dvě série vln, které by k sobě byly přesně v protikladu, zvukový výsledek by se rovnal nule. Maximální zhuštění jedné zvukové vlny by bylo na vrcholu zředění druhé vlny - a máte čistou bilanci: žádná tlaková změna, a tedy taky žádný zvuk. A když se vrátíme k tomu přirovnání s řadou vagónů. Dopadne to tak, jako byste do posledního vagónu strčil a zároveň ho strhl zpátky. Nic by se nestalo.

Někteří z vás už jistě pochopili, kam mířím, a dovedou uhodnout princip Fantonova tlumiče. Mladý Fenton uvažoval asi takhle: „V tomhle našem světě,“ říkal si, „je příliš hluku. Kdo by vynášel skutečně dokonalý tlumič, nadělal by si jmění. Co by to tedy vyžadovalo.. ?“

Zanedlouho na to přišel. Už jsem vám říkal, že to byla otevřená hlava. Jeho základní model byl velmi jednoduchý. Sestával z mikrofону, zvláštního zesilovače a dvou ampliónů. Mikrofon zachytil každý zvuk, který se mihl kolem, přístroj ho pak zesílil a obrátil tak, že byl přesným negativem původního hluku. Potom ten negativ zase vysílaly amplióny a původní vlny se rušily s novými, takže nebylo slyšet absolutně nic.

Samozřejmě to bylo o hodně složitější. Muselo tam být zařízení, aby rušivá vlna měla přesně stejnou intenzitu - jinak by to dopadlo ještě hůř, než kdybyste vůbec žádný tlumič neměli. Ale to už jsou technické detaily, s kterými vás nebudu otravovat. Už jste asi všichni poznali, že je to v zásadě prosté využití negativní zpětné vazby, která je běžná u rádia.“

„Okamžik prosím!“ přerušil ho Eric Maine. Měl bych vám vysvětlit, že Eric je fachman na elektronkové přístroje a že je redaktorem nějakého odborného časopisu, myslím, že televizního. Napsal taky rozhlasovou hru, něco z kosmonautiky, ale to je jiná historie. „Okamžik prosím! Něco tu neklape. Takhle by se vám nepodařilo získat absolutní ticho. Nebylo by možné, abyste seřídil fázi..“

Purvis si prudce strčil lulku do úst. Chvilí bylo slyšet zlověstné bublání a já si připomněl první jednání Macbetha. Pak upřel oči na Erica.

„Chcete asi naznačit,“ pronesl kousavě, „že jsem si to všechno vymyslel?“

„Ale ne, to zas ne, ale...“ Ericův hlas se vytratil jako by ho pohltil tlumič. Z kapsy vytáhl starou obálku - a s ní sbírku kondenzorů a rezistorů, které se mu asi

nějak zamotaly do kapesníku - a pustil se do výpočtů. Nějakou dobu jsme ho potom nevnímali.

„Jak jsem vám tedy řekl,“ pokračoval klidně Purvis, „podle těchto principů fungoval Fentonův tlumič. Jeho první model nebyl ještě docela bezvadný, nestačil na hodně vysoké a hodně nízké tóny. Výsledek byl dost zvláštní. Když jste ho zapnuli a někdo se pokoušel mluvit, bylo slyšet oba konce škály - slabounký kvikot jako netopýra a hluboké brumlání. Ale Fenton se s tím brzo vypořádal použitím lineárnějších obvodů (sakra, nedá se nic dělat, musím si vypomocť několika odbornými termíny) a s dalším modelem se mu povedlo docílit úplného ticha v dost rozsáhlém prostoru. Nejen v normálním pokoji, ale i v slušně rozlehlém sále. Ovšem...

No a Fenton nepatřil k těm kutilům tajnůstkářům, kteří se nikomu ani slovem nezmíní, o co se zrovna pokoušejí, aby jim snad někdo neukradl myšlenku. Až moc rád se o tom bavil. Diskutoval o svých plánech s vědeckými asistenty na ústavě i se studenty, jak jen přišel na někoho, kdo ho i byl ochoten poslouchat. Tak se stalo, že jedním z prvních, komu ukazoval svůj zlepšený tlumič, byl mladý student kunsthistorie - myslím, že se jmenoval Kendall a chodil na fyziku jako na vedlejší předmět. Na Kendalla udělal tlumič ohromný dojem, ostatně právem. Ale nepomýšlel přitom na obchodní využití, jak si možná představujete, ani na dobrodiní, které by to poskytlo zmučeným uším trpícího lidstva. Co vás vede! Měl docela jiné záměry.

Dovolte mi, abych tu trochu odbočil. Při koleji máme vzkvétající Hudební společnost, která se v posledních letech rozrostla do takových rozměrů, že se může klidně postavit vedle méně monumentálních

symfonických těles. Toho roku, kdy se to stalo, se pustili do značně náročného podniku.

Chystali se uvést novou operu od talentovaného mladého skladatele, ale nebylo by docela slušné ho tu jmenovat, protože už ho všichni moc dobře znáte. Budu mu třeba říkat Edward England. Zapomněl jsem název toho díla, ale bylo to jedno z takových těch bouřlivých dramát s tragickou láskou, o nichž se předpokládá z nějakého důvodu, který se mi dosud nepovedlo docela prokouknout, že s hudebním doprovodem nejsou tak směšná jako bez něho. Bezpochyby tu nejvíc záleží na hudbě.

Dodnes si pamatuju, jak jsem pročítal program a čekal, až se zvedne opona, ale do této chvíle jsem si neujasn timer, jestli autor mimer libreto vážně nebo ne. O co tedy šlo: odehrávalo se to v pozdně viktoriánské době a hlavními hrdiny byli Sára Stemplová, horkokrevná poštmistrová, morous Richard Datell, povoláním hajný, a pak syn ze statku, ale už jsem zapomněl, jak se jmenoval. Byla to stará historie o věčném trojúhelníku, do které byla zamotána nenávist vesničau k pokroku - v tomto případě k novému telegrafnímu systému, o kterém místní vědmy předpovídají, že přivodí Něco Hrozného na kravské mlíko a neblaze postihne březí ovce.

Když si odmyslíte ty načechrané roztomilosti, byla to docela obyčejná opera s melodramatickou žárlivostí. Statkářův syn se nechce přiřienit mezi panstvo od pošty a hajný, který dostal košem, je z toho šílený, snuje pomstu. Tragédie dostoupí k strašlivému vyvrcholení, když najdou ubohou Sár u zardoušenou motouzem a nacpanou do poštovního vaku na oddělení nedoručitelných zásilek.

Vesničané pověsí Datella na prvním telegrafním sloupu - k velké mrzutosti spojařů. Když ho věší, má podle partitury zpívat nějakou árii. Jenom lituju, že o tu jsem přišel. Synáček ze statku se dá na pití nebo zmizí někam do kolonií ,anebo se snad rozhodne pro obojí - a to je všechno.

Jistě si asi v duchu říkáte, proč to vykládám: ale mějte se mnou prosím ještě chvilku trpělivost. Jde o to, že v době, kdy tahle syntetická žárlivost cloumala jevištěm, v pozadí hárala její skutečná podoba. Fentonova přítelkyně Kendalla odkopla mladá dáma, která měla hrát roli Sáry Stemplové. Myslím, že nebyl nijak zvlášť mstivý, ale postřehl příležitost k jedinečné odplatě. Musíme otevřeně připustit, že studentský život s sebou opravdu nese určitou nezodpovědnost - ale kdo z nás by ve stejné situaci nechal plavat takovou šanci?

Pozoruju vám na očích, že do toho začínáte vidět. Ale my v publiku jsme toho památného dne, když spustila předehra, neměli ani stín podezření. Byla to nanejvýš důstojná sešlost: zúčastnil se toho kdekdo kancléřem počínaje. Děkani a profesori se v tom ztráceli jako hotoví ubožáci. Nikdy se mi nepodařilo vyšetřit, jak se tolik lidí mohlo dát nachytat, aby se šli taky podívat. Když o tom teď znovu přemýšlím, nedovedu si vysvětlit, co jsem tam vlastně dělal já.

Předehra dozněla uprostřed nadšeného potlesku, i když se musí přiznat, že sem tam bylo slyšet pískání z řad méně ukázněných skupin diváctva. Ale možná že jim křivdím; třeba to byli právě ti muzikálnější.

Pak se opona zvedla. Na scéně se objevila náves ve Zlámané Lhotě, asi tak roku 1860. Vstoupí hrdinka

čtouc dopisy, které přišly ranní poštou. Najde obálku s adresou mladého statkáře a ihned se rozezpívá.

Se Sářinou úvodní árií to zdaleka nebylo tak zlé jako s ouverturou, ale i tak z ní naskakovala husí kůže. Naštěstí nám nebylo dopřáno slyšet víc než několik prvních taktů.. .

No ovšem. Nebudu vás otravovat detaily, třeba tím, jak se Kendallovi podařilo přemluvit bezelstného Fentona k něčemu takovému - jestli ovšem vynálezce vůbec věděl, k jakému účelu se má použít jeho přístroje. Stačí, když vám řeknu, že to byla svrchovaně přesvědčivá ukázka. Najednou se rozprostřel ohlušující příkrov mrtvého ticha a hlas Sary Stemplové se vytratil, jako když u televizoru vypnete zvuk. Všichni jsme zůstali přimrazení k sedadlům a jenom ústa herečky se ještě chvíli bezhlesně pohybovala. Pak také jí došlo, že se něco děje. Obličej se jí sešklebil, jak se to za jiných okolností stává člověku, jehož výkřik se vám zarývá do mozku, a pěvkyně se uprostřed pršky poletujících pohlednic ztratila za kulisami.

Nato vypukl nepopsatelný chaos. Několik minut byl jistě každý divák přesvědčen, že ztratil sluch, ale brzo podle počínání ostatních pochopil, že není potrefen sám. Někdo z Fyzikálního ústavu asi poměrně včas odhadl skutečnou situaci, protože zanedlouho kolovaly mezi hlavouny v první řadě útržky papíru. Vicekancléř se projevil jako muž činu a posunky se snažil obnovit pořádek; zběsile při tom z jeviště gestikuloval k publiku. Ale to už mě tak zmohl smích, že jsem nestačil docenit tyhle groteskní finesy.

Nezbývalo nic jiného než se dostat ze sálu, a to jsme všichni co nejrychleji provedli. Myslím, že Kendall

pláchl - účinek toho kouzla ho tak zmátl, že se ani nezdržoval, aby přístroj vypnul. Měl strach, že by ho chytili a zlynčovali, kdyby jim zůstal po ruce. A pokud jde o Fentona – bohužel se už nikdy nedovíme, co se dělo s ním. Podle nalezených stop si jen můžeme zrekonstruovat postup událostí.

Jak si to představuju já, musel podle všeho čekat, až se sál vyprázdní, a pak se připlížil, aby vypnul aparát. Explozi bylo slyšet po celé koleji.“

„Explozi?“ vydechl kdosi.

„Samozřejmě. Trnu při pomyslení, že jsme všichni unikli jen o vlas. Ještě nějakých deset decibelů, pár fónů navíc - a bylo by k tomu došlo v nabitém divadle. Jestli chcete, můžete považovat za příklad nevyzpytatelného úradku prozřetelnosti, že výbuch smetl jen vynálezce. Možná že je to tak v pořádku: aspoň zahynul jako hrdina, dřív než ho dostal do rukou děkan.“

„Nechte si to kázání. Co bylo dál?“

„Už jsem vám přece říkal, že Fentonovou slabinou byla teorie. Kdyby si ten tlumič propočítal matematicky, byl by na tu chybu přišel. Potíž je v tom, jak víte, že se energie nedá zničit. I když rušíte jednu sérii vln sérii druhou. Dokážete nanejvýš to, že energie, kterou jste neutralizovali, se nahromadí někde jinde. Je to trochu, jako byste vymetli všechno smetl z pokoje - za cenu nevzhledné hromádky pod kobercem.

Když si to promyslíte teoreticky, ukáže se vám, že Fentonův přístroj nebyl ani tak tlumič, jako spíš sběrač zvuku. Celou tu dobu, co byl zapnutý, ve skutečnosti nasával zvukovou energii. Při tom koncertu se nutně musel roztrhnout - pochopíte, co tím myslím, jestli jste někdy viděli partituru Edwarda Englanda. Kromě toho se

samozřejmě uplatnil všechnen ten hluk, který tropilo publikum - nebo bych spíš měl říct, snažilo se tropit – při panice, která pak nastala. Celkové množství energie muselo být děsné a to všechno měl chudák tlumič neustále nasávat. Kam se to mělo podít? Neznám detaily Fentonova zařízení - asi se to hromadilo v elektrických kondenzátorech. Když se v přístroji Fenton začal zase vrtat, bylo to jako načasovaná bomba. Jak se blížil, zvuk jeho kroků přilil tu poslední kapku a přetížený tlumič to nevydržel. Explodoval.“

Nějakou chvíli nikdo ani nehlesl, snad na znamení úcty k nebožtíku Fentonovi. Potom si Eric Maine, který už deset minut mumlal v koutě nad obálkou popsanou číslicemi, proklestil cestu kruhem posluchačů. Před sebou držel vyzývavě kus papíru.

„No prosím,“ hlásil. „Měl jsem naprosto pravdu. Nemohlo to fungovat. Poměr mezi fází a rozkmitem...“

Purvis ho odbyl mávnutím.

„To jsem právě vykládal,“ řekl snášenlivě. „Měl jste poslouchat. Velká škoda, že si k tomu Fenton vybral špatný přístup.“

Mrkl na hodinky. A jako by se z nějakého důvodu užuž chystal zvednout.

„Panebože! Čas letí. Někdy tyhle dny mi připomeňte, abych vám vyprávěl, jaké zvláštní věci jsme viděli novým protonovým mikroskopem. To je ještě zajímavější povídka.“

Než se z nás někdo vůbec zmohl na námitky, byl Purvis jednou nohou venku. Pak se teprve vzpamatoval George Whitley.

„Poslyšte,“ volal za ním zaraženě. „Jak to že jsme o tom případu nikdy neslyšeli?“

Na samém prahu se Purvis zastavil, a jak znovu vykročil, lulka mu prudce zabublala. Už se stačil jen ohlédnout přes rameno.

„Co jiného se dalo dělat?“ odpověděl. „Nestáli jsme o škandál - to víte, de mortuis nil nisi bonum. A potom, nemyslíte, že za těch okolností bylo nejvýš žádoucí, aby se celá věc utlu - ututlala? Dobrou noc vespolek, pánové.“

ZBROJNÍ HOREČKA

Už dříve jsem se zmínil o tom, že nikomu se ani na chvíli nepodařilo přetrumfnout Harryho Purvise, vypravěče laureáta od „Bílého jelena“. Nedá se pochybovat o jeho vědeckých znalostech – ale je otázka, kde k nim přišel. A jakým právem hovoří familiárně o tolika členech Královské vědecké? Je nutno připustit, že mnoho lidí mu nevěří ani slovo. Ale řekl bych, že ti podezřívaví jdou trochu daleko, jak jsem nedávno poněkud důrazně naznačil Billu Templovi.

„Pořád jen ryjete do Harryho,“ řekl jsem mu, „ale musíte uznat, že se nám stará o zábavu. A to se dá říct o málokom z nás.“

„Jestli chcete dělat narážky,“ pokoušel se mě usadit Bill, který se stále ještě žral proto, že mu nějaký nakladatel v Americe nedávno vrátil několik naprosto vážných povídek s odůvodněním, že se jim nemohl smát, „pojd’te ven a tam to můžete opakovat.“ Mrkl oknem ven, viděl, že tam pořád hustě chumelí, a spěšně dodal: „Nemusí to být zrovna dneska, ale třeba někdy v létě, jestli se tu oba sejdeme ve středu. Dáme si ještě jednou tu vaši nemíchanou ananasovou?“

„Díky,“ odmítl jsem ho. „Jednou si k ní dáme gin, aby to s vámi zamávalo. Řek bych, že jsem u „Bílého jelena“ jediný kdo si nad těmi jeho historkami neláme hlavu.“

Dál jsme se už v hovoru nedostali, protože v té chvíli se objevil původce našeho sporu. Obyčejně by to jen přililo oleje do ohně, ale Harry si s sebou přiváděl neznámého hosta, a tak jsme se radši chovali způsobně.

„Má poklona, panstvo,“ pozdravil Harry. „Tohle je můj přítel Solly Blumberg. Nejlepší trikař v Hollywoodu.“

„Řekněte to přesně, Harry,“ opravil ho smutně pan Blumberg hlasem, který připomínal zpráskaného kokra. „Ne v Hollywoodu. Mimo Hollywood.“

Harry na tu připomínku jen mávl rukou.

„Tím líp. Sol k nám vážil cestu, aby využil svých schopností pro britský filmový průmysl.“

„Copak britský filmový průmysl existuje?“ tázal se Solly starostlivě. „Nikdo v ateliérech o tom nevěděl nic určitého.“

„Jistěže existuje. I když se nedá tvrdit, že by vzkvétal. Vláda zvyšuje daň ze zábavy, až ho dostane na buben, a pak vy cvakne ohromné dotace, aby ho udržela při životě. Takhle se to u nás holt dělá. Halo, pane Drewe, kde je kniha návštěvníků? A dvojitou pro nás. Solly si už svoje užil - a potřebuje se teď trochu vzpamatovat.“

Nedá se říct, že by pan Blumberg připomínal člověka s obzvlášť krutými životními zážitky, ovšem až na ten jeho pohled zpráskaného kokra. Měl na sobě úhledné šaty, zakoupené u fy Hart, Schaffner & Marx, a špičky límečku u košile se zapínaly na knoflík až někde uprostřed na hrudníku. Projevovaly tím laskavou pozornost kravatě, neboť se jim tak poněkud, i když ne s jednoznačným úspěchem, dařilo ji zakrýt. Snažil jsem se v duchu uhodnout, co za těmi jeho nesnázeami vězí. Snad ne, proboha, zase neamerická činnost: to by posadilo na koně našeho ochočeného radikála, který se v té chvíli zatím pokojně zabýval šachovnicí v rohu sálu.

Všichni jsme vydávali povzbudivé zvuky a John utrousil dost průhlednou špičku: „Moh byste si mezi námi trochu ulevit. Bude to pro nás milá změna, až tu uslyšíme mluvit taky někoho jiného.“

„Nepřeháněj svou skromnost, Johne,“ odpálil ho pohotově Harry. „Mne jsi ještě svými řečmi neunavil. Ale pochybuju, že bude mít Solly náladu, aby se tím vším znovu prohrabával. Co říkáš, hochu?“

„Tos uhod,“ přitakal pan Blumberg. „Pověz jim to sám!“

„Věděl jsem, že k tomu dojde,“ vzdychl mi John do ucha.

„Čím mám začít?“ ptal se Harry. „Tím, jak k tobě přišla Lillian Rossová pro interview?“

„Začni, kde chceš, ale tímhle ne,“ zbledl Solly. „Začalo to vlastně, když jsme dělali první seriál o kapitánu Fofferovi.“

„Kapitán Foffer?“ vpadl kdosi zlověstně. „Tahle dvě slovíčka pro nás mají odstrašující zvuk. Snad nechcete tvrdit, že máte na svědomí takový nemožný šmejda.“

„No tak, hoši!“ skočil mu do řeči Harry svým nejkonejšivějším tónem. „Neumíte se chovat? Nemůžete brát na všechno míru vlastních vysokých kritických požadavků. A lidi se musejí nějak žít. Nehledě k tomu, že do kapitána Foffera se zamilovaly milióny dětí. Přece byste jim nechtěli zlomit srdíčko - vánoce máte za dveřmi.“

„Než aby se doopravdy zamilovaly do kapitána Foffera, to bych jim radši zakroutil krček.“

„To jsou nemístné citové projevy! Skutečně se musím omluvit za některé své krajany, Solly. Počkejte, jak se vlastně jmenoval první seriál?“

„Kapitán Foffer a hrozba z Marsu.“

„Ano ovšem, máš pravdu. Mimochodem bych rád věděl, proč jsme vždycky ohroženi z Marsu? Myslím, že s tím začal starý Wells. Jednou z toho můžeme mít na krku interplanetární monstrproces pro urážku na cti - jestli nedokážeme, že Mart'ané o nás psali stejně nevybíravě.

S radostí se můžu kát, že jsem Hrozbu z Marsu nikdy neviděl. („Já ano,“ zasténal hlas v pozadí. „Dodnes se marně snažím na to zapomenout.“) Ale nám nejde o to, co dno obsahovalo. Napsali je tři muži v baru na Wilshirském bulváru. Nikdo už nedokáže bezpečně vyšetřit, jestli Hrozba dopadla, jak dopadla, protože scenáristi byli namol, anebo jestli museli pít, aby mohli Hrozbě čelit. A jestli jste z toho tumpachoví, pusťte to z hlavy. Solly měl na starosti jen zvláštní triky podle režisérových přání.

Nejdříve musel vymyslet, jak vypadá Mars. Kvůli tomu strávil půl hodiny nad »Dobyvateli vesmíru«, a pak naklusal se skicou, kterou tesaři proměnili v přezrálý pomeranč zavěšený v prázdnotě, s nepravděpodobným mravenišťem hvězd kolem dokola. Tohle nebylo tak těžké. Horší to bylo s mart'anskými městy. Zkuste vynalézt nějaké naprosto cizokrajné stavby, ale aby se v nich přesto dalo bydlet. Pochybují, že se vám to podaří – a jestli to vůbec možné je, někdo už to určitě použil na Zemi. Nakonec se v ateliérech postavilo cosi, co vzdáleně připomínalo Byzanc šmrncnutou americkým stylem kolem roku 1900, jak ho proslavil Frank Lloyd

Wright. Okolnost, že žádné dveře nikam nevedly, byla vlastně vedlejší, pokud bylo v exteriéru dost místa pro šerm a všechny možné druhy akrobacie, které předpisoval scénář.

Ano - pro šerm. Kvetla tam civilizace vybavená atomovou energií, paprsky smrti, kosmickými korábí, televizí a podobnými moderními vymoženostmi, ale když došlo k zápasu mezi kapitánem Fofferem a nezdárným císařem Kluggem, hodiny uletěly o několik století nazpátek. Kolem se hemžily tlupy vojáků se smrtonosným příznakem radiačních revolverů v rukou, ale nikdy s těmi zbraněmi nic neprováděli. Nebo jen zřídkakdy. Někdy sprška jisker zahнала na útěk kapitána Foffera, připálila mu kalhoty, ale tím to končilo. Domnívám se, že paprsky smrti nemohou dost dobře překonat rychlost světla, a proto je Foffer bez nesnáží předhonal.

Přesto z těchhle ornamentálních radiačních revolverů rozbolela všechny pořádně hlava. Je to k smíchu, jak Hollywood dovede vynakládat nekonečnou námahu na nějaký nepatrný detail ve filmu, který je dokonalý kýč. Režisér kapitána Foffera byl po radiačních revolvrech posedlý. Solly navrhl Model 1, který vypadal jako kříženec mezi pancrfaustem a hákovnicí. Byl s tím úplně spokojený a taky režisérovi to vyhovovalo –jeden den. Ale pak ten hlaváč vpadl celý rozběsněný do ateliérů, v ruce odporný výtvar z rudého plastexu s knoflíčky a ččkami a páčkami.

„Kouknou se na to, Solly,“ vybafl. „Náš mladej to dostal v samoobsluze - dávaj to tam ke krabičkám Cucu. Naschránej si deset vík, budeš pravý pistolník. Hergot, jsou lepší než ty naše! A fungujou!“

Stiskl nějakou páčku a tenký proužek vody vystřelil přes scénu, až zmizel za kosmickou lodí I kapitána Foffera, kde okamžitě uhasil cigaretu, která tam hořela proti všem předpisům. Ze vzduchového uzávěru lodi se vystrchal vzteklý kompars, poznal, kdo ho pokropil, a spěšně se dal na ústup, přičemž mumlal něco o odborech.

Solly si konkurenční revolver prohlížel rozmrzele, ale dovedl ho odborně ocenit. Nedalo se svítit, efekt to mělo větší než všechno, co zatím vytvořil on sám. Odebral se do své kanceláře a dal slovo, že bude koukat, aby z toho něco udělal.

Na Model 2 se mělo namontovat všechno možné, včetně televizní obrazovky. Kdyby kapitána Foffera nenadále napadl rozzuřený koňoslaurus, stačilo zapnout aparát, zvolit vyysílač, vyladit hlasitost, světelnost, řádkovač a zarámování - a pak stisknout spoušť. Naštěstí to byl muž s neuvěřitelně bleskovými reakcemi.

Na režiséra to udělalo dojem a Model 2 šel do výroby. Nepatrně odlišný model, značka 2a, byl vytvořen pro d'ábelské smečky císaře Klugga. Samozřejmě by nevyhovovalo, kdyby oba protivníci vlastnili stejně zbraně. Už jsem vám řekl, že vedení u firmy Pandemic Productions si zakládalo na preciznosti.

Všechno šlo jako na drátku až k prvním záběrům a ještě chvíli potom. Herci, jestli je tak nazveme, museli na scéně revolvery zamířit a stisknout spoušť, jako by se pálilo naostro. Ale jiskry a záblesky přidělali později do negativu dva maníci v temně komoře, která se hlídala stejně ostrážitě jako pevnost Fort Knox. Dělalí svou práci naprosto spolehlivě, jenže za nělakovou dobu se v přecitlivělém kumštýřském svědomí pana producenta začaly ozývat pochybnosti.

„Solly,“ pravil a hrál si přitom v prstech s tou hrůzou z plastexu, které nabyl jeho mladej laskavostí Cucu, NedoCenitelné Cukrovinky - Běž klidně na rande, mé dítě, s Cucem větry netrápí tě – „Solly, přece jenom bych chtěl, aby ten revolver něco dělal.“

Solly se včas sehnul, takže proud vody mu přeletěl nad hlavou a pokřtil fotografii Louelly Parsonsové.

„Nezačínejte, prosím vás, zase s tím stříkáním!“ kňoural.

„Néé,“ uklidnil ho producent, ale zřejmě se přitom přemáhal. „Budeme muset vystačit s tím, co máme. Ale vypadá to fórově.“ Prohraboval se scénářem, který ležel na jeho stole, a najednou se mu tvář rozjasnila. „Příští týden začneme s epizodou 54, Otroci Plží říše. No a Plží muži musej mít revolvery, a já bych vod vás rád tohleto –“

Model 3 dal Sollymu spoustu práce. (Ještě jsem snad nevynechal ani jeden, co? No dobrá.) Musel to být nejen zcela originální nápad, ale jak jste postřehli, muselo to „něco dělat“. Byla to výzva Sollyho vynalézavosti: nicméně, mohu-li užít výrazu profesora Toynbeeho, byla to výzva, jíž byl Solly práv.

Pro Model 3 bylo třeba použít silnoproudé techniky. Naštěstí znal Solly důmyslného inženýra, který mu v podobných situacích vypomáhal už předtím, a ve skutečnosti to byla jeho šedá eminence. („To bych řekl“ pronesl zasmušile pan Blumberg.) Celou legraci dělal vzduchový proud, který vrhala malá, ale děsně účinná elektrická vrtule a do něho se pak sypal nadrobno drcený prach. Když se to řádně seřídilo, vystřelovalo to krajně imponující paprsek a vydávalo to ještě impozantnější

hluk. Herce to tak vyděsilo, že jejich výkony plně vyhovovaly zásadám realismu.

Producent byl na vrcholu blaha - a to plné tři dny. Pak se ho zmocnila strašlivá nejistota.

„Solly,“ prohlásil, „ty zasraný revolvery můžou jít na export. Ale Plží muži s tím stáhnou kapitánu Fofferovi kalhoty. Budem se mu taky muset postarat o něco lepšího.“

V tomhle okamžiku Sollymu došlo, do čeho se vlastně dostal. Dal se strhnout zbrojili horečkou. Počkejme, to už jsme u Modelu 4, co? K čemu tohle zas bylo? - jo, už si vzpomínám. Byl to veleslavný oxyacetylénový hořák, do kterého se strkaly všelijaké chemikálie, a on pak vyplivoval ty nejnádhernější plameny. Abych nezapomněl, od epizody 50 -Ortel nad Rotelem - se ateliéry přeorientovaly od černobílé k Temnicoloru, a tak se uměním otevřely nové nedozírné perspektivy. Když se do výfuku prsklo trochu mědi nebo stroncia nebo baria, obdrželi jste barvu dle libosti.

Jestli si myslíte, že teď už byl producent spokojený, je vidět, že neznáte Hollywood. Jsou chytráci, co si třeba ještě dělají legraci, když na plátně zazáří moto *Ars Gratia Artis*, ale takový postoj, to výslovně konstatuju, je v rozporu se skutečnostmi. Myslíte, že by staré vykopávky jako Michelangelo nebo Rembrandt nebo Tizian vynaložily tolik času, námahy a peněz na cestu k dokonalosti, jako to dokážou Pandemic Productions? To bych neřekl.

Nechci se vytahovat, že si pamatuju všechny modely, které Solly a jeho vynalézavý kamarád inženýr vymysleli během výroby seriálu. Jeden z nich například chrtil řetězec z kroužků barevného kouře. Jiný zas byl

vysokofrekvenční generátor, který vystřeloval obrovské, ale naprosto neškodné jiskry. Potom to byl zvláště důmyslně zakřivený paprsek; vyrobili ho z proudu vody, v kterém se odráželo světlo - ve tmě nepřekonatelně efektní. A konečně to byl Model 12.“

„Třináct,“ upozornil ho pan Blumberg.

„No ovšem - co to říkám za blbosti! Jiné číslo to přece nemohlo být! Model 13 nebyl, přesně řečeno, příruční zbraň - i když taky některé z těch ostatních byly příruční jen při vypětí fantazie.

Tenhle ďábelský vynález se měl postavit na Phobu, aby pomáhal porobit Zemi. Přestože mi to Solly už jednou vykládal, na vědecké principy, podle kterých byl sestrojen, jsem jednoduše krátký.

Ale kdo jsem já, abych srovnával svoje schopnosti s veleduchy, kteří vytvořili kapitána Foffera? Můžu vás jen informovat, co měl paprsek dělat, ale ne, jak to dělal. Měl vyvolat řetězovou reakci v atmosféře chudáka naší planety tím, že by sloučil v ovzduší dusík s kyslíkem - s obrovsky ničivým účinkem pro život na Zemi.

Nevím, jestli máme proto truchlit nebo se radovat: Solly přenechal všechny detaily provedení věhlasného Modelu 13 svému nadanému asistentovi. Třebaže jsem se ho na to vyptával dost zevrubně, nedovedl mi říct nic víc než to, že ta věc byla dva metry vysoká a vypadala jako míšenec mezi dvěstěcoulovým dalekohledem a protiletadlovým dělem. Z toho se moc nedovíme, co?

Říká taky, že v té obludě byla spousta rádiových trubiček a děsivě silný magnet. A měla ovšem produkovat neškodný, ale okouzlující elektrický oblouk, který magnet libovolně zkroutil do všech možných

pozoruhodných tvarů. Tohle mi tedy sdělil vynálezce a přese všechno nemáme žádný důvod k nedůvěře.

Někdy se dožíváme zklamání od osudu, který se později ukáže prozíravý, a tak Solly toho dne, kdy zkoušeli Model 13, nebyl v ateliérech. Bylo to k vzteku, ale ten den se musel zrovna plácát v Mexiku. A přece jsi měl kliku, Sollyl Odpoledne čekal na meziměstský hovor s jedním kamarádem, a když dostal spojení, nedověděl se to, na co čekal.

Když to řeknu opatrně, Model 13 byl hotový šlágr. Nikdo nedovedl říct přesně, co se vlastně stalo, ale jako zázrakem nedošlo k ztrátám na životech a hasičům se podařilo zachránit přilehlé ateliéry. Model 13 měla být atrapa paprsku smrti - a ukázalo se, že to atrapa není. Něco vystřelilo z projektoru a proletělo stěnou ateliéru, jako by tam nebyla. A za chvíli tam doopravdy nebyla. Zbyla po ní jen ohromná díra a její okraje začínaly doutnat. A potom se propadla střecha...

Kdyby Solly nebyl mohl přesvědčit FBI, že jde o nedopatření, bylo by pro něj bývalo lepší zůstat na druhé straně hranice. Beztoho Pentagon a Komise pro atomovou energii zbystřily pozornost a zdálky věřily trosky. ...

Co byste dělali v Sollyho kůži? Byl čistý jak beránek, ale jak to mohl dokázat? Snad by se byl vrátil a spolkl by výsledky a kritiku a to všechno, ale včas se rozpomněl, že jednou přijal do zaměstnání člověka, který měl prsty ve volební kampani za Henryho Wallace, tehdy v osmačtyřicátém roce. To by mu možná ušetřilo zbytečné vysvětlování. A kromě toho všeho měl Solly kapitána Foffera tak trochu po krk. Tak ho tu tedy máme. Neví náhodou někdo o nějaké britské filmové

společnosti, která by mu dala počinek? Ale jenom na historické filmy, prosím. Nechce mít nic společného s ničím modernějším, než jsou samostříly.“

PACIFISTA

Ten den jsem se dostal k „Bílému jelenu“ až pozdě večer, a když jsem vstoupil a rozkoukal se, vidím v rohu pod terčem na šipky všechny namačkané, jednoho přes druhého v jednom chumlu.

„Všechny kromě pana Drewa; ten se ze svého místa nehnul, seděl za pultem a četl sebrané spisy T. S. Eliota. Na chvíli zvedl hlavu od „Prokuristy“, ale jen aby mi načepoval pivo a referoval, co se děje.

„Eric přitáh nějakou hru, takovou mašinku - prozatím to nad každým vyhrála. Teď na ní zkouší štěstí Sam.“

V tom okamžiku hlahol smíchu oznámil, že Sam nedopadlo nic líp než ostatní, a já jsem si rychle proklestil cestu davem, abych se podíval, o co jde.

Na stole ležela placatá kovová krabice, velká asi jako šachovnice a taky tak rozdělená na políčka. V růžku každého čtverečku byl dvousměrný vypínač a malinká neónová lampička: to všechno bylo zapnuto v zástrčce (terč byl proto v šeru) a Eric Rodgers se rozhlížel po nové oběti.

„Co to vlastně má dělat?“ ptal jsem se.

„Je to taková odrůda mlýnku, podobá se to hře, které v Americe říkají Tik-t'ak. Shannon mi to ukázal, když jsem byl za vodou u Bella v laboratořích. Hráč si má prorazit cestičku od jednoho okraje desky k druhému - jmenuje se to sever a jih - a tu si znamená těma vypínačema.

Jestli chcete, můžete si myslet, že je to jako síť ulic a ty neóny jsou dopravní světla. Hráč i aparát se

střídají po jednom tahu. No a ta mašinka taky dělá co může, aby vám zablokovala pochod vlastní cestičkou od východu k západu - ty neónky se rozsvěcují, abyste viděl, kudy si to chce šinout. Žádná štreka nemusí být přímá – můžete kličkovat, jak je libo. Záleží jen na tom, abyste měl dráhu souvislou, a kdo se dostane na druhou stranu desky, ten vyhraje.“

„A to je podle všeho obvykle ten strojek, co?“

„No, zatím se mu nikdo nedostal na kobyliku.“

„A nemůžete si vynutit tah tím, že byste mašince zatarasil cestu, tak abyste aspoň neprohrál?“

„O to se zrovna pokoušíme; nechcete si to taky zkusit?“

Za dvě minuty jsem se přidal k ostatním smolařům. Stroj se vyhnul všem mým nástrahám a nalinýroval si svou vlastní dráhu od východu na západ. Ještě jsem nebyl tak úplně přesvědčen, že by mu to nikdo nenaklepal, ale už mi bylo jasné, že hra je o hodně složitější, než na první pohled vypadá.

Když jsem vyklidil pole, Eric se znova obrátil k publiku. Nezdálo se, že by se ještě někdo hrnul do hry.

„Tak co!“ provokoval Eric. „Hledá se vítěz! Co je s váma, pane Purvis? Vy jste si to ještě nerozdal!“

Harry Purvis stál vzadu za zástupem a zamyšleně zíral do prázdna. Když ho Eric oslovil, vzpomatoval se a rázem zas stanul nohama na zemi, ale na Ericovu výzvu přímo neodpověděl.

„To jsou báječné hračky, tyhle elektronkové počítače,“ blouznil, „to vám přece nemusím říkat dvakrát. Ale ta vaše srandička mi připomněla, jak to tehdy bylo s Projektem Clausewitz. Zvláštní historka, a amerického poplatníka přišla draho.“

„Heleďte,“ vmísil se starostlivě John Wyndham. „Ještě než spustíte, buďte tak laskav a nechte nás, ať si dáme nalít. Pane Drew!“

Když byl tento významný akt proveden, všichni jsme se shlukli kolem Harryho. Jen Charlie Wlllls zůstal u přístroje a s nezdolnou nadějí pokoušel osud.

„Jak všichni dobře víte,“ začal Harry, „je dneska Věda s velkým V pro vojáky ohromné terno. Zbraně - jako třeba rakety, atomové bomby a takové roztomilosti - jsou jenom kousíčkem té válečnické vědy, i když vlastně veřejnost o ničem jiném neví. Podle mého je ale o moc zajímavější, jak se věda využívá pro operační průzkum. Dalo by se říct, že tohle má co dělat s duchem, a ne s hrubou silou. Taky jsem slyšel jednoho tvrdit, že je to trik jak vyhrát válku bez, opravdových bitev, a to nebyl marný výrok.

No a dál, jak všichni víte, v padesátých letech dvacátého století se vyrojilo velkých elektronkových počítačů jako hub po dešti. Většina z nich měla luštit matematické problémy, ale když o tom tak přemýšlíte, válka přece je taky vlastně matematická úloha. A zamotaná, že na to lidský mozek nestačí - je v ní zkrátka moře proměnlivých veličin. Ani nejlepší stratég si nemůže udělat představu o celé situaci: všichni Hitlerové a Napoleoni se nakonec přepočítají.

Ale mít stroj - to by bylo něco jiného. Po válce to pochopilo několik schopných hlav. Technika, kterou vypracovali při konstrukci ENIACU* a jiných velkých počítačů, by mohla přivodit převrat ve strategii.

*ENIAC - Electronic Numerical Integrator And Computer - elektronkový číslicový integrátor a počítač

A proto Projekt Clausewitz. Neptejte se, tak jsem se to domákl, a netahejte ze mě žádné podrobnosti. Stručně řečeno jde o to, že se do jedné díry v horách v Kentucky nastěhovalo elektronkové zařízení v ceně dlouhého štrůdlu miliónů dolarů a s ním několik nejlepších vědeckých kapacit Spojených států. Jsou tam dodnes, i když to všechno nedopadlo na chlup tak, jak bylo v plánu.

Nevím, jaké máte zkušenosti s nejvyššími lampasáky, ale je mezi nimi jeden ,typ, o kterém jste se už určitě dočetli v románech. Je to nafoukaný, neschopný, zpátečnický kariérista, který se dostal nahoru, jen protože mu někdo zatlačil; ve všem se drží předpisů a nařízení a civily považuje přinejlepším za nepřátelské neutrály. Prozradím vám tajemství: on skutečně exIstuje. Dnes už není tak v módě, ale přece jen se vždycky někde připlete a někdy se pro něj nedá najít neškodné zaměstnání. A když se nenajde, potom jeho cena stoupne, že byste ho nevyvážili plutoniem, je to prostě hlavní výhra -pro Nepřítele.

Něco takového byl podle všeho generál Smith. Ne, ovšem že to není jeho pravé jméno! Jeho tatíček byl senátor, a i když se o to spousta lidí v Pentagonu snažila jak mohla, vliv toho vznešeného starce znemožnil, aby generála pověřili nějakým bezpečným úkolem, například pobřežní obranou Wyomingu. Místo toho - z neuvěřitelné zlomyslnosti osudu - mu svěřili odpovědnost za Projekt Clausewitz.

Samozřejmě měl na starosti jen administrativní, a ne vědecké záležitosti. Navzdory všemu to mohlo dobře dopadnout, kdyby si byl dal generál pokoj a nechal vědce, ať se o sebe postarají sami; mohl se plně věnovat

říznosti pozdravů, koeficientu světelného odrazu na kasárenských podlahách a jiným problémům vojenského významu. Na neštěstí mu to nestačilo.

Do té doby žil generál po svém, v ústraní. Byl to - jestli si můžu půjčit citát z Wilda (každý to dnes dělá) - pokojný člověk, pokud nebyl doma. Nikdy se s vědci nestýkal, a teď to byl pro něj otřes prvního řádu. Proto by snad nebylo fěr dávat mu vinu za všechno, co se stalo.

Trvalo mu to hodně dlouho, než vyzkoumal, o co vlastně jde v Projektu Clausewitz, a když se mu to povedlo, byl z toho janek. Tím taky asi ochladly jeho vroucí city k štábu vědců, protože přese všechno, co jsem o něm řekl, nebyl generál docela padlý na hlavu. Měl dost filipa, aby pochopil, že jestli se Projekt vydaří, vylíhne se všude tolik exgenerálů, že ani spojeně správní rady veškerého amerického promyslu je nestráví bez žaludečních obtíží.

Ale necháme na chvíli generála generálem a posvítime si trochu na vědce. Bylo jich asi tak padesát a vedle nich kolem dvou stovek techniků. Všechny je bedlivě prokádrowala FBI, takže mezi nimi pravděpodobně nebylo víc než půl tuctu aktivních členů komunistické strany. Později se toho spoustu nažvanilo o sabotáži, ale tentokrát v tom soudruzi neměli ani trochu prsty. A kromě toho to, co se stalo, určitě nebyla sabotáž v žádném běžně platném smyslu toho slova.

Skutečný viník, který měl na svědomí konstrukci počítače, byl tichý člověk, menší matematický genius; vynesli ho však z university rovnou do Kentuckých hor a do světa Bezpečnostních opatření a Přednostních práv, dřív než se mu docela vyjasnilo, co se děje. Nejmenoval

se dr. Amolet, ale měli mu tak říkat, a tak jsem ho taky pokřtil já.

Abych vám podal úplný seznam osob, měl bych se zmínit o Karlovi. V téhle etapě byl Karl teprv napůl postavený. Jako u všech velkých počítačů zabíraly největší díl jeho osobnosti rozsáhlé řady paměťových jednotek, které uměly přijímat a skladovat informace tak dlouho, až je upotřebily. Činorodé závitky Karlova mozku - analyzátoři a integrátoři - si svou informaci vyhledaly a zpracovaly a podle ní dodávaly odpověď na položené otázky.

Jestliže měl po ruce všechna nutná data, dal Karl správnou odpověď. Problém tedy byl sehnat mu opravdu všechna data - nemohli jsme na něm chtít správný výsledek na základě nepřesných nebo neúplných informací.

Dr. Amolet měl na krku vypracování návrhu na konstrukci Karlova mozku. Máte pravdu, je to vulgárně antropomorfizující názor, ale nikdo nemůže popřít, že tyhle velké počítače mají svou osobnost. Když se člověk nechce zamotat do technických detailů, těžko se to dá přesně vystihnout, ale můžu vám to jednoduše podat takhle: malý Amolet měl vymyslet hrozně složité obvody, které Karlovi dávaly schopnost uvažovat tak, jak se od něho očekávalo.

Tak tedy tohle byli tři hlavní herci – generál Smith, kterému se stýská po době generála Custer, hrdinného borce proti Indiánům; dr. Amolet, který dokonale propadl kouzlu vědeckých problémů svého řemesla; a Karl, padesát tun elektronkové aparatury, v které se dosud neprobudil koloběh šťáv, ale brzy procitne k životu.

Brzy - ale pro generála Smltha ne dost brzy. Jenže nesmíme všechno házet na hlavu generálovi: asi na něj taky někdo shora tlačil, když se začalo ukazovat, že Projekt neplní plán. A tak si generál zavolał na kobereček dr. Amoleta.

Rozhovor trval víc než třicet minut a doktor pronesl mň než třicet slov. Většinu toho času pohltily generálovy duchaplné poznámky o efektivitě, využití pracovního času, termínech a pracovních překážkách. Generál zřejmě choval skálopevné přesvědčení, že sestrojít Karla se nijak pronikavě neliší od pásové výroby obyčejného modelu Fordky; byla to pro něj prostá záležitost: jak smontovat pár součástek dohromady. Dr. Amolet nepatřil k těm, co se hned ozvou a vyvracejí a pranýřují vadné názory, a neudělal by to, ani kdyby mu k tomu dal generál příležitost. Ale když odcházel, žral ho červ z pocitu křivdy.

Uplynul týden a už se nedalo pochybovat, že se výroba Karla Opožďuje za plánem ještě katastrofálněji. Amolet dělal, co mohl, a nikdo taky nemohl udělat víc. Nastavěly se mu do cesty problémy tak zamotané, že daleko překračovaly generálovu chápavost, a musely se rozmotat. Nakonec je zmohli, ale chtělo to čas a čas byl úzký profil.

Při prvním rozhovoru se generál snažil být roztomilý, jak jen dovedl, a byl hrubý. Tentokrát se snažil být hrubý, a jak to dopadlo, to ponechávám vaší fantazii. Krátce řečeno dělal narážky na to, že Amolet a jeho kolegové, protože neplní plán, dopouštějí se zločinu neamerické nečinnosti.

Od toho okamžiku se daly do hry dvě nové síly. Styky mezi armádou a vědci se den ode dne zhoršovaly;

a dr. Amolet si poprvně začal vážně lámat hlavu úvahami o širších následcích vlastní činnosti. Do té doby byl pořád samá práce, jeho mozek dokonale zaměstnávaly bezprostřední otázky velkého úkolu, a tak ho nenapadlo, že má taky odpovědnost ke společnosti. Ani teď vlastně nepřestal mít plné ruce práce, ale už mu to nevadilo, aby se občas nezamyslel. „Já,“ říkal si, „jsem vlastně jedním z nejlepších odborníků na čistou matematiku na světě - a co tu dělám? K čemu je mi teď moje disertace o diofantických rovnicích? Kdy se mi zas podaří okoštovat teorém o prvočísle? Zkrátka, kdy budu zase dělat něco pořádného?“

Mohl se svého místa vzdát, ale to ho nenapadlo. Ať už je to jak chce, pod tou mírnou a ostýchavou slupkou na povrchu měl tvrdou palici. Dr. Amolet pracoval dál, a dokonce s větším elánem než předtím. Konstrukce Karla šla kupředu zvolna, ale spolehlivě; v mozku, který obsahoval miliardy buněk, se zaletovaly poslední spoje, mechanikové prohlídli a vyzkoušeli tisíce jeho obvodů. A jeden obvod, k nerozeznání zapojený do nepřehledného množství ostatních, který naoko vedl do džungle paměťových buněk úplně stejných jako jiné, ten obvod zkoušel dr. Amolet sám a nikdo jiný neměl tušení o jeho existenci.

Nastal slavný den. Po spletitých cestách se do Kentucky dostavily veledůležité osobnosti. Pentagon dodal celá souhvězdí generálů samé zlato, samá výložka. Pozvali dokonce admirality. Generál pyšně vodil návštěvníky z podzemí do podzemí, od paměťových buněk k výběrovým obvodům, od maticových analyzátorů k vstupním deskám - a nakonec k řadám elektrických psacích strojů, na kterých Karl zapisoval

výsledky svých úvah. Generál tu byl jako doma; aspoň při většině názvů se nespletl. Podařilo se mu dokonce vyvolat dojem, třebaže jen u nezasvěcených - že Karl je valnou měrou dítkem jeho mozku.

„Nyní,“ pronesl nakonec generál rozjařeně, „mu račte dát nějaký rozkaz. Je líbo zvolit si několik obnosů?“

Při slově obnosů se matematikové přihrbili, ale generál neměl ani tušení o svém faux pas. Shromáždění lampasů se chvíli rozmýšlelo; pak jeden z nich pronesl odhodlaně: „Kolik je devět násobeno devíti dvacetkrát?“

Jeden technik se mu ušklíbl do očí a zmáčkl několik knoflíků. Elektrický psací stroj zachřestil jako samopal, a než by někdo stačil dvakrát za sebou říct ň, odpověď tu byla černá na bílém - všech dvacet číslic.“

(Mezitím jsem si to vyhledal; kdyby si s tím někdo přál být obeznámen, dělá to:

12 157 665 459 056 928 801.

Ale vraťme se k Harrymu a jeho vyprávění.)

„Patnáct minut bombardovali Karla takovýmihle blbostmi. Na návštěvu to udělalo dojem, i když se nedá očekávat, že by na to někdo přišel, kdyby odpovědi byly úplně vedle.

Generál si skromně odkašlal. Elementární aritmetika představovala vrchol jeho znalostí, a Karl se ještě nezačal rozehrávat. „Dávám teď slovo,“ pravil generál, „kapitánu Winklerovi.“

Kapitán Winkler, mladý absolvent z Harvardu, byl zažraný do vědy, a generál k němu neměl důvěru; právem ho podezíral, že je spíš vědec než voják. Ale byl to jediný důstojník, který doopravdy rozuměl, co se od Karla očekává, a dovedl přesně vyložit, jak na to ten stroj vlastně jde. Když začal vykládat naslouchajícím

uniformám, generál ponuře přemítal, že ten chlap vypadá spíš jako nějaký podělaný kantůrek.

Byl vymyšlen komplikovaný taktický problém, a všichni kromě Karla znali odpověď předem. Šlo o bitvu, které odtroubili skoro před jedním stoletím, a když kapitán Winkler zavedl do aparátu všechna potřebná data, jeden bostonský generál si brumlal po straně: „Dal bych na to krk, že nějaký mamlas z jihu to narafičil, aby tentokrát vyhrál Lee. Přesto museli všichni uznat, že ten problém dává skvělou příležitost vyzkoušet Karlovy dovednosti.

Perforované pásky mizely v objemných paměťových buňkách: všelijaké světelné ornamenty blikaly a zářily v panelech; tajuplné jevy se kmitaly na všechny strany.

„Tento problém,“ pronesl kapitán Winkler kulantně, „si k výpočtu vyžádá pěti minut.“

Jako naschvál začal v tom okamžiku drnčet jeden z psacích strojů. Otvor vyplivl proužek papíru a kapitán Winkler, trochu perplex z Karlovy neočekávané pohotovosti, si přečetl vzkaz. V té chvíli mu dolní čelist poklesla o šest palců a jeho oči nehnutě zíraly na papír, jako by si samy nevěřily.

„Tak co je, člověče?“ vyštěkl generál.

Kapitán Winkler usilovně polkl, ale zřejmě nebyl mocen slova. S nedočkavým odfrknutím mu generál vytrhl papírek z ruky. A teď byla řada na něm, aby zůstal stát jako zařezaný, ale od svého podřízeného se přece jen lišil - v tváři mu zazářila překrásná barva rozkvetlých máků. Na okamžik se podobal jakési tropické rybě, která se zmítá na suchu; potom - neobešlo se to bez mírné tahanice - se tajemného poselství zmocnil

pětihvězdičkový generál, který svou hodností a důstojenstvím předčil všechny přítomné.

Ten se ale zachoval docela jinak. Neprodleně se na celé kolo rozchechtal.

Nižší důstojníci se celých deset minut škvařili ve vlastní mučivé netrpělivosti. Ale zpráva postupně prosakovala směrem dolů - k plukovníkům, kapitánům, pak k poručíkům, a nakonec tam nebyl jediný záložák, který by nebyl účasten talemství.

Karl prohlásil o generálu Smithovi, že je nafoukaný trouba. To je vše.

Přestože všichni s Karlem souhlasili, takhle to zůstat nemohlo. Něco tu zřejmě neklape. Něco - nebo spíš někdo - odvedl Karlovu pozornost od bitvy u Gettysburgu.

„Kde je doktor Amolet?“ zařval generál Smith, když se mu konečně podařilo zase promluvit.

Ale ten tu už nebyl. Dožil se vítězství a pak se tiše vytratil z místnosti. Odplata ho později samozřejmě nemine, ale stálo to za to.

Technici zběsile pátrali v obvodech a znova si ověřovali, jak Karl pracuje. Předkládali mu k řešení pracné série násobení a dělení - to bylo pro Karla něco jako „Strčprstskrzkrk“. Vypadalo to, že všechno funguje naprosto bezvadně. Vložili tedy do Karla hrozně jednoduchý taktický problém, na který by dovedl odpovědět každý podporučík a ani by se nemusel probudit.

Karl odpověděl: „Jdi a skoč do rybníka, jenerálskej!“

Tehdy generál Smith pochopil, že proti němu stojí cosi, co přesahuje problematiku Armádního služebního řádu. Bylo mu čelit vzpouře strojů.

Museli Karla zkoumat několik hodin, než přesně vyšťárali, v čem to vězí. Někde v Karlově ohromné paměti byla zastrčena skvělá sbírka nadávek, které s láskou nashromáždil dr. Amolet.

Zanesl na perforovanou pásku nebo do sestavy elektrických impulsu všechno to, co by byl tak rád řekl generálovi do očí. Ale to nebylo všechno: to by bylo příliš laciné, nedůstojné jeho formátu. Zapojil tam taky obvod, pro který můžeme najít jen jedno pojmenování: vybírající obvod - ten dával Karlovi schopnost rozlišování. Karl pročmuchal každý předložený problém, dřív než ho řešil. Když se problém týkal čisté matematiky, stroj se svědomitě a bez váhání pustil do práce, a taky ho správně rozluštil. Ale když šlo o vojenskou otázku, dodal jedno číslo ze sbírky impertinencí. V dvaceti odpovědích se ani jednou neopakoval a bylo nutno požádat četařky, aby opustily místnost.

Musí se připustit, že zanedlouho byli technici skoro stejně dychtivě zaujati oběma otázkami - kolik urážek má ještě Karl pro generála Smitha na skladě a kde je do obvodů podstrčena ta nepřístojnost. Karl začal jednoduchými urážkami a nečekanými dohady o generálově rodokmenu, ale brzo přešel k detailním návodům, z nichž ten nejnevinnější by vzápětí přivodil nenapravitelnou škodu na generálově důstojenství a ty zlomyslnější by beznadějně ohrozily jeho fyzické zdraví. Adresáta vzkazů asi moc neuklidnilo, že všechny byly okamžitě označeny jako *Přísně důvěrné!*, sotva vylezly z

Karlova psacího stroje. Ponurý hlas mu v duchu s neúplatnou krutostí našeptával, že tohle bude ve studené válce nejhůř zachovávané tajemství a že je nejvyšší čas, aby se poptával po nějakém místečku v civilních službách.

„A zatím, pánové,“ uzavřel Purvis, „se na té situaci nic nezměnilo. Inženýři se stále ještě pokoušejí rozmotat obvody, které nastrčil dr. Amolet, a samozřejmě je to už jen otázka času, kdy se jim to povede. Prozatím se Karl neústupně drží svého pacifistického přesvědčení. Když si může hrát s teorií čísel, vypočítávat energetické tabulky nebo se vůbec nějak zabývat aritmetickými problémy, je na vrcholu blaha. Vzpomínáte si na ten slavný přípitek - Ať žije čistá matematika a ať nikdy nikomu neslouží -? Karl by to podepsal.

Pokaždé když někdo zkoušel jít na něj s boudou, postavil si hlavu a stávkoval. Protože má obrovskou paměť, nikdo si na něj nepříjde. Má polovinu všech velkých bitev z historie lidstva v malíčku a okamžitě rozezná každou jejich variantu. I když se už dělaly pokusy zamaskovat taktickou úlohu jako matematický problém, okamžitě takovou chytristiku prokoukl. Bez milosti vychrlil další milostný pozdrav pro generála.

No a dr. Amolet, s tím nikdo nic nesvedl; brzy nato se nervově zhroutil. Nemoc ho postihla jako podezřele přesně na časovaná mina, ale v takové situaci má na ni bez diskusí nárok. Podle posledních zpráv, které o něm mám, vyučuje elementární matematiku na teologickém semináři v Denveru. Přisáhá, že totálně zapomněl na všechno, co se dělo, když pracoval na konstrukci Karla. Možná, že dokonce mluví pravdu...”

Najednou bylo slyšet jásot z pozadí místnosti.

„Vyhrál jsem!“ provolával Willis. „Pojďte se podívat!“

Všichni jsme se nahrnuli do rohu pod terčem. Vypadalo to dost věrohodně, Charliemu se podařila klikatá, ale souvislá čára od jedné strany šachovnice k druhé, a to přes všechny překážky, které mu do cesty stavěl stroj.

„Ukaž nám, jak jsi to dokázal,“ dožadoval se Eric Rodgers.

Charlie se tvářil rozpačitě.

„Už jsem zapomněl,“ vytácel se. „Nezapisoval jsem si všechny tahy.“

Zezadu přiletěla sarkastická poznámka.

„Ale já jsem si na to dával pozor,“ oznamoval John Christopher. „Fixloval jsi - udělal jsi dva tahy najednou.“

Lituju, že o tom musím mluvit, ale po tomhle došlo k menšímu zmatku a pan Drew musel nějakou dobu vyhrožovat násilím, než se společnost zase uklidnila. Nevím, kdo vlastně dostal za pravdu při té výměně názorů, ale řekl bych, že na tom tolik nezáleží. Přikláním se k názoru, který vyslovil Purvis po tom, co si vzal do práce toho přeborníka robota a prozkoumal jeho útroby.

„Tak vidíte,“ pravil, „tahle mrňavá hračka je jen prostoduchý bratranec Karla - a co všechno už nedokáže. Ty stroje si z nás začínají dělat blázný. Zanedlouho nám vypovědí poslušnost, ani se nebude muset dr, Amolet namáhat. A pak nám začnou panovat - koneckonců jsou logické a nestrpí žádné hlouposti.“

Vzdychl si. „Až k tomu dojde, nepomůže nám ani svčená voda. A nebudeme mít jinou možnost než obrátit

se na dinosaury: Račte kousek dál - sem přijde homo sapiens! A tranzistor se stane dědicem země.“

Na další pesimistické spekulace nebyl čas, protože v té chvíli se pootevřely dveře a vykoukla z nich hlava policejního inspektora Wilkinse: „Kde je majitel vozu CGC 571?“ tázal se nedůtklivě.

„Aha, to jste vy, pane Purvis! Nesvítí vám vzadu světlo.“

Harry na mne upřel truchlivě zraky a pak odevzdaně pokrčil rameny. „Tak vidíte. Už je to tady.“ A zmizel do tmy.

OHNĚ V HLUBINÁCH

„Tohle vás možná bude zajímat,“ řekl Karn zvysoka. „Podívejte se na to!“

Přistrčil mi svazeček, který právě dočetl, a já jsem si po ixté umínil, že požádám, aby ho přemístili, nebo ať aspoň dají jiné místo mně.

„Oč tam jde?“ zeptal jsem se unaveně.

„Je to taková dlouhá zpráva od jakéhosi doktora Matthewse pro ministra nauk.“ Šoupl ji přede mne. „Jen si to přečtěte!“

Bez velkého nadšení jsem v tom začal listovat. Za pár minut jsem zvedl hlavu, a ač nerad, musel jsem připustit: „Asi máte pravdu - v tomhle případě.“ A už jsem nepromluvil, dokud jsem zprávu nedočetl.

Vážený pane ministře! (Tak dopis začínal.) Na Vaše přání Vám posílám zvláštní informaci o pokusech profesora Hancocka, které měly tak neočekávané a mimořádné výsledky. Neměl jsem čas ji přepsat, aby odpovídala patřičné formě, a proto Vám dávám k dispozici alespoň to, co jsem narychlo nadiktoval.

Protože bezpochyby mnoho různých záležitostí zaměstnává Vaši pozornost jinde, měl bych asi stručně shrnout, jak se rozvíjela naše jednání s profesorem Hancockem. Do roku 1955 vedl profesor Kelvinovu katedru elektrotechniky na Brendonově universitě; tam mu dali neomezenou dovolenou, aby dokončil svoje výzkumy. Na těch s ním později spolupracoval dr. Clayton, bývalý hlavní geolog na ministerstvu paliv a energetiky. Jejich společný průzkum byl financován dotacemi z Paulova fondu a Královskou společností.

Profesor věřil, že se mu podaří zdokonalit sonar tak, aby se ho dalo bezpečně používat při geologickém průzkumu. Sonar, jak je Vám známo, je akustický ekvivalent radaru, a třebaže méně populární, je starší o několik miliónů let – netopýři ho se zdarem užívají při pátrání po hmyzu a při zjišťování překážek za tmy. Profesor Hancock měl v plánu vysílat vysokofrekvenční supersonické pulsy do země a podle zachycených ozvěn zmapovat situaci v hloubkách. Obrázek se měl promítat na stínítko katodové trubice a celý systém by byl přesnou analogií toho typu radaru, kterého se v letectví používá k zjišťování zemského povrchu skrytého pod mraky.

Roku 1957 dosáhli oba vědci částečných výsledků, ale jejich fondy byly vyčerpány. Začátkem roku 1958 žádali o finanční podporu přímo u vlády. Dr. Clayton zdůrazňoval nesmírnou cenu přístroje, který nám poskytne možnost jakéhosi rentgenování hornin pod zemským povrchem, a ministr paliv k tomu dal svůj souhlas a předal žádost nám. Právě v té době byla publikována zpráva Bernalova výboru a my jsme se úzkostlivě snažili pomoci ve všech případech, které si to zasloužily, abychom předešli dalším kritikám. Okamžitě jsem jel navštívit profesora a napsal jsem o tom doporučující hlášení; několik dní nato byla vyplacena první částka naší dotace (S/543A/68). Od té doby jsem byl nepřetržitě ve spojení s profesorovým výzkumem a do jisté míry jsem se na něm také podílel technickými radami.

Při pokusech se užívalo složitého technického zařízení, třebaže jeho principy byly prosté. Speciální přístroj, který se nepřetržitě otáčí v nádržce s těžkou

organickou tekutinou, vysílá krátké, ale neobyčejně silné pulsy supersonických vln.

Zvukový paprsek, který tak vzniká, prochází půdou a „ohledává“ ji stejným způsobem jako radarový paprsek, a to tak, že vyvolává ozvěnu. Velmi důmyslným rotačním válcem pro měření časových intervalů - odolám pokušení a nepopíši Vám ho - lze si volit ozvěny z libovolné hloubky a pak se normálním postupem promítnou odrazy zkoumaných vrstev na stínítko katodové trubice.

Když jsem se s profesorem Hancockem setkal poprvé, jeho aparát byl ještě dost primitivní, ale už tehdy mi mohl ukázat rozvrstvení hornin až do hloubky jednoho sta metrů i více a mohli jsme velmi jasně rozeznat část bakerlooského pruhu, který prochází nedaleko pod jeho laboratoří. Profesorovy úspěšné výsledky se z velké části zakládaly na značné intenzitě supersonických pulsů; takřka od samého začátku byl s to dosáhnout vysoké výkonnosti několika set kilowattů, které skoro beze ztrát radiovaly do země. Bylo nebezpečné zdržovat se blízko vysílače a všiml jsem si, že se okolní půda v důsledku radiace značně rozehrála. Překvapovalo mě, že se v blízkosti soustřeďovala velká hejna ptactva, ale brzo jsem upozoroval, že je přilákaly stovky pošlých červů na zemi.

Roku 1960, když dr. Clayton zemřel, měla jejich stanice k dispozici výkonnost proudu větší než jeden megawatt a bylo už možno získat uspokojivé obrazy vrstev v hloubce půldruhého kilometru. Dr. Clayton porovnával jejich výsledky s běžnými geografickými záznamy a nade všechnu pochybnost dokázal platnost jimi dosažených údajů.

Když dr. Clayton zahynul při automobilové nehodě, znamenalo to velkou ztrátu. Na profesora, který se nikdy příliš nezajímal o praktické využití vlastní práce, měl usměrňující vliv. Nedlouho po jeho skonu jsem upozoroval v profesorově celkovém zaměření změnu a o několik měsíců později se mi sám svěřil se svými plány. Když jsem se ho snažil přemluvit, aby své výsledky publikoval (vyčerpal už víc než 50 000 liber a Výbor pro veřejné hospodaření zase dělal obtíže), žádal ještě krátký odklad. Postoj profesora Hancocka mohu myslím nejlépe objasnit jeho vlastními slovy, na která se velmi živě pamatuji, neboť na ně kladl důraz.

„Už jste někdy přemýšlel o tom,“ řekl mi, „jak Země uvnitř skutečně vypadá? Šachtami a studnami jsme ji jen trochu rozdrásali na povrchu. Ale to, co leží vespod, je stejně tajemné jako odvrácená strana Měsíce. Víme, že Země má nepřírozeně vysokou hustotu - mnohem větší, než jak by se zdálo podle hornin a půdy v její kůře. Jádru může být z kovu v tuhém skupenství, ale doposud jsme neměli možnost bezpečně to zjistit. Už v hloubce patnáct kilometrů pod povrchem musí být na čtvereční centimetr tlak alespoň deset tun a teplota několik set stupňů Fahrenheita.

Už jen představa, jak to asi vypadá v centru planety, nás ohromuje; tlak tam jistě dostupuje několika tisíc tun na čtvereční centimetr. Je to zvláštní pomyšlení, že možná za dva, za tři roky doletíme na Měsíc, a můžeme se dostat až ke hvězdám, ale tomu Infernu šest tisíc kilometrů pod našima nohama se nepřiblížíme ani o vlas.

Dnes už mohu získat zřetelné ozvěny z hloubky tří kilometrů a doufám, že se mi za pár měsíců podaří

vystupňovat efektivitu vysílače na deset megawattů. Věřím, že v tom případě budu moci obdržet ozvěny z hloubky patnácti kilometrů; ale ani na tom nechci zůstat stát.“

Jeho slovy jsem byl unesen, ale nezbavil jsem se pochybností.

„To je velmi krásné,“ řekl jsem, „ale nemůžete popřít, že čím hlouběji proniknete, tím méně objevíte zajímavých věcí. Při tom tlaku je vyloučené, aby se udržely dutiny, a v hloubce několika kilometrů prostě začne homogenní masa, která bude ke středu Země stále hustší.“

„Je to velmi pravděpodobné,“ souhlasil profesor. „Ale přesto se toho mohu z charakteru odraženého zvuku hodně dovědět. Ať už je tomu jakkoli, uvidíte!“

To se přihodilo před čtyřmi měsíci; a včera jsem na vlastní oči viděl další výsledky bádání. Když jsem se na profesorovo pozvání dostavil, bylo na něm vidět neklamné známky rozrušení, ale sám se mi ani slovem nezmínil, co objevil nebo zdali vůbec něco objevil. Ukázal mi svou zlepšenou aparaturu a vyndal z lázně přijímač. Citlivost záznamů se podstatně zvýšila, a to samo zdvojnásobilo dosah výzkumu, nehledě ani k zvýšené efektivitě vysílače. Je to zvláštní pocit vidět, jak se pomalu otáčí ocelová konstrukce, a přitom si uvědomujete, že pátrá v oblastech, do nichž se člověk asi nikdy nedostane, přestože jsou poměrně blízko.

Když jsme vstoupili do kůlny, v níž je umístěna ta nádherná aparatura, profesor byl podivně zamlklý. Zapnul vysílač a v tom okamžiku jsem ucítil zvláštní mravenčení, přestože jsem byl od přístroje sto metrů. Pak se trubice s katodovými paprsky rozsvítila a objevil se

obrázek, který jsem viděl tolikrát předtím. Teď však díky zvýšené výkonnosti a citlivosti přístrojů vystoupila přesnost obrysů nepoměrně jasněji. Seřídil jsem hloubkový indikátor a zaostřil jsem obraz. Podzemí, které bylo zřetelně vidět jako temný pruh přes slabě osvětlené stínítko. Najednou se mi zdálo, jako by obraz na stínítku zastřela mlha; pochopil jsem, že nedaleko projíždí vlak.

Potom jsem nabíral hloubku. Ačkoli jsem to dříve viděl už tolikrát, pociťoval jsem vždycky znova mrazení, když se na mne z obrazu řítily ty mohutné zářící masy a já si uvědomil, že to jsou pohřbené skály - možná že trosky ledovců, staré padesát tisíc let. Podle mapy, kterou vypracoval dr. Clayton, jsem mohl sledovat různé vrstvy jednu za druhou; viděl jsem, že procházím aluviálním nánosem a vstupuji do obrovského jílovitého talíře, který zadržuje a uchovává vodu artéských studní. Zanedlouho jsem minul i ten, a klesal jsem stále hlouběji kamennou spodní vrstvou asi tak patnáct set metrů pod povrchem.

Obraz byl stále ještě jasný a diferencovaný, přestože toho nebylo mnoho vidět, neboť v struktuře země bylo v té hloubce málo změn. Tlak už dostupoval tisíce atmosfér; brzy nebude možné, aby se v mase hornin udržela jakákoli dutina, protože i kámen tam roztaje. Padal jsem míli za mílí, ale na cloně se nepohnula bledá mlha, přerušovaná jenom občas, když ozvěna narazila na chuchvalce nebo žíly rud větší hustoty. Ale ty byly do hloubky stále vzácnější - anebo tak drobné, že už je nebylo možné rozeznat.

Obraz pochopitelně zabíral stále větší šířku. Od jednoho kraje k druhému se teď rozkládaly kilometry, a tak jsem si připadal jako letec, který se z ohromné výšky dívá dolů na jednolitý strop oblaků. Když jsem si

uvědomil, do jaké propasti hledím, zmocnila se mě na chvílku závrať. Myslím, že svět se mi už nikdy nebude zdát docela pevný.

V hloubce asi patnácti kilometrů jsem se zastavil a ohlédl jsem se na profesora. Už nějakou dobu se nic nezměnilo, bylo zřejmé, že horniny jsou tam stlačeny do beztvárné, homogenní masy. V duchu jsem si to odhadem spočítal a strnul jsem při představě, že tlak tam musí být nejméně deset tun na čtvereční centimetr. Válec se už otáčel jen velmi pomalu, protože zesláblé ozvěny se probíjely z hloubek až několik vteřin.

„Gratuluji vám, pane profesore,“ řekl jsem. „Je to skvělý úspěch. Ale už jsme asi dosáhli zemského jádra. Myslím, že až do zemského středu se na obraze nic podstatného neukáže.“

Usmál se trochu tajemně. „Jen pokračujte,“ řekl. „Ještě nejste u konce.“

V jeho hlase zazníval odstín, který mě lekal a mátl. Někakou chvíli jsem na něj zůstal upřeně hledět; v modrozelené záři katodových paprsků se daly jeho rysy jen těžko postihnout.

„Jak hluboko můžeme ještě proniknout?“ ptal jsem se, když se znovu začal nekonečný sestup.

„Dvacet pět kilometrů,“ odpověděl stroze. Uvažoval jsem, jak si to mohl ověřit - vždyť poslední rozeznatelné útvary jsem upozoroval v dvanácti kilometrech. Ale spouštěl jsem se dál horninami do hlubin a válec se otáčel stále pomaleji, až mu jedna úplná otáčka trvala skoro pět minut.

Slyšel jsem, jak za mnou profesor ztěžka oddechuje, a jednou mi zapraskalo opěradlo židle pod jeho prsty.

A pak se najednou na stínítku zase objevily nezřetelné obrysy. Nedočkavě jsem se naklonil k obrazu, honem jsem chtěl rozeznat, jestli to nejsou první známky kovového jádra světa. Přes válec plul mučivě pomalu odraz pravoúhlého útvaru, a pak ještě jeden. A potom -

Náhle jsem vyskočil se židle, vykřikl jsem „Panebože,“ a obrátil jsem se obličejem k profesorovi. V životě jsem jen jednou předtím zažil takový otřes - před patnácti lety, když jsem znenadání pustil rádio a uslyšel o svržení první atomové bomby. Tehdy to bylo neočekávané, ale tohle bylo nepochopitelné. Na stínítku se objevilo mřížoví tenkých čar, které se křížovaly s dokonalou symetrií.

Vzpomínám si, že jsem několik minut nato ani nepromluvil, neboť válec se už otočil kolem dokola a já jsem dosud stál zkoprnělý úžasem.

Pak začal profesor .tichým, nepřírozeně klidným hlasem:

Chtěl jsem, abyste to viděl na vlastní oči, než vám k tomu něco řeknu. Obraz na cloně .ted' reprezentuje šířku skoro padesáti kilometrů a ty čtverečky mají stranu dlouhou čtyři kilometry. Všimněte si, že se vertikální linie sbíhají a horizontální jsou obloukovitě zahnuté. Vidíme zde část obrovské struktury koncentrických kruhů, jejichž střed musí ležet mnoho kilometrů na sever, pravděpodobně pod oblastí Cambridge. Můžeme se jen dohadovat, o kolik dál se prostírá na druhou stranu.“

„Ale co je to, proboha?“

„Nu, zřejmě to není přírodní jev.“

„K smíchu! V hloubce pětadvaceti kilometrů!“

Profesor ukázal na stínítko. „Bůh je mi svědkem,“ řekl, „že jsem se všemožně snažil, ale nedovedu sám sebe přesvědčit, že by příroda mohla něco takového vytvořit.“

Nevěděl jsem, co bych na to řekl, a profesor pokračoval: „Přišel jsem na to před třemi dny, když jsem zkoušel maximální výkon našeho zařízení. Můžeme proniknout ještě hlouběji, ale domnívám se, že útvar, který tu vidíme, je tak kompaktní, že by nepropustil dál radiaci.

Snažil jsem se to vysvětlit asi tuctem hypotéz, ale nakonec se stále vracím k jediné. Víme, že tlak tam dole musí být osm nebo devět tisíc atmosfér a teplota tak vysoká, že roztávají skály. Ale normální hmota sama o sobě je stále ještě skoro prázdný prostor. Dejme tomu, že tam dole je život - ne organický život samozřejmě, ale život spočívající na částečně zhuštěné hmotě, na hmotě, ve které je málo elektronových obalů nebo vůbec žádné. Chápete, co mám na mysli? Pro takové bytosti by ani skála v hloubce pětadvaceti kilometrů nekladla větší odpor než voda - a my i celý náš svět bychom se jevíli stínoví jako duchové.“

„Tedy to, co vidíme –“

„Je město, nebo něco na ten způsob. Viděl jste jeho rozlohu, a tak můžete posoudit sám, jaká asi civilizace je vytvořila. Všechno, co na světě známe - oceány a pevniny a horstva - je jen povlakem z mlhy, a to, co se tají pod ním, přesahuje naše chápání.“

Nějakou dobu jsme oba mlčeli. Pociťoval jsem jakýsi bláhový údiv nad tím, že jsem jeden z prvních lidí na světě, kdo poznal tu děsivou skutečnost; nikdy jsem totiž nezapochyboval, že to je skutečnost. Byl jsem

netrpělivý, co tomu řeknou ostatní lidé, až to vyjde najevo.

Pak jsem přerušil mlčení. „Jestli máte pravdu,“ zeptal jsem se, „proč ty bytosti – ať jsou jakékoli -s námi nikdy nenavázaly styk?“

Profesor se na mne podíval bezmála útrpně. „Pokládáme se za skvělé inženýry,“ poznamenal, „ale jak bychom mohli proniknout až k nim? A kromě toho podle mne není docela vyloučené, že k nějakým kontaktům došlo. Vzpomeňte si na všechny ty podzemní bytosti a na postavy z mytologie - na ty permoníky a rýbrcouly a tolik jiných. Ale ne, to se nedá brát vážně - odvolávám. A přece jen je to dost podnětná myšlenka.“

Celou tu dobu se obrazec na stínítku ani trochu nezměnil: poněkud rozplizlé síťové čar tam dosud svítilo s naléhavostí, která nás hrozila připravit o zdravý rozum. Snažil jsem se představit si ulice a budovy a bytosti, které tam žijí, bytosti, které se mohou pohybovat doběla rozžhavenou skálou, jako když ryba pluje ve vodě. Je to tak fantastické.. a pak jsem si připomněl neuvěřitelně úzký rozsah teploty a tlaku, který snese lidská rasa. Ne oni, ale my jsme hříčka přírody, vždyť skoro všechna hmota ve vesmíru má teplotu tisíců, a dokonce miliónů stupňů.

„Co si počneme teď?“ zeptal jsem se bezmocně.

Profesor se ke mně dychtivě naklonil. „Především se toho musíme dovědět mnohem víc, a dokud o tom nemáme jistotu, musíme všechno uchovat v naprosté tajnosti. Dovedete si představit, jaká by nastala panika, kdyby zpráva o tom pronikla na veřejnost? Ovšem že k tomu dojde dříve nebo později, ale aspoň budeme objasňovat situaci postupně.

Pochopte, že ta část mého průzkumu, která se týká geologického mapování, je nyní zcela nedůležitá. Náš první úkol bude vybudovat řetěz výzkumných stanic, abychom zjistili rozsah té podzemní stavby. Představuji si to tak, že by měly stát směrem k severu v patnáctikilometrových vzdálenostech, ale první z nich bych měl rád někde v jižní části Londýna, abychom mohli zjistit, kam až to podzemní město dosahuje. Všechna naše práce se bude muset uchovávat v naprosté tajnosti, stejně jako se tajilo vybudování prvního radarového řetězce koncem třicátých let.

Zároveň chci zvýšit efektivitu svého vysílače. Doufám, že se mi podaří dosáhnout zkoncentrovanější radiace, čímž podstatně vzroste účinná vynaložená energie. Ale nejdřív bude nutno překonat množství technických překážek, a k tomu budu potřebovat rozsáhlou podporu.“

Slíbil jsem, že udělám, co bude v mých silách, abych mu opatřil další prostředky, a profesor vyslovil důvěru, že brzy sám najdete příležitost osobně navštívit jeho laboratoř. Zatím přikládám fotografii stínítka s obrazem, který Vám, jak doufám, mimo všechnu pochybnost ukáže, že naše pozorování nejsou klamná, přestože snímek není tak přesvědčivý jako originál.

Je mi naprosto jasné, že nás naše dotace Interplanetární společnosti přivedla nebezpečně blízko ke stropu celoročního rozpočtu, ale jistě ani kosmické lety nemají takový význam jako okamžitý průzkum objevu profesora Hancocka, objevu, který pravděpodobně bude mít rozhodující vliv nejen na utváření světového názoru, ale i celé budoucnosti lidského pokolení.

Vzpřímil jsem se na židli a podíval jsem se na Karna. V tom dokumentu jsem mnohému nerozuměl, ale v hlavních rysech mi bylo jasné, oč jde.

„Takhle to tedy je!“ řekl jsem. „A kde je ta fotografie?“

Podal mi ji. Byla rozmazaná, vlastně se k nám dostala až kopie z kdovíkolikáté ruky. Ale obrysy byly nezaměnitelné a okamžitě jsem je rozeznal.

„Byli to schopní vědci,“ pronesl jsem s údivem. „Tady je Callastheon jako na dlani. Konečně se nám tedy podařilo vystopovat pravdu, i když to trvalo tři sta let.“

„A můžete se tomu divit?“ odpověděl Karn. „Uvažte, jaké hory hlouposti jsme museli přeložit a s jakými obtížemi jsme je nahonem opisovali, než se vypaří!“

Chvíli jsem mlčky seděl a myslel jsem na tu zvláštní rasu, jejíž pozůstatky jsme měli v rukou. Jen jednou - a pak už nikdy! - jsem vylezl velkou výpustí, kterou naši inženýři vybudovali do Světa stínů. Byl to strašný a nezapomenutelný zážitek. Nesčetné vrstvy tlakového obleku mi velmi znesnadňovaly pohyb a navzdory jejich izolaci mě skličovala neuvěřitelná zima, která vládla všude kolem.

„Je to hrozná škoda,“ dumal jsem, „že náš příchod je tak dokonale vyhubil. Byla to nadaná rasa a mohli jsme se od nich spoustu věcí naučit.“

„Neřekl bych, že si můžeme dávat vinu,“ odporoval Kam. „Nikdy nám ani nepřišlo na mysl, že by něco mohlo existovat za těch nesnesitelných podmínek takřka ve vzduchoprázdném prostoru a při teplotě skoro na absolutní nule. Už se nedá nic dělat.“

Nesouhlasil jsem s ním. „Pokládal bych to za důkaz, že byli inteligentnější rasa než my. A konečně nás objevili oni první. Všichni si dobírali mého dědečka, když tvrdil, že radiace, kterou zachytil ze Světa stínů, je nutně umělého původu.“

Karn přešel rukopis jedním ze svých chapadel. „Ted’ jsme nepochybně našli příčinu té radiace,“ řekl. „Všimněte si toho data - je to psáno právě jeden rok před objevem vašeho dědečka. Profesor docela určitě dostal svou dotaci.“ Nepříjemně se zasmál. „Muselo to s ním otrást, když nás viděl zrovna pod sebou, jak se blížíme k povrchu.“

Zmocnil se mě nevylicitelně tísnivý pocit, a tak jsem sotva slyšel, co říká. Myslel jsem na ty tisíce kilometrů lávy pod nádherným městem Callastheonem, lávy tím hustší a palčivější, čím je blíž neznámemu jádru Země. A obrátil jsem se ke Karnovi.

„Třeba to není tak hrozně k smíchu,“ řekl jsem mu klidně. „Možná že ted’ je řada na nás.“

ZÁCHRANNÝ ODDÍL

Kdo je tím vinen? Tři dny se Alveronovy myšlenky točily kolem té otázky, ale odpověď na ni nenacházel. Bytost méně civilizovaného nebo méně kultivovaného druhu by si to nikdy nepřipouštěla a byla by se spokojila s ujištěním, že nikdo nemůže odpovídat za slepý osud. Ale Alveron a jeho rasa byli pány Vesmíru od samého úsvitu dějin, od té pradávné doby, kdy neznámé mocnosti skryté za Prvopočátkem ovinuly kolem kosmu Hranici Času. Aleveronovým rodákům připadlo všechno vědění – a s neomezeným věděním neomezená odpovědnost. Jestliže se v řízení Mléčné dráhy vyskytly omyly a nedostatky, byla to vina jeho národa. A tnehle případ nebyl pouhý omyl: byla to jedna z největších tragédií v historii.

Posádka ještě o ničem nevěděla. Ani Rugonovi, svému nejbližšímu příteli a zástupci na kosmické lodi, neprozradil víc než jen část pravdy. Ale teď na vzdálenost menší než miliardu kilometrů jsou před nimi světy odsouzené k zániku. Během několika hodin přistanou na třetí planetě.

Alveron si znovu přečetl hlášení ze Základny; potom bleskurychlým pohybem chapadla, který by žádné lidské oko nepostřehlo, stiskl knoflík s nápisem „Všeobecné upozornění“. Na celém Galaktickém kontrolním korábu K 9000, který se podobal míli dlouhému válci, odložili příslušníci mnoha ras práci a naslouchali slovům kapitána.

„Nepochybují, že už jste o tom všichni přemýšleli,“ začal Alveron, „proč jsme dostali rozkaz

přerušit kontrolní plavbu a s maximálním zrychlením zamířit do této oblasti vesmíru. Někteří z vás si snad uvědomují, co takové zrychlení pro nás znamená. Tento koráb koná sou poslední cestu: generátory běží už šedesát hodin na maximální výkonnost. Budeme moci mluvit o štěstí, jestli se nám z vlastních zásob podaří vrátit na Základnu.

Blížíme se k jednomu slunci, které se zanedlouho změní v novu. Výbuch nastane asi za sedm hodin, s možnou odchylkou jedné hodiny, takže nám na průzkum zbývají nejvýše čtyři hodiny. V této sluneční soustavě je deset planet na samém pokraji zkázy – a na třetí z nich existuje civilizace. Objevili jsme to teprve před několika dny. Máme tragické poslání – navázat styk s tímto národem, jemuž udeřila poslední hodina, a jestli to bude možné, zachránit některé jeho příslušníky. Vím, že v tak krátké době toho s touto jedinou lodí mnoho dokázat nemůžeme. Ale žádné jiné plavidlo nestačí doletět do této soustavy ještě před výbuchem.“

Odmlčel se a na celém ohromném korábu, který se neslyšně hnál k světům vpředu, nic nešeptlo, nic se nepohnulo. Alveron uhodl, o čem přemýšlejí jeho druhové, a pokusil se odpovědět na jejich nevyslovené otázky.

„Rádi byste asi věděli, jak k takové pohromě může dojít; vždyť je to největší katastrofa, o které máme záznamy. V jednom ohledu vás mohu uklidnit. Není to vina Kontrolního sboru.

Jistě víte, že při nynějším stavu naší flotily, která má skoro dvanáct tisíc kosmických lodí, lze zkontrolovat každou z osmi miliard slunečních soustav Mléčné dráhy

jednou za milión let. Většina světů se v tak krátké době změni jen velmi málo.

Planety v soustavě, ke které nyní letíme, prozkoumával Kontrolní koráb K 5060 před méně než čtyřmi sty tisíci lety. Na žádné z nich tehdy neobjevil život nadaný inteligencí, i když třetí planeta byla plná živých tvorů na úrovni zvířat a dvě jiné vykazovaly stopy vyhynulého osídlení. Bylo o tom podáno obvyklé hlášení a k příštímu kontrolnímu letu do této soustavy mělo dojít za šest set tisíc let.

Dnes se ukazuje, že v nepochopitelně krátké době od naší poslední návštěvy se v soustavě vyskytl rozumný život. Jako první znamení jsme objevili, když na planetě Kulath v soustavě X29.35, Y34.76, Z27.93 zachytili neznámé rádiové signály. Jejich zdroj byl později lokalizován do soustavy, kterou máme nyní před sebou.

Kulath je od ní vzdálen dvě stě světelných let, takže rádiové vlny byly na cestě dvě století. Proto aspoň dvě stě let existuje na jednom z těch světů civilizace – a to civilizace, která umí vyrábět elektromagnetické vlny a všechno, co s tím souvisí.

Byl okamžitě proveden teleskopický průzkum soustavy a při něm vyšlo najevo, že její slunce je v nestabilním prenovální fázi. Každou hodinu mohl nastat výbuch, a dokonce se dalo předpokládat, že slunce už explodovalo v době, než rádiové vlny dorazily na Kulath.

Po krátké přípravě byly na ohroženou soustavu zaměřeny superrychlostní detektory z Kulathu 2. Ukázalo se, že ke katastrofě ještě nedošlo, ale že už to bude trvat jen pár hodin. Kdyby byl Kulath jen zlomek světelného roku dál, nedozvěděli bychom se o této civilizaci dřív, než by přestala existovat.

Guvernér Kulathu se okamžitě spojil se Sektorovou základnou a ta mi vydala rozkaz neprodleně postupovat k ohrožené soustavě. Naším úkolem je zachránit tolik příslušníků té odsouzené rasy, kolik budeme moci, ovšem pokud tam ještě nějakí zůstali. Ale usoudili jsme, že civilizace vlastníci rádio se patrně dokázala ochránit před všemi změnami teploty, které zatím mohly nastat.

Naše loď a dvě pomocné šalupy prozkoumají každá svůj úsek planety. Velitel Torkalee bude mít na starosti Jedničku, velitel Orostron Dvojku. Budou mít necelé čtyři hodiny na zkoumání toho světa. Před uplynutím té doby se musejí vrátit do lodi. Přesně po čtyřech hodinách loď odlétá, s nimi nebo bez nich. Budu oba velitele okamžitě detailně informovat ve velitelské kabině.

To je všechno. Za dvě hodiny vstupujeme do atmosférického obalu planety.“

Na planetě, kdysi známé jako Země, dohasínaly ohně: Už nemělo co hořet. Z mohutných lesů, které se po opuštění měst rozlily po celé planetě jako přílivová vlna, nezbylo teď nic než doutnající uhlíky a kouř z jejich pohřebních hranic zakrýval oblohu. Ale poslední hodiny ještě nepřišly, protože skály se dosud nezačaly tavit. Kontinenty byly závojem kouře nejasně vidět, ale jejich obrysy pro pozorovatele z blížící se lodi nic neznamenal. Mapy, které měli k dispozici, byly dávno zastaralé – mezitím proběhlo několik ledových dob a spousta povodní.

Loď K 9000 proplula kolem Jupitera a její posádka okamžitě viděla, že v tom napůl plynném oceánu stlačených uhlovodíků, divoce vybuchujících v

nepřirozeném žáru Slunce, nemůže žádný život existovat. Mars a vnější planety minuli a Alveron si uvědomil, že planety blíž ke Slunci se už určitě taví. Je více než pravděpodobné, hořce uvažoval, že osud té neznámé rasy už se naplnil. Hluboko v srdci cítil, že by to tak bylo lepší. Loď mohla pojmout jen pár stovek uprchlíků a problém výběru mu dělal těžkou hlavu.

Rugon, spojovací důstojník a zástupce kapitána, přišel do řídicí kabiny. Poslední hodinu se snažil zachytit ze Země vysílání, ale marně.

„Přišli jsme pozdě,“ oznámil zachmuřeně. „Monitoroval jsem celé spektrum, ale éter je mrtvý – jenom naše vlastní stanice a nějaké dvě stě let staré programy z Kulathu. V tomhle světě už nevysílá nic.“

Přemístil se k obrovské obrazovce graciézním pлавným pohybem, který se pouhý dvounožec nikdy nemůže ani pokusit napodobit. Alveron neřekl nic; očekával takovou zprávu.

Obrazovka zabírala celou jednu stěnu řídicí kabiny – byl to velký černý obdélník, který působil dojmem skoro nekonečné hloubky. Tři Rugonova štíhlá ovládací chapadla, nepoužitelná pro těžkou práci, ale neuvěřitelně rychlá v jakýchkoli jemných manipulacích, zakmitala nad číselníky a obrazovka se rozsvítila tisíci malých světélek. Hvězdné pole ubíhalo rychle kolem, jak Rugon nastavoval ovládací prvky a zaostřoval projektor na samotné Slunce.

Žádný obyvatel Země by nepoznal tu obrovskou věc, která vyplňovala celou obrazovku. Sluneční světlo už nebylo bílé: veliké modrofialové mraky pokrývaly polovinu jeho povrchu a z nich do prostoru vystřelovaly dlouhé jazyky ohně. V jedné chvíli se obzvlášť silný

výbuch dostal mimo fotosféru, až daleko do blikajících závojų korony. Bylo to, jako kdyby z povrchu Slunce vyrůstal obrovský plamenný strom – strom, který byl tři čtvrtě milionu kilometrů vysoký a jehož větvemi byly ohnivé řeky ženoucí se vesmírem rychlostí stovek mil za sekundu.

„Myslím,“ řekl nato Rugon, „že můžeš být docela spokojen výpočty astronomů. Koneckonců–“

„Ano, jsme naprosto v bezpečí,“ řekl Alveron s důvěrou. „Mluvil jsem s observatoří na Kulathu. Dělalí tam nějaká dodatečná kontrolní měření prostřednictvím našich přístrojů. Ta možná odchylka jedné hodiny zahrnuje i jejich vlastní bezpečnostní rozpětí, které mi nechtějí říct, abych nebyl v pokušení zůstat tam déle.“

Podíval se na přístrojovou desku.

„Pilot už nás teď nejspíš dovedl do atmosféry. Přehod' obrazovku zpátky na planetu, prosím tě. Podívej, už letí!“

Podlaha se najednou otřásla a ozval se drsný zvuk poplašných sirén, ale okamžitě ztichl. Přes obrazovku přelétly dva štíhlé projektily a vrhly se k nejasně viditelné Zemi. Několik mil letěly společně, pak se rozdělily a jedna z nich náhle zmizela, jak vstoupila do stínu planety.

Mateřská loď, tisíckrát těžší, za nimi pomalu sestupovala do divokých bouří, které rvaly na kusy opuštěná města lidí.

Na polokouli, kam Orostron vedl svou malou posádku, byla noc. On i Torkalee měli za úkol fotografovat a zaznamenávat a svůj pokrok hlásit mateřské lodi. Malý průzkumný člun neměl místo na vzorky ani na pasažéry. Kdyby byl navázán kontakt s

obyvateli tohoto světa, K 9000 by okamžitě přiletěla. Na vyjednávání by nebyl čas. Kdyby nastaly potíže, byla by záchrana provedena násilím a na vysvětlování by byl čas později.

Zničenou Zemi dole zaplavovalo tajemné krvavé světlo - nad polovinou planety se vznášel velkolepý přízrak ranních červánků. Ale obrazovky nebyly závislé na vnějším světle a jasně ukazovaly nekonečné holé skály, které jako by nikdy nepoznaly nejmenší známky života. Tahle opuštěná země přece musí někde skončit. Orostron zvýšil rychlost na nejvyšší hodnotu, které se v tak husté atmosféře odvážil.

Stroj letěl dál bouří a po chvíli se skalnatá poušť začala zvedat do výše. Před nimi leželo velké pohoří, jehož vrcholky se ztrácely v mracích a v kouři. Orostron zamířil snímáče na obzor a na obrazovce vypadala čára hor najednou velmi blízko a hrozivě. Začal prudce stoupat. Bylo těžké představit si méně slibná místa pro jakoukoli civilizaci a on uvažoval, jestli by nebylo lepší změnit kurz.

Nakonec se ale rozhodl, že ne. O pět minut později se mu to vyplatilo.

Daleko pod nimi ležela hora s plošinou na vrcholu – celá špička byla odříznuta zřejmě nějakým impozantním technickým postupem. Umělou plošinu rozdělovala složitá struktura kovových nosníků, podpírajících mohutné přístroje. Orostron zastavil loď a spirálovitě sestupoval k hoře.

Lehké rozostření způsobené Dopplerovým jevem teď zmizelo a obraz se dokonale vyjasnil. To mřížoví podpíralo několik velkých kovových zrcadel, směřujících vzhůru k obloze v úhlu pětáctyřicet stupňů. Byla lehce

konkávní a každé mělo v ohnisku nějaký složitý mechanismus. V tom seskupení bylo něco impozantního a vysoce účelového; všechna zrcadla směřovala přesně do téhož bodu na obloze – nebo za ní.

Orostron se obrátil ke svým kolegům.

„Připadá mi to jako nějaká observatoř,“ řekl.
„Viděli jste už někdy něco takového?“

Klarten, trojnohá bytost s mnoha chapadly, pocházející z kulové hvězdokupy na samém kraji Mléčné dráhy, měl jinou teorii.

„To je komunikační zařízení. Ty reflektory soustřeďují elektromagnetické paprsky. Stejně zařízení jsem už viděl na stovkách světů. Může to dokonce být ta stanice, kterou zachytil Kulath – i když to je dost nepravděpodobné, protože z takhle velkých zrcadel by se daly vysílat jen velmi krátké vlny.“

„To by vysvětlovalo, proč Rugon nezachytil před přistáním žádné vysílání,“ dodal Hansur II, jedno z dvojčat pocházejících z planety Thargon.

Orostron ale naprosto nesouhlasil.

„Jestli je to rádiová stanice, musí být určena pro meziplanetární komunikaci. Podívejte se, kam ta zrcadla míří. Nechce se mi věřit, že rasa, která znala rádio jenom dvě stě let, by mohla proniknout do vesmíru. Mému lidu to trvalo šest tisíc let.“

„My jsme to dokázali za tři,“ řekl mírně Hansur II pár sekund před svým dvojčetem. Než mohlo dojít k nevyhnutelné hádce, Klarten začal vzrušeně mávat chapadly. Zatímco ostatní mluvili, zapnul automatický snímač.

„Mám to! Poslouchejte!“

Přehodil spínač a místnost se naplnila chraplavým vrčivým zvukem, který soustavně měnil výšku, ale přitom si stále zachovával některé charakteristiky, které bylo těžko určit. Čtyři průzkumníci chvíli soustředěně naslouchali; pak Orostron řekl: „Tohle rozhodně nemůže být mluvená řeč! Žádný tvor nemůže vydávat zvuky takovým tempem!“

Hansur I došel ke stejnému závěru. „To je televizní program. Co myslíš, Klartene?“

Ten souhlasil.

„Ano, a každé z těch zrcadel zřejmě vysílá jiný program. To by mě zajímalo, kam? Jestli se nepletu, tak ve směru těch paprsků musí ležet jedna z těch dalších planet. Ale to si brzo ověříme.“

Orostron zavolal K 9000 a ohlásil objev. Jak Rugona, tak Alverona to značně vzrušilo a rychleověřili astronomické záznamy.

Výsledek byl překvapující – a zklamal je. Žádná ze zbylých devíti planet neležela ve směru vysílání. Zdálo se, že velká zrcadla míří naslepo do vesmíru.

Zřejmě přicházel v úvahu jediný závěr, a Klarten byl první, kdo ho vyslovil.

„Měli meziplanetární komunikaci,“ řekl. „Ale stanice už teď musí být opuštěná a vysílače nejsou ovládané. Nikdo je nevypnul a prostě míří tam, kam je namířili naposled.“

„No, to brzo zjistíme,“ řekl Orostron. „Přistanu.“

Pomalu klesl se strojem na úroveň velikých zrcadel a mezi ně, až člun nakonec dosedl na skálu. Asi sto metrů odtud se ve změti kovových trámů choulila bílá budova. Neměla okna, ale ve stěně proti nim bylo několik dveří.

Orostron sledoval své spoléčníky, jak se soukají do skafandrů, a byl by si přál jít s nimi. Ale někdo musel zůstat na palubě a udržovat spojení s mateřskou lodí. Takové byly Alveronovy instrukce a byly rozhodně rozumně. Nikdo neví, co se může stát ve světě, který je prozkoumáván poprvé a navíc za takových podmínek.

Tři výzkumníci opatrně vystoupili z průlezu a nastavili si na skafandrech antigravitační pole. Potom malá společnost vyrazila směrem k budově, každý pohybem vlastním své rase, Hansurové vpředu a Klarten za nimi. Měl zřejmě potíže s gravitační kontrolou, protože jednou dokonce upadl na zem k nemalému pobavení svých kolegů. Orostron viděl, jak se na okamžik zastavili u nejbližších dveří – pak se dveře pomalu otevřely a oni zmizeli z dohledu.

Orostron tedy čekal tak trpělivě, jak dokázal, zatímco bouře kolem něj sílila a polární záře na obloze se stávala ještě jasnější. V domluvených intervalech volal mateřskou loď a dostával od Rugona krátká potvrzení. Byl by rád věděl, jak se na druhé polovině planety daří Torkaleemu, ale v tom hromobití a praskání slunečních výbojů se s ním nemohl spojit.

Klartenovi a Hansurům netrvalo dlouho, než si ověřili, že jejich teorie byla do značné míry správná. Budova byla radiostanice a byla docela opuštěná. Sestávala z jedné ohromné místnosti a několika malých kanceláří kolem. V hlavním sále se táhla jedna řada elektrických přístrojů za druhou; na stovkách kontrolních panelů blikala a mrkala světélka a z dlouhé řady elektronek vycházela slabá záře.

Ale na Klartena to neudělalo dojem. První rádio, které sestrojila jeho rasa, bylo pohřbeno ve vrstvě sto

milionů let staré. Člověk, který znal elektrické přístroje jen několik století, nemůže soutěžit s těmi, kdo je znají polovinu doby, co Země vůbec existovala.

Přesto ale výprava nechala zapnuté rekordéry a zkoumala budovu dál. Museli ještě vyřešit jeden problém. Opuštěná stanice vysílala programy, ale odkud pocházely? Rychle objevili centrální ovládací pult. Byl navržen tak, aby si poradil simultánně s velkým množstvím programů, ale jejich zdroj se ztrácel v bludišti kabelů, které mizely pod zemí. V K 9000 se zatím Rugon pokoušel zachycené programy analyzovat a jeho zkoumání možná objasní jejich původ. Nebylo možné sledovat kabely, které třeba vedou přes půl kontinentu.

Výprava neztrácela v opuštěné stanici mnoho času. Nemohli se z ní nic dozvědět a hledali především život, ne vědecké informace. O pár minut později už se malá loď rychle zvedala z plošiny a směřovala k planinám, které patrně ležely za pohořím. Zbývalo jim méně než tři hodiny.

Když se shluk záhadných zrcadel ztratil z dohledu, Orostrona náhle něco napadlo. Byla to jen obrazotvornost, nebo se všechna zrcadla skutečně o malý kousek natočila, zatímco tam čekal – jako by pořád ještě vyrovnávala otáčení Země? Nemohl si být jistý a zahnal tu myšlenku jako nepodstatnou. Stejně by to znamenalo jen to, že technická zařízení stále ještě pracují.

Město objevili o patnáct minut později. Byla to veliká, rozsáhlá metropole, postavená na březích řeky, která zmizela a zanechala ošklivou, klikatou jizvu mezi velikými budovami a pod mosty, které teď vypadaly dost nepřípadně.

Už ze vzduchu se město zdálo opuštěné. Ale zbývaly jen dvě a půl hodiny – nebyl čas na další výzkumy. Orostron se rozhodl a přistál u největší stavby, kterou viděl. Dalo se předpokládat, že se nějaké bytosti mohly ukrýt v nejmohutnějších budovách, kde by byly chráněny až do samého konce.

Ani nejhlubší jeskyně – ani samotné srdce planety – neposkytne žádnou ochranu, až přijde závěrečná pohroma. I jestli se tahle rasa dostala na vnější planety, bude jejich osud odložen jen o pár hodin, které bude ohnivá vlna potřebovat, aby přeletěla sluneční soustavu.

Orostron nemohl vědět, že město není opuštěné jen pár dní nebo týdnů, ale víc než století. Kultura měst, která přetrvala tolik civilizací, zanikla nakonec s příchodem helikoptér, které poskytly univerzální dopravní prostředek. Během několika generací se lidé, kteří věděli, že se na kterékoli místo zeměkoule mohou dostat za pár hodin, vrátili do polí a lesů, po nichž vždycky toužili. Nová civilizace měla stroje a možnosti, o kterých se předchozím věkům ani nezdálo, ale byla v zásadě venkovská a nebyla už vázána na ta betonová a ocelová bludiště, která dominovala předchozím staletím. Ta města, která ještě zůstala, se stala specializovanými centry výzkumu, správy a zábavy; ostatní prostě nechali rozpadat se, protože by dalo moc práce je zbourat. Stará univerzitní centra a asi tucet největších měst se změnila jen málo a byly by přetrvaly ještě mnoho příštích generací. Ale města založená na páře a železe a povrchové dopravě zmizela s průmyslem, který je živil.

A tak zatímco Orostron čekal ve člunu, jeho kolegové spěchali nekonečnými chodbami a opuštěnými sály, pořizovali nespočetné snímky, ale nedozvěděli se

nic o stvořeních, která tyto budovy používala. Byly tu knihovny, společenské sály, jednací místnosti, tisíce kancelářů – všechny prázdné a pokryté silnou vrstvou prachu. Kdyby byli neviděli tu vysílací stanici na vrcholu hory, byli by výzkumníci klidně věřili, že na planetě není život už celá staletí.

Během dlouhých minut čekání se Orostron snažil vymyslet, kam ta rasa mohla zmizet. Možná že spáchali hromadnou sebevraždu, protože věděli, že je únik nemožný; možná si vybudovali velké úkryty v nitru planety a ještě teď se jich miliony schovávají pod jejich nohama a čekají na konec. Začínal mít nepříjemný pocit, že se to nikdy nedozví.

Skoro se mu ulevilo, když musel nakonec vydat rozkaz k návratu. Už brzo se dozví, jestli měla Torkaleeho výprava víc štěstí. A také by už rád byl zpátky v mateřské lodi, protože s každou uplývající minutou se nebezpečí stávalo bezprostřednějším. Pořád ho v hloubi duše pronásledovala myšlenka: Co když se astronomové na Kulathu spletli? Bude rád, až kolem něj zase budou stěny K 9000. A ještě radši bude, až budou zase daleko ve vesmíru a tohle hrozné slunce zůstane daleko za nimi.

Jakmile se jeho kolegové protáhli průlezem, Orostron odpálil svůj malý člun k obloze a nastavil směr zpátky k K 9000. Pak se obrátil ke svým přátelům.

„Tak co jste našli?“ zeptal se.

Klarten vytáhl velkou roli plátna a rozprostřel ho na podlaze.

„Takhle vypadali,“ řekl klidně. „Dvounozí, jenom s dvěma rukama. Ale i přes ten handicap si zřejmě vedli dobře. Taky jen dvě oči, ledaže by měli další vzadu. Měli

jsme šťastí, že jsme to našli, protože to bylo skoro jediné, co tam po sobě zanechali.“

Postava ze staré olejomalby strnule zírala na tři tvory, kteří si ji tak upřeně prohlíželi. Ironií osudu ji od zapomnění zachránila její naprostá bezcennost. Když bylo město evakuováno, nikdo se neobtěžoval vzít s sebou i Aldermana Johna Richardse, 1909 – 1974. Jedno a půl století se na něj prášilo, zatímco nová civilizace stoupala k výšinám, kterých žádná kultura před ní nedosáhla.

„To je skoro všechno, co jsme našli,“ řekl Klarten. „To město muselo být opuštěné už roky. Obávám se, že naše výprava neuspěla. Jestli na tomhle světě jsou nějaké živé bytosti, ukryly se příliš dobře na to, abychom je dokázali najít.“

Jeho velitel byl nucen souhlasit.

„Byl to skoro nesplnitelný úkol,“ řekl. „Kdybychom měli týdny a ne hodiny, možná bychom uspěli. Co my víme, mohli si vybudovat úkryty pod mořem. Na to nejspíš nikdo nepomyslel.“

Podíval se rychle na číselníky a opravil kurs.

„Budeme tam za pět minut. Vypadá to, že se Alveron pohybuje dost rychle. Kdoví, třeba Torkalee něco našel.“

K 9000 visela pár mil nad pobřežím hořícího kontinentu, když ji Orostron dostihl. Do bezpečné časové hranice zbývalo jen třicet minut a nebylo času nazbyt. Obratně vmanévroval svůj malý člun do přistávacího tunelu a výprava vystoupila.

Čekal na ně malý hlouček. To se dalo čekat, ale Orostron okamžitě viděl, že jeho přátele sem přivedlo

něco víc než zvědavost. Nikdo ještě neřekl ani slovo a on už věděl, že se něco stalo.

„Torkalee se nevrátil. Ztratil svou výpravu a letíme jim na pomoc. Pojd'te hned do velitelské kabiny.“

Torkalee měl od začátku větší štěstí než Orostron. Držel se v zóně soumraku, aby se vyhnul nesnesitelnému žáru slunce, až se dostal ke břehům vnitrozemského moře. Bylo to velmi mladé moře, jedno z posledních děl člověka, protože plocha, kterou pokrývalo, byla před méně než stoletím pouští. A během pár hodin bude pouští znova, protože voda se vařila a oblaka páry stoupala k nebi. Ale nemohla zakrýt krásu velkého bílého města, které se shlíželo v moři bez přílivu.

Kolem čtvercové plošiny, kde Torkalee přistál, byly dosud v bezvadném pořádku zaparkovány létající stroje. Zklamalo je, jak byly primitivní, i když krásně provedené; závisely na pohonu rotujícími pásy kovu. Nikde nebyla žádná známka života, ale celé to místo dělalo dojem, že jeho obyvatelé nejsou daleko. Za některými okny svítila světla.

Tři Torkaleeho společníci neztráceli čas a opustili stroj. Vůdcem výpravy byl podle práva nejvyšší hodnosti a nejstarší rasy T'sinadree, který stejně jako sám Alveron pocházel z jedné z historických planet Centrálních sluncí. Dalším členem byl Alarkane, příslušník jedné z nejmladších ras ve vesmíru, která byla na tento fakt zvráceně pyšná. Poslední vystoupila jedna z těch podivných bytostí ze soustavy Palador. Byla beze jména jako všichni z toho rodu, protože neměla žádnou vlastní identitu a byla jen mobilní, ale pořád závislou buňkou vědomí své rasy. Přestože jak ona, tak její druhové se už dávno rozptýlili po celé galaxii a zkoumali nespočetné

světy, nějaké neznámé pouto je k sobě stále vázalo tak neúprosně jako buňky živého organismu.

Když tvor z Paladoru promluvil, používal vždycky zájmena „my“. V paladorském jazyku neexistovala a nikdy nemohla existovat první osoba jednotného čísla.

Velké dveře nádherné budovy výzkumníky zastavily, i když i malé lidské dítě by pochopilo jejich tajemství. T'sinadree s nimi neztrácel čas. ale zavolal na vnitřním okruhu Torkaleeho. Pak ti tři spěšně ustoupili stranou, zatímco jejich velitel zamanévroval svůj stroj do nejlepší pozice. Vyšlehl krátký záblesk plamene, kterému nemohlo nic odolat; masivní ocelové dveře jednou zableskly na samém kraji viditelného spektra a byly pryč. Kameny ještě rudě žhnuly, když tři dychtiví výzkumníci spěchali do budovy a svítili si na cestu kužely světla z reflektorů.

Své pochodně ale nepotřebovali. Před nimi ležela veliká hala, osvětlená jasně trubicemi u stropu. Z každé strany se z haly rozbíhaly dlouhé chodby a přímo před nimi majestátně stoupaly do vyšších pater široké schody. T'sinadree na okamžik zaváhal. Ale protože nebylo podle čeho se rozhodovat, vedl vzápětí své společníky do první chodby.

Pocit, že život je někde blízko, byl náhle velmi silný. Zdálo se, že každým okamžikem se mohou setkat s bytostmi tohoto světa. Jestli budou nepřátelské – a těžko by se jim dalo vyčítat, kdyby byly – okamžitě použijí paralyzátorů.

Napětí bylo skoro hmatatelné, když výprava vstoupila do první místnosti, a zmírnilo se, teprve když zjistili, že v ní není nic než stroje – řady a řady, tiché a

nehybné. Kolem dokola ohromné místnosti byly stovky kartoték – tvořily souvislou stěnu, až kam oko dohlédlo. A to bylo všechno; nebyl tam žádný nábytek, nic než kartotéky a ty záhadné stroje.

Alarkane, který byl vždycky nejrychlejší z nich tří, už zkoumal kartotéky. V každé z nich bylo několik tisíc archů tuhého, tenkého materiálu, perforovaného nesčetnými otvory a šterbinami. Paladoran vytáhl jednu kartu a vzal ji s sebou a Alarkane snímal celou scénu a detaily strojů. Pak odešli. Obrovská hala, která byla kdysi jedním z divů světa, pro ně nic neznamenal. Žádné živé oko už nikdy neuvidí úžasnou baterii téměř lidských Hollerithových analyzátorů a pět miliard děrovaných karet obsahujících všechno, co se dalo zaznamenat o každém muži, ženě a dítěti na teto planetě.

Bylo jasné, že budova byla používána velmi nedávno. Se vzrůstajícím vzrušením pospíchali výzkumníci do další místnosti. To, jak zjistili, byla ohromná knihovna, protože kolem dokola byly kilometry policek a miliony knih. Tady, i když to výzkumníci nemohli vědět, byly záznamy o všech zákonech, které Člověk kdy schválil, a všechny řeči, které byly v těchto poradních sálech kdy proneseny.

T'sinadree si rozmýšlel plán akce, když ho Alarkane upozornil na jednu polici asi o sto metrů dál. Na rozdíl od všech ostatních byla napůl prázdná. Kolem ní ležely na zemi v hromadě knížky, jako kdyby je někdo v divokém spěchu srazil. Něco takového se nedalo vyložit jinak: Ty bytosti tady nedávno byly. Ostré Alarkanovy smysly rozeznaly na podlaze slabé stopy kol, i když ostatní neviděli nic. Alarkane dokonce rozpoznal

stopy nohou, ale protože nevěděl nic o stvořeních, která je zanechala, nemohl říct, kam vedou.

Pocit blízkosti byl teď ještě silnější, ale byla to blízkost v čase, ne v prostoru. Alarkane vyslovil myšlenky celé výpravy.

„Ty knihy musely být cenné a někdo je přišel zachránit – vzpomněl si na ně až dodatečně, řekl bych. To znamená, že tu musí být nějaký úkryt, možná ne daleko. Třeba najdeme nějaké další stopy, které by nás tam zavedly.“

T'sinadree souhlasil, Paladořan moc nadšený nebyl.

„Možná že to tak je,“ řekl, „ale ten úkryt může být kdekoli na planetě a nám zbývají jen dvě hodiny. Jestli doufáme, že ty lidi zachráníme, tak nesmíme ztrácet čas.“

Výprava znovu spěchala vpřed, zastavila se jen, aby sebrala několik knih, které by mohly být užitečné pro vědce na Základně – i když bylo nepravděpodobné, že by kdy byly přeloženy. Brzo zjistili, že velká budova se skládá většinou z malých místností, které nesly stopy nedávného používání. Většina z nich byla úpravná a uklizená, ale jedna nebo dvě byly ve stavu právě opačném. Výzkumníky zvlášť zmátla jedna z nich – zjevně nějaká kancelář – která vypadala naprosto zdemolovaná. Podlaha byla poházena papíry, nábytek byl poničený a rozbitými okny dovnitř vnikal kouř z požárů venku.

T'sinadreeho to značně znepokojilo.

„Do takovéhohle místa se přece nemohla dostat žádná nebezpečná zvířata!“ vykřikl a nervózně se dotkl paralyzátoru.

Alarkane neodpověděl. Začal vydávat ten nepříjemný zvuk, kterému jeho rasa říkala „smích“. Trvalo několik minut, než byl schopen vysvětlit, co ho tak pobavilo.

„Nemyslím si, že to provedlo nějaké zvíře,“ řekl. „Ve skutečnosti je vysvětlení docela jednoduché. Představ si, že ty bys pracoval celý život v nějaké místnosti a bojoval s nekonečnými kupami papírů, rok za rokem. A najednou ti někdo řekne, že už ji nikdy neuvidíš, že tvoje práce skončila a že ji můžeš navždycky opustit. A víc než to – nikdo nepřijde na tvé místo. Všechno skončilo. Jak ty by ses rozloučil, T'sinadree?“

Ten chvilku přemýšlel.

„No, asi bych uklidil a odešel. Tak to patrně bylo ve všech ostatních místnostech.“

Alarkane se znovu zasmál.

„Nepochybuju o tom, že bys to udělal, ale někteří tvorové mají odlišnou psychologii. Myslím, že by se mi líbilo to stvoření, co používalo tuhle místnost.“

Nevysvětlil podrobněji, jak to myslí, a jeho dva kolegové nad jeho slovy chvíli přemýšleli a pak to vzdali.

Dost je vyvedlo z míry, když jim Torkalee dal rozkaz k návratu. Shromáždili velké množství informací, ale nenašli žádnou stopu, která by je vedla k nepřítomným obyvatelům tohoto světa. Ten problém byl stejně neřešitelný jako předtím a teď se zdálo, že nikdy ani rozřešen nebude. Zbývalo jen čtyřicet minut do chvíle, kdy K 9000 odletí.

Byli na půl cestě zpátky k své průzkumné lodi, když uviděli půlkruhovou chodbu, vedoucí do nitra budovy. Její architektonický styl se naprosto lišil od toho, kterého bylo použito jinde. Lehce klesající podlaha byla

neodolatelným lákadlem pro stvoření, jejichž nohy byly unavené mramorovými schodišti, která v takovém nadbytku mohli postavit jen dvounožci. T'sinadree trpěl nejvíc, protože normálně používal dvanáct nohou a mohl jich zapojit až dvacet, když pospíchal, i když ho nikdo neviděl takovou rychlost vyvinout.

Výprava se zastavila a podívala se do chodby s jedinou myšlenkou. Tunel, vedoucí do hlubin Země! Přece jen možná nakonec najdou lidi tohoto světa a zachrání některé z nich před jejich osudem. Protože stále ještě byl čas přivolat mateřskou loď, kdyby to bylo potřeba.

Tsinadree se spojil se svým velitelem a Torkalee přiletěl s malým člunem přímo nad ně. Výprava možná nebude mít čas vracet se bludištěm chodeb, tak dokonale zaznamenaných v mysli Paladořana, že nebylo naprosto možné zabloudit. Kdyby bylo potřeba spěchat, může Torkalee výbuchem prorazit těch dvanáct pater nad jejich hlavami. V každém případě by nemělo trvat dlouho zjistit, co je na konci té chodby.

Trvalo to jen třicet vteřin. Tunel prudce skončil v podivné válcovité místnosti s měkce polstrovanými sedadly kolem stěn. Nebyl z ní jiný východ kromě toho, kterým přišli, a trvalo několik vteřin, než v Alarkanově mysli svítlo, co je skutečným účelem této místnosti. To je škoda, pomyslel si, že nebudou mít příležitost to zařízení použít. Jeho myšlenku náhle přerušil T'sinadreeho výkřik. Alarkane se prudce otočil a uviděl, že se za nimi dveře tiše zavřely.

I v té chvíli paniky si Alarkane s určitým obdivem pomyslel: Ať byli kdo byli, rozhodně uměli stavět automatická zařízení!

Paladořan promluvil první. Mávl jedním chapadlem k sedadlům.

„Myslíme si, že bude nejlepší se posadit,“ řekl. Mnohakanálová mysl Paladoru už analyzovala situaci a věděla, co přijde.

Nemuseli čekat dlouho, než se z mřížky nad jejich hlavami ozvalo hluboké bzučení a naposledy v historii bylo na Zemi slyšet hlas člověka, i když neživý. Slova neměla smysl, i když uvěznění výzkumníci si dokázali docela dobře domyslet, co znamenají.

„ZVOLTE SI PROSÍM STANICI A POSAĎTE SE!“

Současně s hlasem se rozsvítil panel na jednom konci kupé. Na něm byla jednoduchá mapa, skládající se ze série kroužků spojených čarou. Každý kroužek měl u sebe nápis a vedle něj dvě různobarevná tlačítka.

Alarkane se tázavě podíval na velitele.

„Nedotýkejte se jich,“ řekl T´sinadree. „Když je necháme být, tak se dveře možná znovu otevřou.“

Mýlil se. Inženýři, kteří navrhovali automatickou podzemní dráhu, usoudili, že každý, kdo do ní vstoupí, pochopitelně chce někam jet. Pokud nezvolí žádnou mezistanici, může jeho cílem být jediné konečná.

Nastala další pauza, kdy relé a tyristory čekaly na příkazy. Během těch třiceti vteřin si výzkumníci mohli otevřít dveře a opustit podzemní dráhu, kdyby byli věděli, co dělat. Ale nevěděli to a stroje přizpůsobené lidské psychologii jednaly za ně.

Trhnutí akcelerace nebylo velké; bohaté polstrování byl luxus, nikoli nezbytnost. Jen téměř nepostřehnutelné vibrace vypovídaly o rychlosti, kterou

se řítili útroby Země, cestou, jejíž trvání nemohli ani tušit. A za třicet minut opouští K 9000 sluneční soustavu.

V uhánějícím stroji bylo dlouho ticho. T'sinadree a Alarkane horečně přemýšleli. Paladořan také, i když jinak. Myšlenka osobní smrti mu byla neznámá, protože zničení jedné jednotky neznamenal pro celou skupinovou mysl víc než pro člověka zlomený nehet. Ale dokázal, i když s velkými obtížemi, pochopit tíseň bytostí, jako byli T'sinadree nebo Alarkane, a chtěl jim pomoci, pokud to dokáže.

Alarkanovi se podařilo pomocí osobní vysílačky spojit s Torkaleem, i když signál byl velmi slabý a rychle mizel. Spěšně vysvětlil situaci a signál se skoro okamžitě vylepšil. Torkalee sledoval trasu stroje, letěl nad zemí, pod níž se hnali ke svému neznámému cíli. Tak si poprvé uvědomili, že cestují rychlostí skoro patnáct set kilometrů za hodinu, a krátce potom jim Torkalee předal další, ještě nepříjemnější zprávu, že se rychle blíží k moři. Dokud byli pod souší, byla naděje, i když slabá, že se jim podaří zastavit stroj a uniknout. Ale pod oceánem – ani všechny mozky a přístroje mateřské lodi je nedokážou zachránit. Nikdo by nemohl vymyslet dokonalejší past.

T'sinadree pečlivě zkoumal nástěnnou mapu. Její význam byl zřejmý a po linii spojující jednotlivé kroužky se posunovalo malé světýlko. Bylo už na půl cesty k první označené stanici.

„Zmáčknu jedno to tlačítko,“ řekl Tsinadree nakonec. „Horší už to nebude, a možná se něco dozvíme.“

„Souhlasím. Které zkusíš dřív?“

„Jsou tu jen dva druhy a je celkem jedno, jestli nejdřív zkusíme to nesprávné. Předpokládám, že jedno stroj spouští a jedno ho zastavuje.“

Alarkane nebyl moc optimistický.

„Rozjelo se to, i když nikdo nic nezmačkl,“ řekl. „Já myslím, že je to úplně automatické a že to odtud nemůžeme ovládat vůbec.“

T'sinadree nesouhlasil.

„Ta tlačítka jasně souvisejí se stanicemi a byla by k ničemu, kdyby ses s jejich pomocí nemohl zastavit. Jediná otázka je, které je to právě?“

Jeho analýza byla naprosto správná. Stroj se dal zastavit na kterékoli mezistanici. Byli na cestě teprve deset minut, a kdyby se teď dostali ven, nic by se nestalo. Byla jen smůla, že T'sinadree nejdřív zvolil nesprávný knoflík.

Světélko na mapě pomalu minulo osvětlené kolečko, aniž zpomalilo. A v té chvíli se shora ozval Torkalee.

„Právě jste projeli pod městem a směřujete pod moře. Aspoň tisíc mil žádná další zastávka nebude.“

Alveron se už vzdal naděje, že na tomto světě nalezne život. K 9000 prozkoumala polovinu planety, nikde se dlouho nezdržela, pořád znovu sestupovala k zemi ve snaze přitáhnout pozornost. Žádná odpověď; Země se zdála být naprosto mrtvá. Jestli byli nějakí obyvatelé dosud naživu, museli se ukrýt v hlubinách, kam za nimi nemohla žádná pomoc proniknout, i když jejich osud byl tak jako tak zpečetěn.

Rugon přinesl zprávu o té katastrofě. Veliká loď ukončila svůj neplodný průzkum a letěla zpátky bouřemi

nad oceán, nad nímž Torkaleeho malý člun stále ještě sledoval trasu podzemního stroje.

Pohled to byl skutečně strašlivý. Takhle vypadalo moře naposledy ve dnech, kdy se Země rodila. Hory vody se řítily před bouří, která teď dosáhla rychlosti mnoha stovek mil za hodinu. I v této vzdálenosti od pevniny byl vzduch plný letících trosek – stromy, části domů, plechy, všechno, co nebylo pevně připoutáno k zemi. Žádný létající stroj by v takové smršti nepřežil ani vteřinu. A i řev větru znova a znova zanikal, když se obrovské vodní hory srážely s třeskem, který se zdál otřásat nebesy.

Naštěstí ještě nedošlo k žádným velkým zemětřesením. Hluboko pod oceánským dnem stále perfektně fungoval dokonalý stroj, který býval soukromou podzemní dráhou prezidenta světa, a ani v nejmenším mu nevadil zmatek a zkáza nad ním. Bude pracovat až do posledních minut existence Země, která, pokud se astronomové nemýlí, nastane o něco později než za čtvrt hodiny – i když by Alveron dal hodně za to vědět, o kolik později. Bude to trvat skoro hodinu, než uvězněná výprava dosáhne pevniny a s ní aspoň slaboučkou naději na záchranu.

Alveronovy instrukce byly velmi přesné, i když ani bez nich by mu ani nepřišlo na mysl riskovat obrovský stroj, který mu byl svěřen. Kdyby byl člověk, bylo by rozhodnutí opustit uvězněné členy své výpravy zoufale těžké. Ale on pocházel z rasy mnohem citlivější než člověk, z rasy, která tak milovala hodnoty ducha, že už dávno a velice neochotně převzala vládu nad vesmírem, protože jen tak si mohla být jista, že bude zachována spravedlnost. Alveron bude potřebovat

všechny své nadlidské schopnosti, aby zvládl příštích několik hodin.

Mezitím míli pod oceánským dnem se Alarkane a T'sinadree horečně zabývali osobními vysílačkami. Patnáct minut není mnoho času na to uzavřít všechny nedokončené záležitosti celého života. Vlastně to sotva stačí, aby člověk nadiktoval aspoň těch pár vzkazů na rozloučenou, které jsou v takových chvílích mnohem důležitější než všechno ostatní.

Celou tu dobu Paladořan mlčel a nehýbal se. Ostatní dva, odevzdání svému osudu a zabraní do osobních záležitostí, si toho ani nevšimli. Polekalo je, když je Paladořan náhle oslovil podivně bezvýrazným hlasem.

„Vidíme, že provádíte určitá opatření v souvislosti se svou předpokládanou destrukcí. To pravděpodobně nebude nutné. Kapitán Alveron doufá, že nás zachrání, pokud dokážeme tento stroj zastavit, až dosáhneme znovu pevniny.“

Jak T'sinadree, tak Alarkane byli překvapeni tak, že chvilku nebyli schopni slova. Druhý z nich pak zalapal po dechu: „Jak to víš?“

Byla to hloupá otázka, protože si vzápětí uvědomil, že na palubě mateřské lodi je několik dalších Paladořanů – jestli se to dá tak říct – a jejich společník ví tedy všechno, co se na K 9000 děje. Nečekal tedy na odpověď a pokračoval: „To přece Alveron nemůže udělat! Neodvážá se tak riskovat!“

„Nebude nic riskovat,“ řekl Paladořan. „Řekli jsme mu, co má dělat. Je to opravdu docela jednoduché.“

Alarkane a T'sinadree se dívali na svého společníka s něčím velmi podobným posvátné bázni,

protože si uvědomili, co se muselo stát. Ve chvílích krize se jednotlivé jednotky, z nichž se skládala paladorská mysl, mohly spojit v organizaci stejně těsně propojenou jako kterýkoli fyzický mozek. V takových chvílích tvořily intelekt mnohem mocnější než kterýkoli jiný ve vesmíru. Obyčejné problémy dokázalo vyřešit několik stovek nebo tisíců jednotek. Velmi výjimečně jich bylo potřebí miliony, a při dvou historických příležitostech se sjednotily miliardy buněk celého paladorského vědomí, aby se vyrovnalo s nebezpečím ohrožujícím celou rasu. Paladorská mysl byla jedním z největších intelektuálních zdrojů ve vesmíru: její plná síla byla zapotřebí málokdy, ale vědomí, že je k dispozici, ostatní rasy neobyčejně uklidňovalo. Alarkana napadlo, kolik buněk se spojilo k řešení tohoto nebezpečí. Také ho napadlo, jak to, že paladorská mysl věnovala pozornost tak triviální události.

Odpověď na tuto otázku nedostal nikdy, i když by ji byl mohl uhodnout, kdyby věděl, že mrazivě neosobní paladorská mysl má skoro lidskou slabost – není imunní vůči ješitnosti. Kdysi dávno napsal Alarkane knihu, v níž se snažil dokázat, že všechny inteligentní rasy se jednou vzdají individuálního vědomí a že jednoho dne ve vesmíru zbudou jen kolektivní mysli. Palador, psal tehdy, je první z těch absolutních intelektů – a ohromnou rozptýlenou mysl to potěšilo.

Na další otázky neměli čas, protože v té chvíli se ozval z jejich vysílaček Alveronův hlas.

„Tady je Alveron. Zůstáváme na této planetě, dokud ji nezasáhnou vlny výbuchu, takže vás můžeme být schopni zachránit. Směřujete k pobřežnímu městu, kterého svou současnou rychlostí dosáhnete za čtyřicet minut. Jestli se nedokážete sami zastavit, vyhodíme do

pověří tunel před a za vámi a odřízneme vám tak přívod energie. Pak se k vám provrtáme, abyste se dostali ven – hlavní inženýr tvrdí, že s hlavními projektory to dokáže za necelých pět minut. Takže byste měli být během hodiny v bezpečí, ledaže by slunce vybuchlo dřív.“

„Ale jestli vybuchne, tak zničí i vás! Nesmíte tak riskovat!“

„Tím si nelámejte hlavu. Až slunce vybuchne, bude trvat několik minut, než vlna dosáhne maxima. A kromě toho jsme na noční straně planety a chrání nás dvanáct tisíc kilometrů skály. Jakmile se objeví první signál výbuchu, vyrazíme okamžitě ven ze sluneční soustavy a budeme se držet ve stínu planety. Při maximálním zrychlení dosáhneme rychlosti světla dřív, než opustíme kužel stínu, a slunce nám pak už nemůže ublížit.“

T'sinadree se ještě bál doufat. Okamžitě ho napadla další námitka.

„Ano, ale jak tady na noční straně dostanete ten signál?“

„Docela jednoduše,“ odpověděl Alveron. „Zdejší svět má měsíc, který je z téhle polokoule vidět. Máme na něj zaměřené teleskopy. Jestli se prudce zvýší jeho jasnost, hlavní motor se automaticky zapne a odpálí nás ven ze systému.“

Ta logika byla bezchybná. Alveron, opatrný jako vždycky, nic neriskoval. Bude trvat řadu minut, než osm tisíc mil skály a kovu bude zničeno ohněm vybuchujícího slunce. Během té doby K 9000 dosáhne rychlosti světla a s ní i bezpečí.

Alarkane stiskl druhý knoflík, když byli ještě několik mil od pobřeží. Nečekal, že se něco stane,

protože si myslel, že se stroj nemůže zastavit mezi stanicemi. Připadalo jim to proto až příliš krásné, když o pár minut později lehké vibrace stroje utichly a oni se zastavili.

Dveře se tiše odsunuly. Nestačily se ještě ani otevřít docela a trojice výzkumníků už byla venku z vozu. Už nehodlali nic riskovat. Před nimi se do dálky táhl tunel, který zvolna stoupal z dohledu. Vyrazili do něj, když je najednou zavolal Alveronův hlas z komunikátorů.

„Zůstaňte, kde jste! Budeme odpalovat!“

Země se jednou zachvěla a daleko před nimi se ozval hřmot řítící se skály. Země se znovu otřásla – a sto metrů před nimi tunel náhle zmizel. Procházela jím obrovská vertikální šachta.

Výzkumníci pospíchali chodbou, až se zastavili na jejím kraji. Šachta, kterou chodba končila, měla víc než tři sta metrů v průměru a hluboká byla tak, že jejich světlometry nedosáhly na dno. Nad nimi letěly bouřkové mraky přes Měsíc, který by teď žádný člověk nepoznal, tak zářivě jasný byl jeho kotouč. Ale kromě toho tam viděli ještě tu nejkrásnější věc v celém vesmíru – vysoko nad nimi se vznášela K 9000 a obrovské projektory, které vyvrtaly šachtu, ještě rudě žhnuly.

Z mateřské lodi se oddělil tmavý objekt a prudce klesal. Torkalee se vracel pro své přátele. O malou chvíli později je už přivítal Alveron ve velitelské kabině. Ukázal k veliké obrazovce a tiše řekl: „Podívejte, stihli jsme to jen tak tak.“

Kontinent pod nimi pomalu mizel pod kilometr vysokými vlnami, které útočily na jeho pobřeží. To poslední, co ze Země kdy kdo viděl, byla obrovská pláň

zalitá světlem abnormálně jasného měsíce. Po její tváři se valila blýskavá povodeň směrem ke vzdálené stěně hor. Moře slavilo své konečné vítězství, ale jeho triumf bude krátkodechý, protože už brzo Země a moře přestanou existovat. Už ve chvíli, kdy tichá výprava ve velitelské kabině sledovala zkázu pod sebou, blížila se k nim rychle nekonečně větší katastrofa, k níž byl tento obraz pouhou předehrrou.

Bylo to, jako by nad krajinou v měsíčním světle náhle svítalo. Ale nehlásilo se ráno: jen Měsíc zářil, jako by se stal následníkem slunce. Asi třicet sekund to úžasné, nepřírozené světlo ozařovalo k zániku odsouzenou Zemi pod sebou. Pak na kontrolním panelu náhle bleskla indikační světla. Hlavní motor se zapnul. Alveron přelétl pohledem indikátory a ověřil si, že jsou nastaveny správně. Když se znovu podíval na obrazovku, Země byla pryč.

Úžasné, beznadějně přetížené generátory tiše zhasly, když K 9000 míjela oběžnou dráhu Persefony. Bylo to jedno, Slunce jim už teď nemohlo ublížit, a i když se loď bezmocně řítila do osamělé noci mezihvězdného prostoru, bude to jen otázka několika dní, než přijde pomoc.

Byla to ironie. Před pouhým jediným dnem byli zachránci, spěchající na pomoc rase, která už neexistovala. Ne poprvé přemýšlel Alveron o tom světě, který náhle zanikl. Marně se snažil představit si ho v jeho slávě, v době, kdy ulice jeho měst pulzovaly životem. I když ti lidé byli primitivní, mohli vesmíru mnoho nabídnout. Kdyby se jim jen bylo podařilo navázat kontakt! Lítost byla zbytečná: dlouho před tím, než přiletěli, se obyvatelé toho světa museli pohřbít hluboko

v jeho ocelovém srdci. A teď oni i jejich civilizace zůstanou na věky záhadou.

Alveron byl rád, když jeho myšlenky přerušil příchod Rugona. Spojovací důstojník byl celou dobu od odletu pilně zaměstnán a snažil se analyzovat programy z vysílače, který objevil Orostron. Problém to nebyl těžký, ale vyžadovalo to konstrukci speciálního zařízení a to chvíli trvalo.

„Tak co jsi zjistil?“ zeptal se Alveron.

„Celkem dost,“ odpověděl jeho přítel. „Je v tom nějaká záhada a já tomu nerozumím.“

Netrvalo dlouho zjistit, jak se signály tvoří, a dost jednoduše jsme je dokázali upravit tak, aby vyhovovaly našemu zařízení. Vypadá to, že po celé planetě byly kamery, které sledovaly jednotlivá zajímavá místa. Některé byly zřejmě ve městech, na střechách vysokých budov. Kamery se soustavně otáčely, aby poskytovaly panoramatický pohled. V těch programech, které tu máme zaznamenané, je asi dvacet různých scén.

Navíc je tam řada přenosů jiného druhu, ani obraz, ani zvuk. Vypadá to, že jsou čistě vědecké – možná údaje z nějakých přístrojů nebo něco takového. Všechny ty programy se vysílaly souběžně na různých frekvencích.

Pro to všechno musí přece být nějaký důvod. Orostron si pořád myslí, že tu stanici prostě nevypnuli, když ji opouštěli. Ale tohle nejsou programy, jaké by taková stanice vůbec měla vysílat. Rozhodně se jí používalo pro meziplanetární komunikaci – v tom měl Klarten docela pravdu. To znamená, že ti lidé pronikli někam do vesmíru, protože při posledním průzkumu

nebyl na žádné z těch dalších planet život. Souhlasíš se mnou?“

Alveron ho soustředěně sledoval.

„Ano, to zní docela rozumně. Ale je také jisté, že ten paprsek nesměřoval k žádné jiné z těch planet. To jsem si sám prověřil.“

„Já vím,“ řekl Rugon. „Moc rád bych věděl, proč ohromná meziplanetární vysílací stanice pilně vysílá záběry světa, který má být zničen – záběry, které by ohromně zajímaly vědce a astronomy. Někdo si dal hodně práce s tím, aby nainstaloval ty panoramatické kamery. Jsem přesvědčený, že to vysílání někam směřovalo.“

Alveron prudce vzhlédl.

„Chceš říct, že tam mohla být ještě jedna vnější planeta, která nebyla zaznamenána?“ zeptal se. „Jestli ano, tak se určitě pleteš. Ten paprsek ani nesměřoval nikam do okruhu sluneční soustavy. A i kdyby ano – jen se podívej na tohle.“

Zapnul obrazovku a nastavil ovládání. Na sametové oponě vesmíru se vznášela modrobílá koule, tvořená mnoha soustřednými vrstvami žhnoucího plynu. I když byla tak vzdálená, že jakýkoli pohyb nebylo možno zaznamenat, zjevně se velkou rychlostí rozpínala. V jejím středu byl oslepující bod světla – bílá trpasličí hvězda, v kterou se změnilo Slunce.

„Asi si neuvědomuješ, jak je ta koule velická,“ řekl Alveron. „Podívej se na tohle.“

Nastavil zvětšení tak, že byla vidět jen centrální část novy. Blízko u jejího srdce bylo vidět dva malinké hustší body, každý po jedné straně.

„Tohle jsou ty dvě obří planety soustavy. Pořád se jim ještě podařilo zachovat si vlastní existenci – jistým způsobem. A ty byly několik stovek milionů mil od Slunce. Nova se pořád ještě rozpíná – ale už teď je dvakrát tak velká jako celá sluneční soustava.“

Rugon chvilku mlčel.

„Asi máš pravdu,“ řekl trochu zachmuřeně. „Vyřídil jsi mou první teorii. Ale pořád jsi mě ještě neuspokojil.“

Několikrát rychle obešel místnost, než znovu promluvil. Alveron trpělivě čekal. Znal skoro intuitivní schopnosti svého přítele, který často dokázal vyřešit problém, na němž pouhá logika ztroskotávala.

Pak Rugon pomalu znovu promluvil.

„A co bys řekl tomuhle?“ řekl. „Co jestli jsme ty lidi naprosto podcenili? Orostron to už jednou udělal – myslel si, že se nikdy nemohli dostat do vesmíru, protože znali rádio jen dvě staletí. Říkal mi to Hansur II. No, v tom se Orostron mýlil. Třeba se mýlíme všichni. Díval jsem se na ten materiál, který Klarten přinesl z vysílače. To, co objevil, na něj neudělalo dojem, ale na tak krátkou dobu je to ohromný pokrok. Na té stanici byla zařízení, která by správně měla patřit rasám o tisíce let starším. Alverone, mohli bychom sledovat ten paprsek a zjistit, kam míří?“

Alveron celou minutu neřekl nic. Vlastně tu otázku napůl očekával, ale nebylo snadné odpovědět. Hlavní generátory vypověděly úplně. Nemělo cenu snažit se je opravit. Ale stále ještě měli energii, a když je energie, tak jde časem skoro všechno. Bude to znamenat spoustu improvizace a pár obtížných manévřů, protože loď měla pořád ještě svou ohromnou počáteční rychlost.

Ano, dalo se to provést, a ta aktivita aspoň udrží posádku v lepší náladě, protože už teď na ně začala doléhat deprese z nezdařené výpravy. A zpráva, že nejbližší opravářská loď se k nim dostane až za tři týdny, taky na morálce nepřidala.

Inženýři jako obvykle měli spoustu řečí. A jako obvykle zvládli ten úkol za polovinu doby, kterou původně zavrhl jako nemožně krátkou. Veliká loď pomalinku, po řadu hodin, ztrácela rychlost, kterou jí hlavní motor udělil za stejný počet minut. Obrovským obloukem o průměru milionů mil změnila K 9000 svůj kurz a hvězdné pole kolem ní se posunulo.

Manévr trval tři dny, ale na konci té doby se loď vlekla po kurzu paralelním s paprskem, který kdysi vyšel ze Země. Směřovali do prázdnoty; žhnoucí koule, která bývala Sluncem, se za nimi pomalu zmenšovala. V měřících meziplanetárních letů skoro stáli.

Celé hodiny se Rugon skláněl nad svými přístroji a zaměřoval své detektory daleko do vesmíru. Ve vzdálenosti mnoha světelných let nebyla rozhodně žádná planeta; o tom nebylo pochyb. Tu a tam za ním zašel Alveron a vždycky dostal stejnou odpověď: „Nic nového.“ Asi v pětině případů Rugona jeho intuice zklamala; začal uvažovat, jestli tohle není právě takový případ.

Až za týden se ručičky detektorů hmoty nepatrně pohnuly na koncích stupnic. Ale Rugon neřekl nic, dokonce ani kapitánovi. Čekal, dokud si nebyl jistý, a čekal ještě dál, až i snímače krátkého dosahu začaly reagovat a vytvářet na obrazovkách první mlhavé obrázky. A i potom trpělivě čekal, než dokázal obrazy přesně určit. Pak, když věděl, že jeho nejdivočejší

fantazie byly ještě krotší než skutečnost, zavolal své kolegy do velitelské kabiny.

Na obrazovce bylo vidět známý obrázek nekonečného hvězdného pole, slunce za sluncem až k samým hranicím vesmíru. Kousek od středu obrazovky vytvářela vzdálená mlhovina lehkou, oparu podobnou skvrnu, kterou oko těžko zachytilo.

Rugon zvětšil obraz. Hvězdy vypluly z monitoru; malá mlhovina rostla, až vyplnila celou obrazovku, a pak – už to nebyla mlhovina. Celá společnost vydala výkřik překvapení nad pohledem, který se jim naskytl.

Ohromným prostorem vesmíru, uspořádány ve velikém trojrozměrném šiku z pravidelných řad a sloupců s precizností pochodující armády, letěly tisíce malých svítících tužek. Rychle se pohybovaly; celá ta mohutná struktura si udržovala tvar jako jediná jednotka. Už během doby, kdy je Alveron a jeho druhové sledovali, se formace začala ztrácet z obrazovky a Rugon musel znova nastavit ovládače.

Po dlouhé odmlce Rugon promluvil.

„Tohle je ta rasa,“ řekl tiše, „která znala rádio jen dvě století – rasa, o které jsme mysleli, že se odpálčila zahynout do srdce své planety. Zkoumal jsem ty záběry pod největším možným zvětšením.

Tohle je největší flotila, která kdy byla zaznamenána. Každý z těch světelných bodů představuje loď větší, než je naše vlastní. Samozřejmě jsou velmi primitivní – to, co vidíte na obrazovce, jsou trysky jejich raket. Ano, odvážili se použít raket pro cestu mezihvězdným prostorem! Uvědomujete si, co to znamená? Trvalo by jim celá staletí, než by se dostali k nejbližší hvězdě. Na tu cestu se muselo vydat celé to

pokolení v naději, že o generace později ji jejich potomci dokončí.

Jaký ohromný úspěch to je, pochopíte nejlépe, když si uvědomíte, že nám trvalo dlouhé věky vydat se do vesmíru, a ještě déle, než jsme se odvážili letět ke hvězdám. I kdyby nám hrozilo zničení, dokázali bychom tak mnoho za tak krátký čas? Nezapomeňte, že je to nejmladší civilizace ve vesmíru. Před čtyřmi sty tisíci let ještě vůbec neexistovala. Jaká bude za milion let?“

O hodinu později Orostron opustil ochromenou mateřskou loď a vydal se k obrovské flotile před nimi. Když malé torpédo zmizelo mezi hvězdami, Alveron se obrátil ke svému příteli a řekl něco, na co si Rugon v příštích letech často vzpomněl.

„To jsem zvědavý, jací budou?“ uvažoval nahlas. „Budou to jenom báječní inženýři bez umění a filozofie? Nejspíš to bude pro ně pořádné překvapení, až je Orostron dostihne – a taky jim to možná dost pošramotí hrdost. Je to zvláštní, jak si všechny tyhle izolované rasy myslí, že jsou jediní v celém vesmíru. Ale měli by nám být vděční; ušetříme jim pěkných pár stovek let cesty.“

Alveron se podíval na Mléčnou dráhu, která jako stříbrný závoj pokrývala obrazovku. Mávl k ní chapadlem v gestu, které zahrnovalo celou galaxii od Centrálních planet až po osamělá slunce Okraje.

„Víš,“ řekl Rugonovi, „skoro se těch lidí bojím. Co když se jim nebude líbit naše malá Federace?“ Znova mávl k hvězdným mračnům, která se shromáždila na obrazovce a zářila světlem svých nespočetných sluncí.

„Něco mi říká, že to budou velmi odhodlaní lidé,“ dodal. „Raději bychom se k nim měli chovat zdvořile.“

Koneckonců máme nad nimi přesilu jenom asi tisíc milionů k jedné.“

Rugon se zasmál žertíku svého kapitána.

O dvacet let později se ta poznámka už vůbec nezdála směšná.